

Universitat de Barcelona

El rock progressiu a Catalunya (1969-1973)

*La contracultura a principis dels anys
setanta.*

Facultat de Geografia i Història

Grau en Història de L'Art

Tutor: Xosé Aviñoa

Jordi Erra Picas

Índex

1. Introducció	3
2. Els orígens: La revolució de la música pop	5
2.1 Antecedents.....	5
2.2 El context musical dels anys seixanta fora d'una Espanya reprimida.....	7
2.3 El rock a l'Espanya franquista dels anys seixanta; el sorgiment d'una nova música a Catalunya.....	10
3. El “rollo” progressiu.....	16
3.1 La contracultura a la Barcelona de principis dels anys 70; Els <i>hippies</i> , LSD i els primers festivals.....	17
3.2 Psicodèlia a la <i>Weast Coast</i> americana, el blues-rock, el rock progressiu a Anglaterra i el jazz-rock.....	21
3.3 El rock progressiu a Catalunya.....	27
3.4 Els Grups progressius (1969-1973).....	31
3.5 Final d'una etapa.....	41
4. Zeleste; L'Ona Laietana agafa el relleu.....	43
5. Coneixement i possible influència de l'etapa progressiva en l'actualitat.....	46
6. Conclusions.....	49
7. Apèndix.....	53
7.1 Biografia i discografia dels grups progressius.....	53
7.2 Qüestionaris.....	62
7.3 CD.....	97
8. Bibliografia.....	99

1. Introducció.

La voluntat de conèixer en profunditat l'origen del rock al nostre país és el motor d'aquest treball. El meu interès per la música i el fet d'haver-la practicat extensament amb diverses bandes participant d'una manera activa a l'escena musical actual em va portar a descobrir, fa pocs anys, un grapat de grups de música de caire mític i de difícil accés que havien sorgit a principis dels anys setanta a Catalunya, focalitzant-se a Barcelona amb la denominació de rock progressiu. Eren un conjunt de bandes que tampoc destacaven per una gran qualitat tècnica i els seus treballs no estaven molt ben gravats, no obstant, sorprenien per la seva gran originalitat i el seu so en una època tant difícil i repressiva com la que vivia Espanya a principis dels anys setanta, un país enclaustrat dintre d'un règim dictatorial franquista. Recordo amb intensitat la meua sorpresa el moment d'escollir per primer cop LP *Why?* de Màquina!; el fet de no entendre molt bé Música Dispersa però meravellar-me per la seva qualitat experimental en una època tant primerenca, essent conscient que allò havia estat creat el 1969; el redescobriment de Pau Riba amb el seu mític disc *Dioptria* i partir d'aquest últim, Toti Soler i el seu grup Om que havien fet els arrencaments del seu primer disc. Finalment, la descoberta de Ia & Batiste i el seu LP bilingüe *Un gran dia* que em va enamorar i impactar de per vida pel seu so únic i per unes cançons plenes de detalls i de gran varietat que eren acompanyades per unes lletres magnífiques. El meu coneixement sobre aquest moviment musical era limitat fins que vaig decidir fer aquest treball, que m'ha permès endinsar-me profundament en el moviment i descobrir tots els seus grups a la vegada que entendre les seves influències i el moment cultural en que van viure.

Tot i la meua admiració personal cap a aquests període, el motiu principal que m'ha empès a dur a terme aquest treball és la falta de reconeixement que aquest moviment musico-cultural ha tingut al llarg de la nostra història, segurament degut al caràcter subterrani i contracultural que tenia en la seva època, que ha portat a que es dediquin molts pocs estudis sobre aquest període. És important destacar la vinculació d'aquesta música amb tot l'entorn del primer *underground* Barceloní el qual estava plenament influenciat pel moviment *hippie* i tot el que això comportava.

El rock progressiu a Catalunya és una etiqueta on s'hi va englobar de manera generalitzada a tot un conjunt de bandes que van revolucionar l'escena musical catalana de principis dels anys setanta. A partir de tot un seguit d'influències foranies que provenien del que va ser anomenada la música pop o moderna, es va passar a crear una música pròpia, que substituïa un panorama en el que l'únic que existien eren diverses bandes que adaptaven versions dels grups estrangers més coneguts del moment. La majoria de la societat catalana ha oblidat aquest moviment dels setanta i s'ha limitat a conèixer la música més *mainstream* de la

nostra cultura musical com la nova cançó, l'anomenat rock català dels anys noranta o la nova fornada de músics que han aparegut aquests últims anys amb grups com Amics de les Arts o Manel.

Troblem un oblit injust, ja que aquestes bandes de principis dels setanta van ser les primeres que van proposar una música rock, una música nova i moderna que per primera vegada passava a ser autòctona del país. Tot i aquest escenari força desolador respecte el coneixement del rock progressiu, un cop explicat el moviment, els seus grups i tot el que va suposar, intentarem esbrinar la seva possible connexió i influència al món actual. Analitzarem la noció que tenen d'algunes d'aquestes bandes un sector molt concret de la nostra societat, un conjunt de persones consumidores d'una gran quantitat de música i còmplices d'unes mateixes experiències vitals, un col·lectiu que és podria arribar a comparar amb el moviment d'aquella època tot denominant-lo *l'underground* actual i que es mou dintre d'un circuit independent.

Per tal de fer un estudi exhaustiu de tot el que va comportar el rock progressiu a Catalunya, es plantejarà una primera part del treball on s'analitzaran detingudament els esdeveniments claus i les influències presents als anys seixanta, tant a l'exterior com a Catalunya, i que propiciaran el sorgiment d'aquesta nova música. Al mateix temps es parlarà de diversos grups de música i col·lectius que seran l'escola o els antecedents dels grups sorgits a l'època progressiva. A continuació, entrant ja en el tema que ens ocupa, es profunditzarà en la contracultura de principis dels anys setanta a Barcelona, el moviment *hippie*, l'inici del rock progressiu, els primers festivals de música, els seus promotors i les discogràfiques. Com que aquest moviment estava plenament influenciat per la música més avantguardista del moment, a continuació, es descriuran aquestes influències i els seus grups principals. Ja en el cos central de l'estudi es definirà amb exactitud el que va representar el concepte rock progressiu a Catalunya, es durà a terme un anàlisi detallat de tots els grups que el representaven i s'analitzaran les causes de la seva desaparició. Per acabar, es parlarà de l'evolució d'aquest moviment, que tot i morir com a tal continuarà i evolucionarà a partir d'un nou impuls amb el local Zeleste i amb el sorgiment del que serà anomenat l'Ona Laietana. Finalment, s'extrauran tota una sèrie de conclusions a partir d'un conjunt d'entrevistes a diversos músics, promotors musicals i agents discogràfics actuals, que de ben segur aportaran opinions rellevants al respecte per tal d'arribar a algunes afirmacions en relació a la coneixença o a la possible influència del rock progressiu als nostres dies.

En definitiva, es pretén fer un recorregut pels inicis del rock català tot analitzant-ne les seves influències i la seva evolució. A partir d'una breu aproximació als primaris anys seixanta, ens centrarem en el rock progressiu a Catalunya com a moviment que es desenvolupa des de 1969 fins a 1973 i, a continuació, veurem el camí que aquest obre per a la segona progressia

anomenada Ona Laietana, de caràcter ja totalment autòctona i evolucionada artísticament, per finalment comentar la possible presència del rock progressiu als nostres dies.

2. Els orígens: La revolució de la música pop

En el moment que intentem desenvolupar una narració per tal d'extreure a la llum tots els factors i els personatges que van protagonitzar un moviment socio-cultural de la nostre història, en aquest cas la música progressiva i laietana dels anys setanta a Catalunya, és de vital importància remuntar-se a dècades anteriors ja que permeten entendre d'on prové el fenomen, el perquè del seu sorgiment i el seu lloc dintre de l'espai temporal de la nostre història. La música dels setanta a Catalunya, el tema que ens ocupa i que es centrarà sobretot a Barcelona i els seus voltants, és una explosió de modernitat continguda durant anys per la dictadura franquista, la qual els inicis de la dècada ja començarà a mostrar grans signes de debilitat. Així s'observa com a partir dels anys seixanta entra a Espanya l'influència del *rock 'n' roll* i el folk americà. D'altra banda no es pot oblidar el sorgiment de la música *beat* provinent d'Anglaterra la qual aportarà un nou tipus de format de banda de rock que destacarà per les seves petites dimensions, clarament representada per un dels grups més importants que han sorgit mai, The Beatles. Totes aquestes noves influències propiciaran la creació a Catalunya de diverses bandes que intentaran seguir aquests nous paràmetres estilístics i que seran la llavor o l'escola de la música progressiva dels anys setanta i, en certa manera, de la música laietana que es desenvoluparà posteriorment. Per tant, ens disposem a analitzar tots aquests elements que una dècada després portaran a Barcelona al sorgiment d'una escena musical de gran qualitat i modernitat, única a Espanya en aquells temps.

2.1 Antecedents

A la dècada dels cinquanta Amèrica viu forts canvis, després de la Segona Guerra Mundial gran part de la població negra abandona el món rural per emigrar a les zones industrials del nord i amb ells porten a les ciutats el blues¹. Aquesta música purament negra serà absorbida per els blancs donant lloc al *Rock "n" Roll*, una evolució del anomenat *city blues*². Així doncs aquest nou estil sorgeix a partir d'una música de tradició negra representada per grans noms com John Lee Hooker, que als seixanta influenciarà clarament a grups com The Rolling Stones o The Animals, i l'aflorament d'una actitud de rebel·lia per part de la joventut blanca.

1 CARLES, P: *Diccionario del jazz* (1988). Anaya & Mario Muchnik, Madrid, 1995. Pàg.139. El Blues és un terme genèric que caracteritza i recupera una forma essencial de la música afroamericana, definida per criteris musicals, melòdics, històrics i socials que no es deixen de superar. Originalment deriva d'una estructura musical de 12 compassos, dividida en tres frases de quatre compassos i organitzada al voltant de tres acords on la veu i l'instrument s'alternen seguint un esquema AAB.

2 KAISER, URICH,R: *El mundo de la música pop*. Barral editores, Barcelona, 1972. Pàg 46.

Aquesta nova generació jove encapçalada per l'estètica de grans noms com James Dean o Elvis Presley impulsaran a la cultura tradicional americana valors desconeguts fins al moment com la sensualitat, l' insolència o la llibertat d'inspiració actuant de manera desenfrenada i potent, creant una música amb un contingut majoritàriament banal, d'evasió i disbauxa. Per tal d'arribar al gran públic blanc, aquests músics trairant l'essència de la música del blues: adoptaran la seva actitud, la vestimenta i la seva manera de tocar i cantar però sense arribar a assumir el caràcter fonamentalment negra d'aquesta música. Músics blancs com Bill Halley i altres negres com Little Richard o Chuck Berry, que influenciaran a The Beatles, van fer més accessibles les cançons per als blancs amb temàtiques de poc contingut moral i en general d'assimilació agradable a partir d'una simplificació en l'estil de la seva orquestració³.

El gran músic del *rock "n" roll* és sens dubte Elvis Presley, artista que traspasarà fronteres i que arribarà a tot el món occidental amb pocs anys, en part, gràcies a les seves pel·lícules, com en el cas d'Espanya. El 1954 Sam Phillips amb la discogràfica Sun Records editarà el seu primer disc, un treball que serà l'inici dels grans anys del anomenat *rockabilly*. Aquesta música ràpida i dinàmica, de caire senzill va establir la imatge del *rock "n" roll* dels cinquanta i el sorgiment d'una gran quantitat de músics blancs que volien ser diferents, excitants i lliures⁴. No podem oblidar altres artistes que no van gaudir de tanta fama, un dels més destacables és Chuck Berry. Aquest músic introdueix en la seva música tots els elements que posteriorment formaran part del rock: introduccions incisives de la guitarra, solos senzills, molt reconeixibles i repetitius, ritme animat i paraules humorístiques que evoca'n la vida quotidiana dels adolescents d'aquests anys⁵. Altres artistes de l'època són Bill Haley, Little Richard, Jerry Lee Lewis, Buddy Holly i molts més.

Així el *rock "n" roll* s'expandirà per tot al món i canviarà l'idea de la música moderna per sempre. Els anys posteriors influenciarà a tota una generació d'artistes de diferents països d'Europa , sobretot la Gran Bretanya on sorgirà una nova revolució a partir de joves músics que faran el que serà anomenat en l'època com a música pop. Així trobarem a Tommy Staal i Cliff Richard o The Shadows que són rèpliques angleses d'Elvis i Bill Haley. També trobarem el gènere de l'*skiffle* amb Lonnie Donegan i finalment amb l'arribada del *beat* emergiran les primeres grans bandes de rock, com The Beatles o The Rolling Stones.

3 PARAIRE, P: *50 años de música Rock* (1988). Ediciones del Prado, Madrid, 1992. Pàgs. 48-49.

4 GREIL, M: *Mystery Train* (1975). Círculo de Lectores, Barcelona, 2003. Pàg 208.

5 PARAIRE, P: *50 años de música Rock* (1988)..., *op. cit.*, pàg... 51.

2.2 El context musical dels anys seixanta fora d'una Espanya reprimida

La societat occidental després de la Segona Guerra Mundial desprèn un clima cultural nou. En un món cada vegada més globalitzat apareixen noves ideologies i els seus efectes es prolongaran fins als anys setanta. Aquesta voluntat de canvi és el resultat d'una crisi d'identitat dels més joves davant la societat preconcebuda, provinent encara de la post-guerra. El rebuig cap als valors establerts i una creixent voluntat hedonista portaran a la reformulació d'utopies comunitàries per tal de articular una societat nova, la més famosa de les quals serà el moviment *hippie* i la seva idea de no violència, ideologia que marcarà en gran mesura a la música d'aquest temps. Aquesta situació portarà finalment a la revolta estudiantil de París el maig de 1968 com a data simbòlica⁶.

En relació a la música, aquests anys són d'una gran transformació i d'una evolució màxima del que anomenem rock, tan respecte al sorgiment de bandes i estils diversos, com a la popularització del fenomen i la seva mercantilització a partir de les discogràfiques i grans festivals. No ens ocupa en aquest treball descriure tot el que va passar en aquella època, una de les més fructíferes de la història, però sí que és important parlar de dos fenòmens claus que influenciaran, juntament amb el *rock "n" roll*, a tota una generació i com a conseqüència als grups que sorgiran els anys seixanta a Espanya i sobretot a Catalunya. Per una banda, trobarem el folk americà i la psicodèlica i per l'altra, el pop-rock anglès.

Tal i com ja hem anat comentant, el *rockabilly* s'expandeix per el món occidental als anys cinquanta i es desenvolupa als anys seixanta en una vessant fortament enfocada cap al *rhythm and blues*. S'urgirà el rock, un gènere que evolucionarà i agafarà una gran força al Regne Unit. En aquesta època els joves de les grans ciutats industrialitzades d'Anglaterra passen el temps escoltant la radio i els pocs discos que porten els soldats de la marina dels EUA d'artistes com Chuck Berry o Bill Halley i intenten imitar-los. Així s'observa el sorgiment de diverses bandes de formació reduïda que toquen en pubs, als centres socials, o fins i tot en parròquies. En aquest escenari sorgiran The Beatles, un grup que liderarà el fenomen *beat* i que situarà Liverpool al punt de mira cultural de l'època. A partir de 1963 gràcies a la seva gran popularitat es produirà la *beatlemania* que generarà el sorgiment d'una gran proliferació de bandes musicals i un "boom" cultural en tots els àmbits: fotografia, art, poesia, cinema etc...

Per altra banda, a Londres els clubs es començaran a omplir de grups de joves que s'influenciaran sobretot amb el blues i els seus derivats a partir de bandes de Chicago com Blues

⁶ PAREDES, J: *Historia universal contemporánea. De la primera Guerra Mundial a nuestros días*. Ariel Historia, Barcelona, 1999. Pàgs. 268-270.

Incorporated de Alexis Korner. D'aquest substrat en sorgiran noms com Charlie Watts, futur component dels The Rolling Stones. En pocs mesos el blues i el *rhythm and blues*⁷ obté una forta acceptació de la ciutadania aportant competència a l'explosió creativa de Liverpool. The Rolling Stones s'urgiran com a contraposició i al 1964 dominaran l'escena musical conjuntament amb The Beatles. Seran els dolents, rebels i desenfrenats en front dels bons, ben vestits i de veus agradables⁸. Per tant, aquesta nova música que s'anomenarà pop anglès està dividida en dues tendències, per una banda es podia trobar The Beatles, amb un so suau i clar, d'aspecte discret, i lletres força banals o The Rolling Stones, que volen re-valoritzar la violència del *rock "n" roll* dels anys 50, amb una aparença dura i salvatge, lletres provocadores, i estructures molt més caòtiques i a la vegada complexes.

La música *beat* serà molt menys acadèmica que el *rhythm and blues* britànic que renoven els Stones i destacarà per ser una música d'influència popular i d'estructures fàcils, que neix com una alternativa a les sales de ball que existien en aquell moment. Molts dels grups que sorgiran provenien d'altres grups de *skiffle* i estaran fortament influenciats pel grup The Shadows. The Beatles, el grup que simbolitza i representa més clarament aquesta tendència, tenia un estil vocal d'influència clarament Americana, a partir del *rock "n" roll* de cantants com Little Richard o Chuck Berry, el gospel, però també s'intueix el cant coral de tradició anglesa. Instrumentalment al principi eren poc inventius i simples amb certes influències del *twist*⁹

Tant una tendència com l'altra utilitzaven una orquestració molt bàsica, en general amb baix, guitarra elèctrica i alguna guitarra acústica i bateria, estructura heretada dels primers *rockers*. Podem deduir que tot i les influències evidents de les dues tendències cap a la música americana, el *beat*, no tan provocador, complicat i intens era així perquè no derivava directament del blues americà sinó que ja havia passat un filtre a través del *rockabilly* i la tradició anglesa, en canvi el *rhythm and blues* dels Stones anava a buscar més en les arrels, a l'essència. Aquestes dues tendències, que van sorgir a l'inici dels anys seixanta a partir de les dues grans bandes ja esmentades, ben aviat van evolucionar sota l'influència del blues. Va ser una època on van sorgir una gran quantitat de grups, creant el que ara anomenem rock. Entre aquestes bandes trobem com a més representatives a The Animals, The Yardbirds, The Hollies o the Kings¹⁰. Més endavant també trobarem el col·lectiu *Mod* amb bandes com The Who o els Small Faces.

7 PARAIRE, P: *50 años de música Rock...*, op. cit., pàg... 79. En aquesta època la paraula *Rhythm'n'blues* engloba tan artistes com Chuck Berry i Little Richard com la música soul de los Temptations o James Brown, i també al blues de Chicago amb B.B. King. S'anomenarà folk blues a la música de John Lee Hooper. Són diversos estils que porten com a base les arrels negres i el blues.

8 DISTER, A: *El Rock Ingles. De Tommy Steal a David Bowie* (1973). Ediciones Jucar, Barcelona, 1983. Pàgs 23-31.

9 GILLET, C: *Historia del Rock. El sonido de la ciudad* (2). Ediciones Robinbook, Barcelona, 2003. Pàgs 27-29.

10 DISTER, A: *El Rock Ingles. De Tommy Steal a ...*, op. cit., pàgs... 38-40.

Un altre corrent musical que no es pot passar per alt és el folk americà encapçalat per el moviment *hippie*, la figura de Bob Dylan i la cançó protesta. Aquest era un gènere menor que formava part de la tradició de l'Amèrica profunda amb artistes com Woody Guthrie o Pete Seeger. El folk sempre s'havia utilitzat com a eina reivindicativa i en aquest cas no va ser menys; a partir de Dylan i de Joan Báez s'origina un esclat de rebel·lió i crítica cap a la societat, donant al jovent de l'època un nou llenguatge amb el que expressar-se i un nou sentit humà i moral pel qual lluitar. Tenim davant una generació que no renega de la banalitat del *rock "n" roll* ni de la força del *beat* però que considera que no n'hi ha prou. Amb la seva música pretén donar missatges de germanor, pau, llibertat i justícia¹¹. En aquest ambient destacarà el festival de Newport on Dylan triomfarà el 1963 juntament amb Peter, Paul & Mary i Báez amb cançons en contra del racisme, el capitalisme i la guerra. D'aquesta manera es popularitzarà el *folk-song*.

Tot i aquesta onada folk és important citar el mateix festival al 1965 on Bob Dylan revolucionarà el gènere electrificant-lo a partir de la guitarra elèctrica, aquest serà un pas cabdal en la evolució cap el folk-rock, que en definitiva portarà a una barreja d'estils entre els dos grans moviments, el pop-rock anglès i el folk americà, on trobarem a Neil Young, The Byrds o Simon & Garfunkel entre d'altres¹². Dins d'aquest panorama sorgirà un nou moviment a mitjans dels anys seixanta: mentre a Anglaterra continua l'evolució del rock, a Amèrica - concretament a Sant Francisco- es desenvoluparà una música clarament influenciada per els nous corrents musicals i socials de l'època, i agafarà força la gran etapa dels *hippies* i LSD, que es veurà clarament reflectida a Catalunya a partir del Grup de Folk.

Els *hippies* - l'evolució dels primers "folks" de l'època - defensaven una societat de llibertat, anaven en contra de la violència i de qualsevol guerra, en concret de la del Vietnam, i eren defensors d'un món fora d'una societat preestablerta. Aquesta filosofia defensava les drogues com a mètode d'evasió i d'alliberació espiritual, fomentant el consum de LSD. Així, al 1966 els primers *hippies* es comencen a reunir a Sant Francisco i el moviment agafarà molta força, sorgiran grans poetes com Allen Ginsberg o Jack Kerouac i en definitiva apareixerà la contraposició del *Liverpool Sound* que està en plena expansió en aquell moment. Com a conseqüència a la Costa Oest americana apareix un fenomen cultural imparable on agafen forma grans bandes de música psicodèlica¹³ que tindran una gran importància en la evolució del rock. Algunes d'aquestes grans bandes seran Buffalo Springfield, The Grateful Dead, Jefferson

11 SIERRA I FABRA, J: *Historia de la música rock (Vol.1). De los Beatles a Sant Francisco* (1978). Edicomunicación, Barcelona, 1986. Pàgs.29-32.

12 KAISER, URICH, R: *El mundo de la música pop...*, op. cit., pàgs... 56-64.

13 GÓMEZ-FONT, À : *Barcelona, del rock progresivo a la música layetana*. Milenio, Lleida, 2011. Pàg. 37. La psicodelia va ser un moviment artístic i cultural que es va reflectir a diferents aspectes de l'art, la música i les arts visuals. Va destacar per la utilització recreativa de les drogues al·lucinògens com LCD o el "peyote" per tal d'arribar a comunicar-se a través de l'art a partir de l'alteració del temps i del sentit de la realitat.

Airplane o The Fugs¹⁴. Aquests grups, juntament amb la música que es desenvoluparà a Anglaterra als inicis dels setanta, propiciaran la creació de la música progressiva, la qual ja ens encarregarem de explicar més endavant.

Un cop descrits a grans trets aquests dos grans pols del panorama musical occidental, ja podem enfocar amb determinació el que passarà en aquesta època a Espanya i en concret a Catalunya. Observarem la forta influència del *beat* i el rock, a la vegada que apareixerà un grup que revolucionarà l'escena a Catalunya: el Grup de Folk, que importarà els paràmetres de la música folk creant un pont d'enllaç cap al que serà la música progressiva dels anys setanta a Barcelona.

2.3 El Rock a l'Espanya franquista dels anys seixanta; el sorgiment d'una nova música a Catalunya

Espanya es trobava en un moment d'impàs, el règim dictatorial iniciava un procés liberalitzador de l'economia gràcies al *Plan de Estabilización* de 1959, que multiplicava els intercanvis i permetia la lliure inversió de capital estranger obrint-se al món i, entre altres coses, al gran turisme de masses. A més a més, hi han canvis socials de gran rellevància com la disminució de l'analfabetisme, l'augment de la indústria i, com a conseqüència, la migració cap les grans ciutats la qual generarà, juntament amb la millora de l'economia, un creixement de la classe mitjana urbana, una classe que és partidària del canvi polític i, en la seva majoria, el restabliment de la democràcia¹⁵. En aquesta època augmenten les actituds crítiques contra el règim a partir de col·lectius estudiantils, obrers, nacionalistes o monàrquics i comença a sorgir un moviment social i actiu que protagonitzarà vagues i grans manifestacions. Aquestes arribaran conjuntament amb l'expansió de les organitzacions sindicals lliures com Comissions Obreres o la UGT, en aquest moment encara clandestines¹⁶.

En un estat autàrquic i de censura com Espanya els nous corrents musicals van tardar a arribar i si ho van fer va ser en la seva cara més moralment correcte. En un primer moment el *rock 'n' roll* va aparèixer a partir d'unes formes deslliurades de la seva contundència. El grup més representatiu d'aquest primer moment és el Duo Dinámico, que mostra clarament la influència que té en aquest moment el *rock 'n' roll* americà passat per el sedàs d'Europa, el qual dóna lloc a una música molt comercial, sentimental i agradable¹⁷. Aquests, juntament amb altres grups universitaris com Los Pájaros Locos aniran íntimament lligats al que s'anomenarà música

14 SIERRA I FABRA, J: "1962-72. *Historia de la música Pop*. Diciones unidas S:A, Barcelona, 1972. Pàgs. 85-89.

15 PAREDES, J: *Historia universal contemporánea...*, op. cit., Pàg... 379.

16 PÉREZ, PICAZO, Mª T: *Historia de España del siglo XX*. Crítica, Barcelona, 1999. Pàgs 158-260.

17 ORDOVÁS, J: *Historia de la música pop española*. Alianza Editorial, Madrid, 1987. Pàgs. 11-14.

ye-yé, un moviment musical que sorgirà a França i Itàlia amb la influència de la cançó i el pop en la vessant més comercial. Es pot afirmar que els anys seixanta el panorama musical que predominarà en la societat espanyola serà aquesta música edulcorada i de fàcil accés, conjuntament amb la *Canción Española* amb artistes com Carmen Sevilla.

Un cop exposades aquestes tendències, ha arribat el moment de començar a parlar de tot un seguit de noves bandes que seran el germen del rock dels setanta a Espanya i a Catalunya. Aquestes faran versions dels seus ídols americans o d'altres, com els mexicans Teen Tops, i, finalment, derivaran cap a produccions pròpies. Alguns dels primers grups que obrirà el camí seran Los Estudiantes o Los Pekenikes i continuaran bandes com Los Brincos o Los Bravos. A continuació sorgirà una nova generació de bandes que es començarà a fer sentir amb força a partir del 1965, quan arriba la internacionalització del pop anglès i sobretot del fenomen *beatle*. Un moviment que implicarà la importació del so, de les costums i d'un sentit cosmopolita tant a les noves bandes que aniran sorgint com en un nou jovent amb unes grans ànsies de modernitat¹⁸. Aquesta nova onada de bandes es focalitza sobretot a Barcelona i seran l'antecedent i la influència més immediata del que després serà el rock progressiu dels anys setanta. Hi destaquen noms com Els Sirex, Els Mustangs, Los Salvajes, Lone Star, Tony Ronald, etc. El grup més comercial i de característiques pop va ser Els Mustang mentre que Els Sirex miraven més cap al rock. En la línia dels The Rolling Stone hi havia Los Salvajes i els Lone Star, aquests últims els únics que més endavant s'incorporaran a les files del rock progressiu. Un personatge que no podem oblidar en aquesta època és l'holandès Tony Ronald, sobretot per la seva banda d'acompanyament, Los Kroners, on hi tocaran joves músics com Luighi Cabanach, Josep Maria París, Max Sunyer o Luky Guri. Músics que posteriorment seran protagonistes fonamentals de la música progressiva i laietana de la Barcelona dels setanta amb grups com els progressius Màquina, i en la vessant més jazzística i laietana amb bandes com Barcelona Traction o Música Urbana¹⁹. Aquests grups tocaven en locals com el Tokio, el Trole, el San Carlo o el Prince i destaca com una fita important el festival del Palau d'Esports de l'any 1964²⁰

Començant a endinsar-nos en el panorama musical de Catalunya a la dècada dels seixanta és essencial parlar d'un dels fenòmens culturals més importants del nostre país, el que s'anomenarà La Nova Cançó. Tot i que ja podem dir des d'un primer moment que no s'observa una influència determinant en termes estilístics respecte al rock progressiu i laietà, sí que és un moviment que va gaudir de molta popularitat, que marcà la societat pel fet de tenir un paper cabdal i indiscutible en la normalització del català com a llengua per a ser cantada. En certa

18 IÑIGO, J, M – DÍAZ, J: *Música pop y música folk*. Editorial Planeta, Barcelona, 1975. Pàgs 57-58.

19 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progresivo a la música...*, op. cit., pàgs... 20-24.

20 MALVIDO, P: *Nosotros los malditos* (Recull de textos de la revista Star, activa a la dècada dels setanta). Anagrama, Barcelona, 2004. Pàgs 13-14.

manera conviurà amb altres manifestacions més *undergrounds* i, al meu parer, de molta més originalitat. Aquest moviment sorgeix a principis dels anys seixanta aprofitant una certa relaxació de la repressió del règim i busca la creació d'una cançó moderna en català, en clau reivindicativa i emmirallant-se amb la cançó francesa contemporània. Es vol crear un model de cançó nova, amb contingut literari, social i patriòtic²¹. El tret de sortida el va donar l'article "Ens calen cançons d'ara" de Lluís Serrahima, publicat a *Germinàbit* al gener de 1959 i el moviment evolucionarà i agafarà força sobretot al llarg de la dècada dels seixanta²².

Dintre del moviment si van desenvolupar una gran quantitat de cantants -alguns actualment en actiu- entre els quals destaquen Rafael Subirachs, Josep Maria Espinàs, Raimon, Maria del Mar Bonet, Pi de la Serra, Joan Manuel Serrat, Lluís Llach i un llarg etcètera. De fet, la majoria d'aquests personatges esmentats, exceptuant Raimon, iniciaran la seva carrera amb el grup més rellevant de la Nova Cançó, Els Setze Jutges. Aquesta agrupació de cantants, apareguda oficialment al 1961, va ser creada per posar en pràctica les idees del moviment i, en un primer moment, els mateixos ideòlegs en formaven part, com per exemple Miquel Porter. El col·lectiu o banda tenia totes les característiques ja esmentades i era un grup obert, en el qual, per tal d'entrar-hi, s'havia de passar un examen de qualitat i estil exhaustiu, que va portar a que s'hi anessin incorporant diversos artistes al llarg de la seva existència i d'altres fossin rebutjats²³. Aquest grup farà una gran quantitat d'actuacions arreu del país amb condicions molt precàries. Utilitzaven una instrumentació molt elemental i cantaven per torns tot i estar tots a dalt de l'escenari, asseguts amb cadires on cada músic exposava els temes que tenia preparats²⁴.

Vull destacar la importància d'aquest moviment en la normalització del català, ja que a partir d'Els Setze Jutges sorgiran una gran quantitat de grups que cantaran en català i, gràcies a aquest "boom", es crearan més infraestructures. Una fet fonamental serà la creació a Vic de la

21 PORTER-MOIX, J: *Una història de la cançó*. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1987. Pàgs 13-14.

22 Vull puntualitzar que buscant informació sobre el moviment de la nova cançó trobes certes divergències sobre el seu radi d'actuació o validesa com a tal. Un exemple són estudis com el de Jordi Garcia-Soler a "*Crònica apassionada de la nova Cançó*" que arriba fins als anys noranta o el llibre de Llorenç Soldevila "*La Nova Cançó (1958-1987)*" on fa un estudi del moviment englobant gran part de la música que es fa a Catalunya fins al 1987. En aquest cas puc dir que no hi estic d'acord, si bé és un llibre de gran qualitat, crec que tracta en certa manera altres moviments musicals que s'han de diferenciar de la Nova Cançó ja que no tenen l'esperit reivindicatiu d'aquest o alguns dels personatges i grups que hi ubica es mostren en desacord amb certs elements de la Nova Cançó. Així, el Grup de Folk, Pau Riba, els progressius o els Laietans poden estar relacionats amb el moviment però no en formen part i observant en perspectiva, estic més d'acord amb la cronologia emparada per Miquel Pujadó al *Diccionari de la cançó-Dels setze jutges al Rock Català* on a la pàgina 11 afirma referint-se a la Nova Cançó: "*Considero que aquest terme només té sentit en els anys de creació de la Cançó catalana moderna com a moviment, quan les individualitats encara no havien pogut captar un públic propi ni s'havien pogut crear estructures mínimes de professionalització. Crec que, arran de la primera crisi de creixença del moviment, i de la dissolució d'Els Setze Jutges (1968), ja cal parlar amb tota normalitat de cançó catalana*". Personalment estic d'acord en aquesta visió i podria puntualitzar que com a molt es podria parlar de la Nova Cançó fins a la mort de Franco el 1975, on la seva faceta reivindicativa perd força i els grans noms del moviment faran carrera com a cantautors per camins diferents.

23 Un d'aquests casos a destacar és el de Pau Riba que com a reacció a aquest model francès crearà amb Jordi Batiste i Jaume Sisa entre altres el Grup de Folk, grup que tractarem més endavant i que esdevé un altre antecedent clau de la música progressiva juntament amb els ja esmentats Los Kroners, banda d'acompanyament de Tony Ronald

24 PUJADÓ, M: *Diccionari de la Cançó – Dels setze Jutges al Rock Català*. Enciclopedia Catalana, Barcelona, 2000. Pàgs 39-41

discogràfica Edigsa el 1961, dedicada a editar només discos en català. Gràcies a les inquietuds d'Àngel Fàbregas, aquesta crearà més endavant una escissió de la mateixa, anomenada Els 4 Vents, que editarà molta música de caràcter folk i tota la música progressiva de la Barcelona dels anys setanta, en aquest cas ja sense tenir com a prioritat el factor de la llengua sinó en un sentit d'avantguarda musical. Una altra discogràfica important serà Concèntric que editarà discos del Grup de Folk o el *Dioptria*²⁵, primer disc de Pau Riba considerat un dels primers treballs de caràcter progressiu a Catalunya. Així veiem com a partir de La Nova Cançó es crea una escena, es genera un moviment i voluntat de crear quelcom nou i es posen les bases que permetran que la música en català evolucioni, ja no únicament la cantada en català, sinó qualsevol música interessant i innovadora feta a Catalunya, i en especial a Barcelona, ja que era i segueix sent el centre musical per excel·lència dels Països Catalans.

Davant de la proliferació d'una gran quantitat de bandes catalanes, no seria just passar-ne per alt algunes, sobretot si alguns dels seus components més endavant formaran part del rock dels setanta a Barcelona. La llista de grups és molt gran; entre ells sobresurten Els Dracs, Els Drums, Els Xerracs, Els 4 Gats, Els Dos + Un, The Bonds o Els Tres Tambors. La producció d'aquests grups se centrava en versions traduïdes al català de grups estrangers de *rock 'n' roll*, destacant per sobre de tot per un estil inspirat en el pop anglès, on pràcticament tots feien algunes versions de The Beatles²⁶.

Una de les bandes a destacar eren Els 4 Gats, banda que va ser fundada per Pi de la Serra paral·lelament a Els Setze Jutges i que va ser el primer grup de rock que va enregistrar en català. Feien versions de John Lee Hooker o de The Beatles a més de repertori propi i, en certa manera, va ser un intent frustrat en la pretensió d'introduir la música moderna del moment, com el rock i el blues, dintre de l'òrbita de la Nova Cançó. En aquesta banda hi destacarà Josep Maria París, personatge que serà de gran rellevància, el qual, amb unes grans habilitats a la guitarra, tindrà un paper fonamental a la música dels anys setanta, destacant en la banda progressiva per excel·lència Màquina i més tard en torn a la Zeleste i la Ona Laietana en grups com Esqueixada Sniff²⁷.

Els 3 Tambors és un altre grup important que va gaudir de força fama a partir d'una música molt pròxima al folk, tot i que els seus últims treballs es decantaven més cap al pop anglès. Van fer versions de Bob Dylan i temes propis²⁸. Dintre dels components del grup hi destaquen els germans Jordi i Albert Batiste, dos músics indispensables per el desenvolupament

25 SOLDEVILA I BALART, LL: *La nova cançó (1958-1987). Balanç d'una acció cultural*. L'aixernador edicions. Argenton. 1993. Pàgs 42-45.

26 *Ibidem...*, pag 44.

27 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progresivo a la música...*, op. cit., Pàg...28.

28 FONT-RIBERA, V: *Guía del pop español de los 60 y 70*. Rama Lama Music,S.L, Madrid, 2006. Pàg 558.

del moviment progressiu i el Zeleste, centre neuràlgic del que s'anomenarà Ona Laietana. Jordi Batiste s'incorporarà al Grup de Folk, serà membre fundador de Màquina!, i després formarà Ia & Batiste, en el meu criteri, un dels grups de més qualitat en l'escena dels setanta per la seva capacitat de combinar elements progressius amb lletres molt boniques i ben aconseguides en català. El llegat de Jordi Batiste és molt extens i es desenvoluparà més endavant. Albert Batiste, per l'altra banda, formarà Música Dispersa, potser el grup més original de principis dels setanta per les seves ganes d'experimentació i, més endavant, serà un dels fundadors de la Orquestra Plateria, una de les bandes més representatives de l'entorn laietà.

Els Xerracs eren un grup molt influenciat per The Shadows, el folk americà i el soul, i tot i que no va ser un grup gaire rellevant, destacaren dintre de les seves files Jordi Barangué i sobretot Toti Soler, que més tard fundarien conjuntament Pic-nic²⁹. Després d'aquesta aventura Toti Soler farà un dels grups més importants de l'època progressiva, Om. Amb aquesta agrupació es duren a terme els arrangaments de l'esmentat primer disc de Riba *Diòptria*, considerat un dels millors treballs de l'història del rock català. Posteriorment Om enregistrarà un disc propi i Toti Soler acabarà sent un mestre de la guitarra reconegut a nivell internacional.

Tampoc no es pot oblidar a Dos + Un, un grup que estava en la línia dels que ja hem comentat però amb una marcada vocació folk. La banda sobresurt per la seva capacitat evolutiva que els portarà a estar en actiu fins a principis dels setanta, arribant a formar part de l'escena progressiva i tocant en festivals com El Primer Festival Permanent de Música Progressiva de 1970. A més també van compartir cartell amb alguns components del Grup de Folk. Dos + Un estava format per els germans Clua, entre qui destacarà la Clua per ser membre fundador de Ia & Batiste i Manel Joseph que formarà part de l'orquestra Mirasol Colores i la Orquestra Plateria a més d'acompanyar a Jaume Sisa³⁰.

Acabem de parlar d'aquestes primeres manifestacions dels anys seixanta a Catalunya, que la historiografia ha anomenat "música moderna" i que en termes generals podríem englobar en rock, unes manifestacions que posaran les bases a nivell cultural, que propiciaran una tímida desenvolupament d'una escena o circuit, d'infraestructures adequades, de discogràfiques i en general del sorgiment d'una qualitat musical més en comunió amb les noves tendències foranes. Ara és el moment de parlar de la figura de Pau Riba i el sorgiment del Grup de Folk. Aquest personatge, conjuntament amb el Grup de Folk, tindrà un paper fonamental en la importació d'un estil nou, idees i actituds provinents del moviment *hippie* i *underground*, amb una clara influència de tot el que envolta al moviment folk i posteriorment psicodèlic.

29 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progresivo a la música...*, op. cit., pàg...27.

30 *Ibidem...*, pàgs. 28-30..

Pau Riba, net del poeta Carles Riba, neix a Mallorca el 1948 i ben aviat es trasllada a Barcelona, i ja des de ben petit va demostrar grans aptituds per la poesia. S'introdueix a la música i destaca el 1967 amb el seu primer EP *Taxista* editat per Concèntric, on amb cançons com *Taxista* o *El matí de St. Esteve* ja mostra una poètica de gran inventiva i qualitat, amb una veu molt característica i de molta originalitat. Després d'aquest i algun altre EP entre 1968 i 1969 s'incorporarà a les files del Grup de Folk després de ser rebutjat per Els Setze Jutges i el 1969-70 editarà l'esmentat *Dioptria*, un disc d'una gran innovació per l'època³¹. Sembla ser, segons unes declaracions posteriors del mateix Riba, que en la prova d'accés per entrar Els Setze Jutges tant uns com altres van veure que no anaven pel mateix camí i diu: "Així com els Jutges s'inspiraven en l'estètica francesa i eren molt correctes, nosaltres i la gent del folk -parlant del Grup de Folk- rebíem més les influències americanes i africanes i teníem un comportament més desimbolt i participatiu. Partíem del folk per anar cap el rock"³².

D'aquesta manera Pau Riba no entrarà als Jutges i s'encaminarà cap a la creació d'un grup diferent i més transgressor. El Grup de Folk va néixer arran d'un festival a l'Escola d'Arquitectura al 1967, on van coincidir Pau Riba, Xesco Boix i Els Tres Tambors; posteriorment es posaren en contacte amb Jaume Arnella i Maria del Mar Bonet i el grup es va arribar a ampliar fins a 28 components, on destaquen Jordi i Albert Batise, Jaume Sisa, Oriol Tramvia o Ovidi Motllor. Van estar actius dos anys i van editar dos LP's amb la discogràfica Als 4 Vents³³. Aquesta discogràfica havia sorgit per donar resposta a aquest nous aires renovadors i tindrà un paper fonamental, no solament amb la difusió dels treballs dels exmembres del Grup de Folk, sinó que donarà a conèixer la música Progressiva, tema que ens ocupa i que en breu ens posarem a descriure³⁴.

El Grup de Folk funcionava com un col·lectiu i tenia un coordinador; els seus components provenien de l'escoltisme, associació de llarga tradició a Catalunya. En els concerts, tots els integrants acudien de manera lliure en funció de la seva disponibilitat³⁵. Normalment cada cantant o conjunt dintre del grup - ja que hi trobàvem des de Els Tres Tambors, a Falsterbo 3, Els Sapastres o Jordi i Pau - cantava dues o tres cançons als concerts i per entrar a formar part de la banda s'havia de venir recomanat per algun membre i passar un examen. Dins del grup hi havien dues tendències, una molt marcada pel folk americà de Bob Dylan, Peter, Paul & Mary o Pete Seeger, reflectits amb figures com Xesco Boix o Eduard Estivill, que havien realitzat

31 FONT-RIBERA, V: *Guía del pop español de los 60 y 70...*, op. cit., pàg... 473.

32 PORTER-MOIX, J: *Una història de la cançó...*, op. cit., pàg... 70.

33 SOLDEVILA I BALART, LL: *La nova cançó (1958-1987)...*, op. cit., pàg 53.

34 PUJADÓ, M: *Diccionari de la Cançó – Dels setze Jutges al Rock Català...*, op. cit., pàg 46.

35 És interessant una anècdota que en una ocasió em va explicar en Ramon Genís. Segons ell, que tocava al violí al Grup de Folk, més d'una vegada havien fet algun concert simultani, ja que com que eren tants músics es podien dividir i actuar per separat en diferents pobles.

intercanvis estudiantils als EUA. També hi era Pau Riba, que coneixia Bob Dylan, els germans Batiste amb el grup Els Tres Tambors que ja havien fet versions seves o a Falsterbo ³⁶. I, per una altra banda, també hi havia una forta voluntat de recerca de referents al si de la tradició autòctona on hi havia Jaume Arnella com a màxim representant.

Segons la opinió d'alguns components del grup, ells no veien una relació amb la Nova Cançó, ja que aquesta el 1968 havia adoptat un plantejament molt comercial. El Grup de Folk, que va arribar al seu punt àlgid el 1968 amb el Festival Folk del Parc de la Ciutadella amb més de vuit mil persones, volia fer una música d'arrels populars conjuntament amb una revolució *hippie* que en dissoldre's el grup evolucionaria cap a noves propostes³⁷. Aquesta tendència ja comentada, més encaminada cap a les noves tendències forànies del folk, portaria a alguns dels seus components, com és el cas dels representatius Pau Riba o Jordi Batiste a electrificar-se i a fer rock a principis dels setanta protagonitzant tota una revolució.

Així doncs, el Grup de Folk integra en el seu moment una gran quantitat de joves músics, la majoria dels quals formaran part de l'*underground* barceloní dels anys setanta, i inicia un camí que ens porta de ple al rock progressiu que en el següent apartat ens disposem a analitzar detingudament en tots els seus àmbits.

3. El “rollo” progressiu

Aquesta música sorgeix de la voluntat de tot un seguit de músics de continuar experimentant amb noves maneres d'expressar-se. És un moment en que l'activitat musical pateix un cert estancament o limitació en les seves formes i es busca una evolució a partir de tota una sèrie de noves influències forànies que destaquen per l'electrificació del so. A finals dels anys seixanta la Nova Cançó i tot el que en derivava ja estava establerta i el 1969 el Grup de Folk es va dissoldre, així apareixen unes poques bandes de gran avantguardisme que practiquen un rock potent, amb guitarres elèctriques, psicodèlia i distorsió³⁸. De fet, aquest és el gran canvi que apareix a la dècada dels setanta en el rock internacional: el pas de l'acústic cap al so electrificat, que porta cap a nous conceptes com l'aparició de peces de llarga durada i la improvisació. A Catalunya els primers seguidors d'aquestes noves tendències seran sobretot els germans Batiste i Pau Riba, antics membres del Grup de Folk. Aquest col·lectiu va posar les bases perquè aquest canvi fos possible trencant amb la rigidesa dels espectacles, donant una gran importància a la música en si mateixa i aglutinant una gran quantitat de públic que després

36 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progresivo a la música...*, op. cit., pàgs... 43-45.

37 SOLDEVILA I BALART, LL: *La nova cançó (1958-1987)...*, op. cit., pàg 54.

38 GÓMEZ-FONT, À: *Zelete i la música laietana*. Pagès editors, Lleida, 2009. Pàg 24.

evolucionaria cap a la música progressiva³⁹. El resultat portarà al sorgiment a principis dels anys setanta de tot un seguit de bandes de gran qualitat com Màquina!, el grup que tindrà més repercussió mediàtica de tots els del moviment, Fusioon, Agua de Regaliz, Om, Pau Riba o Música Dispersa entre d'altres. Aquestes bandes portaran a que Barcelona sigui considerada la capital de la música moderna i *underground* del moment juntament amb Sevilla amb grups com Smash o Triana.

En aquesta època Catalunya viu dintre d'un règim dictatorial que agonitza i això es plasma en la societat i sobretot en el jovent que percep un possible final i es reivindica. La repressió de la dictadura rebutja totalment les idees més progressistes i en la música l'esperit rebel del rock. L'Estat només promou una música de baixa qualitat i alt consum enfocada principalment a la promoció turística a partir de festivals de la cançó i, per tant, condemna el rock a la absoluta clandestinitat⁴⁰. No obstant, a partir del 1969 amb l'aparició de Màquina! tot això comença a canviar sent la metxa que desencadena el sorgiment d'un fenomen que, en el fons, no tindrà un repercussió important en la societat, sinó que serà un moviment en certa manera del jovent i de minories, però que realment aportarà una revolució i un pas endavant en el desenvolupament d'una música d'avantguarda i qualitat en l'àmbit català. Excepte Màquina!, que va arribar a encapçalar llistes d'èxit a Espanya i va vendre força discos, la música progressiva no va acabar de arrelar ja que faltaven espais per tocar i les infraestructures musicals eren pràcticament nul·les⁴¹. Tot i això, si bé els grups progressius no van sobreviure molt de temps, van ser la llavor del rock en el nostre país. El conjunt de bandes que s'agrupen dintre d'aquests paràmetres van des del 1969 a 1973 quan apareix la Zeleste i l'anomenada Ona Laietana, moviment que podríem considerar perfectament com la evolució del que va ser la música progressiva ja que compartiran certes infraestructures com les discogràfiques i diversos músics.

3.1 La contracultura a la Barcelona de principis dels anys 70; Els *hippies*, LSD i els primers festivals

Per tal de descriure aquests primers anys de la dècada dels setanta són de gran valor documental els relats-crònica que va realitzar Pau Maragall - nét de Joan Maragall - d'àlies Pau Malvido, a la influent revista *Star* als voltants de la segona meitat dels anys setanta. En aquests textos es troba una biografia de la contracultura del país, en concret de Barcelona, on s'observa la gran influència que aquest entorn rebia del moviment *hippie*, la psicodèlia i per tant de les

39 TURTÓS, J: *alter músiques natives*. KRTU, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1995. Pàg 75.

40 *Ibidem...*, pàg 75.

41 GÓMEZ-FONT, À: *Zeleste i la música laietana*. Pagès editors, Lleida, 2009. Pàg 25.

drogues. El 1970 el “rollo,” com la gent de l'època ho anomenava, ja havia agafat forma i LSD corria pels carrers des de feia pocs anys. Els ideals *hippies* estaven a l'alça gràcies a un conjunt de joves cansats de la lluita política estudiantil, que entre 1971 i 1973 va viure un dels pocs períodes de calma i de recuperació de les classes, i també gràcies a la seva actitud d'ansies de modernitat i nous ideals. A finals dels anys seixanta ja van sorgir diversos bars d'ambient rock i *hippie* com el Jazz Colon i Les Enfants Terribles al 1969, que aglutinaven tota la moguda juntament amb els coneguts pisos multitudinaris o comunes i els coneguts viatges a Formentera. Alguns dels ideòlegs del moviment a la ciutat eren Jaume Sisa i Pau Riba amb els seus corresponents grups de música progressiva; Racionero amb els seus viatges a la Califòrnia *hippie* i psicodèlica; l'anomenada *Cofradía del Vino* que eren un grup d'intel·lectuals simpatitzants de LSD; o el *Tercer Frente de Liberación Universal* el qual va emetre el *Manifiesto de la Soledad* de caire molt interiorista i psicodèlic⁴².

És interessant una apreciació que li fa Pau Riba a Pepe Ribas, fundador de la influent revista *Ajoblanco* de mitjans del 70 respecte a les seves diferències amb Els Setze Jutges i la Nova Cançó, que ens permet entendre el pensament dels joves *hippies* d'aquesta època: “Vaig xocar amb ells i em vaig adonar que el franquisme contra Catalunya era una trampa. Molts dels que reivindicaven uns valors progressius en front del franquisme ho feien per demostrar que eren d'esquerres. Al mateix moment, existia un altre moviment més universal i important, el *hippies*. Era una joventut pacífica que demanava el final del capitalisme i un canvi de civilització en tot el món”⁴³. Aquesta diferència Pau Riba la remarca constantment en diferents entrevistes i documentals⁴⁴, és un ideal utòpic que ens porta a parlar més detingudament d'un altre aspecte fonamental d'aquests anys, els viatges i sobretot Formentera i LSD. A l'illa es va establir Pau Riba amb la seva dona Mercè i hi van passar gran quantitat de personatges indispensables de l'època com el dibuixant Nazario, el cineasta Iván Zalueta, Mariscal o el mateix Pau Malvido. La Mola, el poble que focalitzarà l'envien *hippie*, es convertirà en un lloc de culte i de peregrinació espiritual de l'època⁴⁵. Així als voltants de 1971 molts dels personatges representatius de aquesta primera generació de “freaks” barcelonins, com els anomena Pau Malvido, ja estaven instal·lats a l'illa en comunes després d'anteriors estades esporàdiques barrejats entre la població yanqui⁴⁶.

42 MALVIDO, P: *Nosotros los malditos...*, op. cit., pàgs 30-32.

43 RIBAS, J: *Los 70 a destajo, ajoblanco y libertad*. RBA Libros SA, Barcelona, 2007. Pàg.127.

44 MORROSKO VILA, S,J: *Barcelona era una fiesta underground (1970-1980)*. ICIC/ Monseñor Alain/Septimo Elemento/TV3, (Documental), 2010.

45 NAZARIO, V, L: *La Barcelona de los años 70 vista por Nazario y sus amigos*. Ellago Ediciones, Madrid, 2010. Pàg 82.

46 MALVIDO, P: *Nosotros los malditos...*, op. cit., pàg 47.

Formantera va ser la porta a Espanya de LSD a finals del anys seixanta, i els setanta ja arribava a la península sobretot d'Amsterdam i Nova York. Aquesta droga d'afectes psicològics provoca la distorsió de la realitat a partir d'una alteració dels sentits i les emocions donant lloc a l'anomenat "trip" o "viatge" i destaca, entre d'altres coses, per una intensificació de l'experiència musical. LSD es va popularitzar de manera massiva en aquests primers anys, es prenia majoritàriament en grup i aportava a la joventut una espècie de llibertat que no tenien en el món real. Com diu Malvido: "La possibilitat de que qualsevol cosa podia passar, aquella llibertat brusca, en mig d'una societat en la que per definició no passava res, això a vegades feia una mica de por (...) LSD tenia algo de tornar-nos a les arrels, a les formes que des de sempre portem dins, a la terra i el cel que sempre han estat al costat dels homes que l'han habitat, a una espècie de energia, el seus significats i els seus usos, eren el tema central⁴⁷".

Respecte a la música apareixeran diversos esdeveniments que demostrin una activitat important a valorar en aquest període. El primer que donarà el tret de sortida al moviment progressiu serà l'espectacle *Elèctric tòxic claxon So* al Prince (1970) on es presentarà el disc *Dioptria* de Pau Riba juntament amb l'actuació de Música Dispersa i Om, que va ser un dels primers concerts multitudinaris ja que al voltant de quatre mil persones van assistir a l'esdeveniment. Cal destacar que aquest concert no va afavorir Pau Riba, ja que no podia oferir en directe la mateixa qualitat que tenia el seu disc, enregistrat amb músics d'un gran nivell. Tot i això, va servir per donar a conèixer Om, el grup de Toti Soler i sobretot Música Dispersa, els grans beneficiats d'aquell concert⁴⁸.

Tampoc podem oblidar "El primer Festival permanent de música progressiva al Saló Iris" organitzat per Oriol Regàs, on entre el 16 d'octubre i el 4 de desembre de 1970 van actuar tots els grups progressius del país: Pau Riba, Smash, Pan i Regaliz, Crac, los Canarios, Sisa, Màquina!, Tapiman etc. Aquest festival va tenir una gran afluència de públic i va ser la mostra de que a Espanya i principalment a Barcelona estava sorgint una música nova⁴⁹. És interessant el mateix cartell del festival on s'explica els motius de tal esdeveniment. En el text s'afirma: "*Parece que es un hecho cierto que la música de hoy es la que se ha dado en llamar progresiva. Pero ocurre que este tipo de música, difícil de hacer y de comprender, es también difícil de escuchar en forma organizada (...) Éste I Festival Permanente de la Música Progresiva pretende ofrecer al público de Barcelona una panorámica de la música que se hace hoy en*

47 *Ibidem.*, pàgs 35-39.

48 Muntaña, C: *Spanish Underground*. Revista Vibraciones nº 5. 1975. Pàg 19-20

49 *Ibidem.*, pàg 18.

*Espanya (...)*⁵⁰. Aquest va ser el primer gran concert, en públic i infraestructura, de la majoria d'aquests grups progressius.

El festival del Saló Iris va ser un dels moments àlgids d'aquest moviment juntament amb el "Festival de Música Progressiva de Granollers" de 1971⁵¹, on hi destacà l'actuació dels anglesos Family juntament amb la majoria de grups progressius del país. L'esdeveniment va ser organitzat per un grup de joves encapçalats pel promotor Joan Illa Martorell, alies "Jim", a la manera dels grans festivals estrangers com el Wight⁵². En total va constar de 20 hores de música amb una afluència d'unes tres mil persones⁵³. Altres festivals destacats van ser el "Darling Sisa" o el "Festival de Sallent" el 1972. És important remarcar la figura d'Oriol Regàs que era responsable del bar Bocaccio⁵⁴ i el principal agitador de la música progressiva del país. A més de ser el promotor del festival del Saló Iris també va ser col·laborador indispensable al festival de Granollers a més de ser, juntament amb Gay Mercader, el responsable de l'actuació a Catalunya de grans grups estrangers de l'època com King Krimson, Traffic, Procol Haurum o Emerson, Lake & Palmer⁵⁵.

És revelador el testimoni que fa Pepe Ribas sobre els inicis dels anys setanta a la ciutat de Barcelona on ens demostra que hi havia tota una sèrie d'influències estrangeres en el camp de la música que van marcar a tota una nova generació de músics. Un d'aquests moments és quan ens descriu una nit a Les Enfants Terribles on va conèixer a Pau Malvido i van tenir una llarga xerrada sobre la música nordamericana i un grup anomenat The Grateful Dead⁵⁶ i l'altre, és quan va assistir al concert de King Krimson a Granollers el 1973⁵⁷. Trobem altres indicis d'aquesta mirada cap a l'exterior en diverses entrevistes a protagonistes de l'època com Emili Baleriola, component de Crac i Màquina! que afirma: "Nosaltres estàvem molt pendents dels músics que hi havia a l'estranger i buscàvem un camí propi"⁵⁸. Es pot afirmar que la música progressiva a Catalunya veu directament de tot allò innovador que esta passant fora d'Espanya per crear el seu

50 NAZARIO, V.L.: *La Barcelona de los años 70 vista por Nazario...*, op. cit., pàg 31.

51 Aquest va ser el primer festival de música a l'aire lliure de caràcter multitudinari a tot l'estat, ens el descriu Karles Torra: "Durant vint hores de música a l'aire lliure, "sota la carpa desgastada d'un firmament d'estrelles", com escriuria el gran utòpic Claudi Montañà, van desfilar pel camp de futbol de Palou una vintena de conjunts, davant d'un públic multitudinari format per unes 5000 persones (4500 segons el Diari de Barcelona), si comptabilitzem els que van pagar i els que van entrar d'estrangers". - <http://www.lwsn.net/article/granollers-capital-de-la-musica-moderna-i-la-psicodelia> -

52 Consideracions extretes de la jornada-concert en record del Primer Festival de Música Progressiva de Granollers del passat 10 de maig de 2014 a la Nau B1 de Granollers.

53 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progresivo a la música layetana...*, op. cit., pàgs. 56-57.

54 Seu de la discogràfica Bocaccio Records i del moviment "La Gauche Divine". Denominació d'un conjunt de joves artistes, professionals liberals i intel·lectuals barcelonins que freqüentaven la discoteca Bocaccio de Barcelona entre finals dels anys seixanta i finals dels setanta. Tot i que no constituí un moviment en sentit estricte, en sortí el 1970 una publicació del mateix nom que el local, clausurada el 1973 per la censura, que reflectia les inquietuds sorgides en aquell moment i que jugà un paper important en la introducció de la contracultura, els moviments estudiantils del maig del 68 de París i dels EUA, el feminisme, la psicodèlia, etc. A finals de la dècada dels setanta els habituals d'aquest ambient se situaren ja en trajectòries diferenciades, i el local tancà l'any 1985.

55 REGÀS, O: *Los años divinos*. Destino, Barcelona, 2010. Pàgs 358-360.

56 RIBAS, J: *Los 70 a destajo, ajoblanco y libertad...*, op. cit., pàg 125.

57 *Ibidem...*, pàgs 150-153.

58 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progresivo a la música layetana ...*, op. cit., pàg 52.

llenguatge i en aquest punt és interessant dedicar el proper apartat a parlar de les principals influències foranies de l'època.

3.2 Psicodèlia a la *Weast Coast* americana, el blues-rock, el rock progressiu a Anglaterra i el jazz-rock

Seria molt extens tractar totes les influències que rebran els protagonistes del rock progressiu a Catalunya i, en tot cas, ja s'anirà concretant amb cada grup. Tot i així, si que es denoten certs moviments o focus importants de nova música que és interessant esmentar ara. Com ja hem comentat, a finals dels anys seixanta, a partir d'una evolució del moviment *hippie*, sorgeix el que s'anomenarà la música psicodèlica⁵⁹. Aquesta, serà una de les fonts principals d'inspiració de la música progressiva de Catalunya juntament amb posteriors corrents més trencadores d'influència blues-rock provinents d'Anglaterra, el jazz-rock de Miles Davis o el rock progressiu amb bandes com King Krimson, The Soft Machine, Pink Floyd o Jethro Tull. Abans d'endinsar-nos a parlar dels grups catalans d'aquesta època és important exposar aquestes tendències.

L'origen de la psicodèlia rau en l'aparició del que s'ha anomenat folk-rock, es caracteritzà per fer el pas cap a l'electrificació de la música popular americana. Bob Dylan va iniciar-ho el 1965 al festival de Newport i, tot i un primer rebuig, finalment va ser acceptat creant una música que sintetitzava l'energia sonora del rock i la subtileza dels poemes folk. A partir d'ell van sorgir grups com The Birds o Neil Young⁶⁰. A Catalunya el primer que electrificarà el seu so serà Pau Riba, anomenat a l'època com el Bob Dylan català.

Amb la segona onada *hippie* de Sant Francisco, també anomenat *flower power*, sorgirà a partir de 1966 una nova música anomenada psicodèlia que es caracteritzarà per una investigació musical sense precedents: la plena electrificació de la seva música⁶¹ i la utilització de tot tipus de màquines electròniques per tal de modificar el so tradicional del rock i generar noves atmosferes. Serà una música marcada per el consum de LSD, la improvisació i les peces de llarga durada i on hi destaquen dos grups cabdals com Jefferson Airplane i The Grateful Dead, a més a més de Great Society, Quicksilver Messenger Service o Mystey Trend etc. Tots ells rebien influència del *rhythm and blues*, del *country* i del folk amb especial importància del blues i en general funcionaven com una cooperativa i vivien en comunes on les decisions es prenen

⁵⁹ Consultar les pàgines 5 i 6 del treball.

⁶⁰ PARAIRE.P : *50 años de música Rock...*, op. cit., pàg... 85.

⁶¹ MARÍN, A : *La música nueva. Del industrial al techno-pop*. Teorema, Barcelona. 1984. pàg 56. Al llarg d'aquest treball hem anat parlant de música electrònica i arribat aquest punt és important aclarir el concepte en que ens referim. Al llarg de la història s'ha anomenat com a electrònica diferents tipus de música, en el nostre cas seria dintre de les diferents definicions que dona Adolfo Marín la música electrònica com a música electroacústica, és a dir, aquella música que es realitza a partir d'instruments electrònics i acústics, un híbrid de les dues coses, com per exemple les típiques bandes de rock que utilitzen guitarres elèctriques i bateria.

en assemblea⁶². Als voltants de 1966 Sant Francisco comptava amb un gran nombre de sales per a concerts, balls i muntatges psicodèlics on destacaven El Fillmore, el Longshore Hall, The Avalon o el California Hall. Respecte als festivals de música també van començar a desenvolupar-se amb assiduitat, entre els quals és llegenda l'anomenat *Trips Festival*. Aquests festivals no eren simples concerts de rock, sinó un esdeveniment on hi participaven gran quantitat d'artistes *undergrounds* en el camp de la electrònica, el so, les llums, la pintura, l'escriptura i la música. Eren festivals on l'LSD corria en abundància donant lloc a l'anomenat *mass-trip* o viatge en massa. Era recurrent utilitzar disfresses i es potenciava tot l'espectacle a partir dels *Light-shows*, que constaven en un gran nombre de projeccions a la vegada creant tot un conjunt de llums delirants a mode de flash⁶³.

Jefferson Airplane va ser el grup més popular de la *West Coast*, destacava per una gran agressivitat en el seu so i per la seva imatge "freak" i surrealista. En el primer LP *Surrealistic Pilow* (1967) de la formació hi trobem temes compactes tant en la seva estructura vocal com instrumental, les tres veus de Slick, Kantner i Blain es combinen creant unes harmonies molt originals mentre que la resta de la banda, amb Koukonen, Casady i Dryden, genera tota una sèrie d'interludis musicals impredecibles amb línies de guitarra inusuals per l'època. És música que s'acosta al folk i el jazz, sense deixar de banda el blues més contundent on hi destaquen cançons com *Today* o *Plastic Fantastic Lover*⁶⁴. Les lletres passen a ser de temàtica intimista juntament amb elements revolucionaris i de percepcions psicodèliques. Com afirma Jesús Ordoñas: "*Eran los primeros intentos de crear un rock medianamente serio para jóvenes*"⁶⁵.

The Grateful Dead van destacar per re-inventar cançons tradicionals del blues de Chicago com *Good Morning Little School Girl* o *Cold Rain and Snow* de Orby Ramsey on conservaven la manera de tocar incorporant una melodia diferent i afegint línies harmòniques amb estructures que es desenvolupen més cap al jazz i la improvisació, aquest últim un element essencial de la música de Sant Francisco⁶⁶. Aquest fet provocava que es reunissin en Grateful Dead una gran quantitat d'estils diferents que portava a la banda a crear cançons de gran complexitat i a la vegada d'altres de gran senzillesa i lirisme. Destaca el seu segon LP *Anthem Of The Sun* (1968) on observem un gran eclecticisme i una voluntat en la recerca de nous sons. Al llarg dels seus LP'S es pot observar com aquest grup crea una síntesi de tots els tipus de rock, jazz, folk, blues etc, integrats en un llenguatge elèctric i psicodèlic.

62 KAISER, URICH, R: *El mundo de la música pop...*, op. cit., pàgs 159-162.

63 ORDOVÁS, J: *El Rock Ácido de California* (1976). Ediciones Júcar, Barcelona, 1984. Pàg 27.

64 LOGAN, N - WOFFINDER, B; *The illustrated new musical express* *ENCYCLOPEDIA OF ROCK*. A Salamander Book, London, 1977. Pàgs. 117-118.

65 ORDOVÁS, J: *El Rock Ácido de California...*, op. cit., pàg 51.

66 *Ibidem...*, pàg. 78.

Un cop havent fet aquesta breu apreciació sobre el rock psicodèlic és interessant puntualitzar que aquesta música de gran avantguardisme a l'època s'alliberava de l'estandardització que caracteritzava la música melòdica realitzada fins al moment. La música no podia ser simplement interpretada, sinó compresa i la seva finalitat ja no era purament comercial. Aquesta sempre pretenia aportar un missatge, de la mateixa manera que la societat establerta creava les seves cançons melòdiques i succedanis pop, la contracultura *hippie* i psicodèlica produïa formes d'expressió de creativitat alliberadora⁶⁷.

També destaquen Frank Zappa o Jimi Hendrix com a figures que van més per lliure però que es poden situar a l'òrbita de l'estil i l'època. El primer va ser un cantant i guitarrista de rock experimental de gran eclecticisme, arribant a interessar-se des del rock, el jazz o el rock psicodèlic fins a la música clàssica⁶⁸. De personalitat forta i esperit trencador, es va fer famós amb el seu grup The Mothers of Invention i la seva voluntat d'experimentació contínua. Per altra banda, el guitarrista Jimi Hendrix va revolucionar el món de la música gràcies a la seva manera de tocar la guitarra elèctrica. Músic que s'inclou en les corrents psicodèliques, va experimentar amb la guitarra fins a nivells mai vistos fins al moment. Gràcies a la seva gran qualitat tècnica i l'ús de noves màquines destinades a modificar el so natural de l'instrument, amb ell es van popularitzar els efectes de distorsió o els pedals *wah-wah* entre d'altres. La seva aparició va comportar tot un nou ventall de possibilitats i un primer pas cap al jazz-rock degut a la complexitat harmònica de les seves peces, que van propiciar cada vegada més una acceptació i valoració del rock dintre de corrents jazzístics⁶⁹. Destaquen els LP's *Are you experienced?* (1967) i *Electric Ladyland* (1968), on trobem a un Hendrix de guitarres complexes i grans parts vocals, treballs on destaca la influència del blues i el pas cap a un rock més dur i contundent.

Continuant amb aquestes influències de finals dels anys seixanta i principis dels setanta, és important fixar la mirada cap a Anglaterra, i en primer lloc parlar del blues-rock europeu. Aquest, a finals dels anys seixanta va agafar una gran popularitat gràcies al ja esmentat Jimi Hendrix, que va gaudir d'una gran fama a les illes britàniques, i de grups com Cream, encapçalats per Eric Clapton. Després de l'onada *beat* van venir els anys del blues i Gran Bretanya va rebre un nou aflorament de grups i clubs. Aquesta nova escena provenia de l'escola de John Mayall i el seu grup Bluesbreaker on aquest pretenia tocar un blues pur, a l'estil de Chicago, rebutjant les influències més pop del moment. Entre els diversos músics que van passar per la banda hi destaquen Peter Green, Jeff Beck, Jimmy Page - que crearia més tard Led Zeppelin - Mick Taylor dels The Rolling Stones o Eric Clapton, qui justament es desvincula de

67 KAISER, URICH, R: *El mundo de la música pop...*, op. cit., pàg... 225.

68 PARAIRE, P: *50 años de música Rock...*, op. cit., pàg... 132.

69 *Ibidem...*, pàg. 117.

Mayall degut al seu blues purista. Clapton destacarà en els seus inicis per l'actualització del blues a partir de l'adopció de les possibilitats experimentals que ofería la nova música pop amb el seu grup Cream⁷⁰. La banda va durar pocs anys, no obstant destaca el seu doble LP *Wheels of Fire* (1968). Trobem altres grups d'aquest estil, entre ells son importants els Traffic i Family, aquests últims d'espacial interès en el tema que ens ocupa ja que van actuar al ja esmentat "Primer Festival de Música Progressiva de Granollers".

És important destacar que els músics d'aquest "blues-boom" anglès, en el fons, només utilitzaven les formes i les estructures melòdiques i instrumentals del blues per anar més enllà dintre de la música rock. Aquest motiu justifica que aquest estil fos l'antecedent o el procés natural per avançar cap al rock progressiu de principis dels anys setanta a Anglaterra, el qual més endavant derivaria cap al rock dur i després al *heavy metal*, procés que es va donar degut a l'evolució de les estructures fonamentals del blues⁷¹.

Respecte a aquest breu resum de les diferents influències que van marcar el rock català dels setanta, no podem oblidar parlar del rock progressiu anglès –sobre el que es comença a parlar als voltants de 1969- que donà nom al moviment dels anys setanta a Catalunya⁷². Aquest gènere no té unes grans diferències perceptibles respecte a la psicodèlica, sinó que, més aviat, es pot considerar com la evolució d'aquesta i la seva manifestació a Anglaterra. És evident la influència que els anomenats grups progressius reben de la psicodèlia americana i d'altres grups anglesos contemporanis, aquests últims denominats psicodèlics en un inici i posteriorment anomenats progressius -com els Pink Floyd- degut a la inexistència del terme rock progressiu fins a un determinat moment. Bàsicament s'ha d'entendre el concepte com a música d'avantguarda, música que trencava barreres i obria nous camins⁷³, però que no es centrava en uns paràmetres concrets ni establerts i era molt eclèctic. Evidentment, tenia característiques comunes com l'experimentació, la complexitat de la seva música, la improvisació, la utilització de nous sistemes per produir so i l'ús de nous instruments com el Hammond o el Melotron, recursos innovadors que venien donats per les grans novetats en aquest camp a mitjans dels anys seixanta i principis dels setanta. Aquesta música s'acostava al jazz, mesclat amb elements de psicodèlia i blues-rock.

L'escena *underground* i psicodèlica de mitjans dels anys seixanta a les illes britàniques es desenvolupa en un primer moment a partir del so Canterbury, on trobem com a grup més representatiu The Soft Machine amb els músics Robert Wyatt i David Allen i, per altra banda,

70 KAISER, URICH, R: *El mundo de la musica pop...*, op. cit., pàgs... 203-211.

71 PARAIRE, P: *50 años de música Rock...*, op. cit., pàg 80.

72 Aquest aspecte és degut al fet que la música progressiva de principis dels anys setanta era la música del moment, la novetat dintre del rock, i degut a la coincidència temporal amb els nous aires renovadors a Catalunya va ser denominada per igual tot i que en sí, l'etiqueta és molt ambigua i discutible. En tot cas aquesta qüestió serà àmpliament comentada al següent apartat del treball.

73 SIERRA I FABRA, J: *Historia de la música pop. Vol. II. Del Underground al Glam Rock*. Edicomunicación, Barcelona, 1986. Pàg. 55.

gràcies el grup Pink Floyd. Mentre que els primers oferien una versió de la psicodèlia més intel·lectual, introvertida i de caràcter més dens, el grup comandat per Syd Barret i Roger Waters creava una música més colorista amb grans espais i atmosferes. Les dues bandes van explorar el concepte de la psicodèlia a partir de composicions molt dilatades i expandides amb directes a gran volum sonor i llargues improvisacions⁷⁴.

The Soft Machine va fer el seu primer concert al 1966 i el 15 d'octubre d'aquell mateix any tocaven al Roundhouse de Londres juntament amb els Pink Floyd i altres personatges de l'*underground* del moment com Yoko Ono. L'esdeveniment anomenat *All-Night Rave* es va dur a terme en motiu d'una recollida de diners per al primer número de la que seria la revista alternativa de l'època, la *International Times*, i ha estat considerat com l'inici de la psicodèlia a Anglaterra. En la música d'aquests primers The Soft Machine hi trobem el jazz i l'avantguardisme atonal conjuntament amb el rock; i en directe, sonaven transgressors i agressius executant concerts de dues hores sense pausa on els temes eren fusionats i codificats fins al punt de ser irreconeixibles⁷⁵. Dintre dels seus primers treballs destaca LP *Third* (1970) on agafa molt protagonisme l'orgue elèctric amb una sonoritat molt agressiva. Altres grups interessants del so Canterbury són Caravan en una versió més pop o Gong, formació que crearà Allen després de la seva marxa de The Soft Machine on destaca LP *Camembert Electrique* (1971). En aquest treball s'hi percep una mescla de jazz i rock conjuntament amb una certa psicodèlia tardana i alguns crescendos progressius⁷⁶.

L'altre gran grup anglès de caràcter psicodèlic i futur progressisme, com ja hem anat comentant, va ser Pink Floyd. Aquest macro-grup va ser la primera banda que va portar els conceptes psicodèlics de la costa oest dels Estats Units a Anglaterra evolucionant estilísticament a cada nou treball⁷⁷. La seva música és atmosfèrica, amb canvis de temps i gran quantitat de progressions plenes de cadències tonals que mai acaben d'arribar al clímax. Dintre dels diversos treballs de la banda el doble LP *Ummagumma* (1969) és força representatiu de la seva primera etapa i revelador en l'època a més d'aportar tota un conjunt de peces de gran bellesa.

El gènere rock progressiu sorgeix al 1969, principalment amb el sorgiment de King Crimson, que arribarà al número 1 de les llistes angleses amb LP *In the court of the Crimson King* gràcies a una música molt innovadora en termes de sonoritat. Aquest caràcter avantguardista serà el que marcarà els primers anys de la dècada dels setanta, dècada en la que els músics de rock ja no pretendran la renovació de l'esperit del *rock "n" roll* com passava els

74 PEIRO, P: *La madrugada eterna. Antes y después del ambient*. Futura Ediciones, Barcelona. 1996. Pàgs 169-171.

75 *Ibidem.*, pàgs 172-174.

76 És interessant comentar que el so Canterbury i especialment The soft Machine i Gong van influenciar profundament en la música que es va fer a Catalunya els anys setanta, juntament amb el rock progressiu i el jazz-rock iniciat per Miles Davis i es reflecteix especialment en l'Ona Laietana, un conjunt de grups que apareixen a mitjans dels anys setanta a Barcelona.

77 SIERRA I FABRA, J: 1962-1972, *Historia de la música pop...*, op. cit., pàg... 444.

anys seixanta sinó que es centraran en la recerca experimental de noves arrels i sons⁷⁸. Aquest element es veu clarament amb King Crimson que esdevindrà un grup de culte on emmirallar-se i extreure'n idees per els seus contemporanis. El grup està liderat per Robert Fripp i ha petit moltes variacions tant de músics com d'estil, no obstant això, en aquesta primera època creava una música difícil i experimental que no va tardar a anomenar-se progressiva i que sorgia a partir d'una mescla de jazz, rock psicodèlic i sons de sintetitzador. Trobem en el seu primer disc tot un conjunt de temes obscurs i reflexius, amb cançons molt extenses i llargues improvisacions que es combinen eloqüentment amb melodies de gran qualitat.

Dintre d'aquest sorgiment de grups progressius trobem diversos grups a destacar i seria bo precisar que aquest estil ràpidament va evolucionar i es va diversificar cap a camins molt diferents com el rock simfònic, el rock espacial o el metal progressiu. En tot cas, dins del rock progressiu inicial són rellevants bandes com Jethro Tull amb Ian Anderson com a figura principal, aquest grup crea una barreja molt ben aconseguida entre blues, jazz i folk juntament amb certes influències medievals on hi destaca la flauta d'Anderson⁷⁹. Destaca LP *Thick as a Brick* (1972) creat com un treball conceptual de gran virtuosisme on trobem una sola cançó que evoca a la simfonia amb els seus corresponents leitmotivs.

No ens podem oblidar de Emerson Lake & Palmer que reunirà ex-membres de Nice i King Crimson. Aquest grup destacarà entre altres coses per el seu so acústic-vocal conjuntament amb certes pautes clàssiques de gran instrumentació⁸⁰. Altres grups que són representatius del moviment però que només esmentarem son Genesis, Ekseption, Tangerine Dream o Yes etc.

Una altra influència cabdal a principis dels anys seixanta serà el sorgiment d'una nova manera d'entendre el jazz a partir del concepte de fusió. Aquest portarà a ampliar les seves possibilitats i farà sorgir el que s'anomenarà jazz-rock. Aquest nou sub-estil es comença a desenvolupar principalment a partir de la revolució que genera Miles Davis amb el seu treball *Bitches Brew* (1970). És destacable que als anys setanta la gran majoria de músics que van treballar amb ell van ser els que van fer evolucionar el gènere a partir d'altres projectes musicals com Weather Report amb Joe Zawinul i Wayne Shorter, Life Time o la Orquesta Mahavishnu amb Tonny Williams i John Mc Laughlin, Return to Forever amb Chick Corea o The Headhunters amb Herbie Hancock⁸¹.

En definitiva, el concepte jazz-rock fa referència a la voluntat de combinar els dos estils a partir de la incorporació d'instruments elèctrics i la fusió entre la manera de tocar dels dos, fet que va provocar un augment considerable del públic de jazz; i com a conseqüència, es va

78 PARAIRE, P: *50 Años de música rock...*, op. cit., pàg... 136.

79 LOGAN, N - WOFFINDER, B: *The illustrated new musical express* ENCYCLOPEDIA..., op. cit., pàgs... 119-120.

80 SIERRA I FABRA, J: *Historia de la musica pop. Vol. II. Del Underground al Glam Rock* op. cit., pàg... 60

81 BERENDT, J,E: *El jazz. De Nueva Orleans al jazz rock*. Fondo de cultura económica, Madrid, 1993. Pàg 685-686.

ampliar el radi d'influència i es va popularitzar el jazz. Un exemple d'aquest fet és l'actuació de Miles Davis com a teloner de The Grateful Dead al Fillmore West de Sant Francisco davant de 5000 *hippies*⁸². A *Bitchies Brew* trobem una música crua, molt densa i laberíntica, però el moviment evolucionarà cap a camins més comercial a partir d'estructures properes al rock gràcies als grups ja esmentats sorgits a partir d'aquest contacte amb Miles Davis⁸³. Un dels grups més interessants serà Weather Report que va tenir el mèrit de combinar el principi d'improvisació del *free jazz* amb les tècniques i sons de la fusió entre jazz i rock, un exemple és el seu disc *Weather Report (1971)*. Destaquen a més per l'ús d'una gran quantitat de recursos tecnològics d'última generació en l'època. També és molt remarcable la Mahavishnu Orchestra, un dels grups més elèctrics que destacava per tocar a un gran volum a través d'altaveus creant una fusió entre jazz, rock i música índia⁸⁴.

En relació a aquesta fusió és rellevant el treball que van fer diverses bandes de rock que es van acostar al jazz creant aquesta barreja com l'estil Canterbury, Jimi Hendrix o Frank Zappa – de qui ja hem parlat- i d'altres com els grups de rock de Chicago o Blood, Sweat and Tears, que van unir una secció de metall de jazz amb una secció rítmica de rock, o també bandes com Chase⁸⁵.

Per acabar aquestes influències és interessant esmentar un grup en concret la Incredible Sting Band, que proposava un estil de folk psicodèlic molt peculiar que va influenciar molt directament a Pau Riba, Sisa i grups com Ia & Batiste. Aquesta banda escocesa incorporava en les seves cançons una gran quantitat d'instruments de la música tradicional i va passar a ser un grup de culte per el moviment *underground* dels setanta⁸⁶.

3.3 El Rock Progressiu a Catalunya

El concepte internacional de música progressiva, com hem anat comentant, té un caràcter molt ambigu, aquest sorgeix a principis dels anys setanta i evoluciona i es diversifica cap a una gran quantitat de nous sub-estils com l'art rock, el rock simfònic, el folk progressiu, el kraut rock o fins i tot el jazz rock, on trobem complexes creacions de jazz tocadetes amb instruments propis del rock progressiu.

Aquesta ambigüitat també es fa present en el que es va anomenar rock progressiu català on trobem música molt variada. En aquest punt és interessant una consideració clau per entendre el significat que va tenir en l'àmbit espanyol i català: el rock progressiu es va associar

82 TIRRO, F: *Historia del jazz moderno*. Ediciones Robinbook, Barcelona, 2001. Pàg 127.

83 GIOIA, T: *Historia del jazz*, Turner publicaciones, Madrid, 2002. Pàgs 489-491.

84 TIRRO, F: *Historia del jazz moderno...*, op. cit., pàg 137-139.

85 GIOIA, T: *Historia del jazz...*, op.cit., pàg 495.

86 LOGAN, NIKE, WOFFINDER, BOB; *The illustrated new musical express* *ENCYCLOPEDIA* ..., op. cit., pàg 114.

conceptualment amb *l'underground* i tota nova música trencadora i avantguardista que es generés a principis dels anys setanta (1969-1973). Sembla ser que això va succeir sobretot degut a la premsa i el seva habitual costum de posar etiquetes. Jordi Batiste, component de grups com Màquina i Ia-Batiste, comenta al respecte; “nosaltres, els músics, estàvem aliens a etiquetes, i en tot cas amb el que ens podíem sentir més identificats era amb el concepte underground, ja que fèiem una música fora dels corrents habituals i del mercat més comercial⁸⁷”. Abans de continuar, és necessari fer un petit parèntesi per tal de definir molt breument que és en si el concepte *underground* per a una persona als anys setanta, ja que s'ha anat barrejant juntament amb l'etiqueta de rock progressiu. Per fer-ho és molt apropiada la definició que fa Ulrich Kaiser en el seu ja històric llibre “*El mundo de la música Pop*” (1971), on diu: “A la música, l'underground es manifesta com a una forma experimentadora i política(...) el rock subversiu provoca en l'oient una presa de consciència, però alerta: no només provoca una presa de consciència a partir de la lletra de la cançó, també per la música(...). Música que s'allibera dels condicionaments econòmics i socials(...) Aquest és l'underground autèntic. Es tracta d'un fenomen que forma part de la nova música pop, de la qual una altre de les seves manifestacions és el nou blues. En sentit estricte, l'underground significa la total autonomia dels productors i la relació directe entre la música i la situació socio-política dintre de la qual actua el conjunt⁸⁸”. Aquesta definició encaixa perfectament amb el que va ser el rock progressiu a Catalunya.

Una altra apreciació a destacar és la que fa Karles Torra parlant d'aquesta època quan afirma: “es va produir paral·lelament amb l'espendor del rock progressiu a Catalunya, el *Big Bang* de la música psicodèlica com a fenomen massiu”, si escoltem els treballs enregistrats dels grups progressius i els comparem amb els posteriors, ja propis de l'Ona Laietana, arribem a la conclusió que en termes generals els progressius evolucionen cap als laietà. La diferència entre els dos moviments es pot trobar en la influència més clara per part dels primers de les corrents psicodèliques mentre que, en canvi, per part dels segons, trobem una línia més enfocada cap al jazz-rock i la experimentació, aquesta última a partir d'una recerca cap a unes arrels pròpies, les mediterrànies⁸⁹.

Seguint amb la voluntat de definir la música progressiva, és interessant revisar els diversos comentaris que fa Jordi Sierra i Fabra a *Historia y poder del “rock català”* (1977), el primer i pràcticament únic llibre, - juntament amb *Barcelona, del rock progresivo a la música laietana* (2011), d'Àlex Gomez Font- que en la seva totalitat es parla del rock progressiu i la música laietana com a tema central d'estudi. En aquest llibre primerenc, editat quan el

⁸⁷ Consideracions extretes de la jornada BCN mp7. *El Rock Progressiu dels 70 a la península*. Teatre CCCB, 28 de juny de 2013.

⁸⁸ ROLF-ULRICH, K : *El mundo de la música pop...*, op. cit., pàg... 142.

⁸⁹ Consideracions extretes de la jornada-concert en record del Primer Festival de Música Progressiva de Granollers del passat 10 de maig de 2014 a la Nau B1 de Granollers

moviment de l'ona laietana encara està plenament viu i amb força, Jordi Sierra i Fabra descriu el rock progressiu etiquetant-lo “*underground* a l'espanyola” i, mentre explica el moviment, aquests dos conceptes es van barrejant atorgant-los el mateix significat, i sovint alternant-lo amb l'idea de “progre”. Destaca que l'*underground* ibèric o en aquest cas “progressia catalana” era un moviment creat per gent molt jove i optimista, amb molts pocs recursos però molta força de voluntat, una música que no era de masses però que tenia un públic fidel que comprava discos. Per Jordi Sierra i Fabra la progressia catalana va durar del 1969 al 1971 i va ser “un germen sorgit per una necessitat espiritual i artística, per primera vegada es va voler fer alguna cosa pròpia al marge d'allò comercial” i continua afirmant que aquesta música va preparar el camí pel sorgiment al 1974 de la Zeleste on diu : “semblà les bases perquè al 1974 tot tornés a començar, i llavors amb més força, millors mètodes i una més completa preparació⁹⁰” Aquí s'està parlant ja de l'Ona Laietana, a la qual ell mateix en fa referència com a “l'explosió musical de la progressia el 1975⁹¹” fent palesa aquesta idea de unió i evolució entre un i altre moviment.

Respecte al llibre de Àlex Gómez Font trobem una definició força descriptiva i encertada del que va ser aquesta música: “Tenim a una sèrie de grups sota la influència del blues-rock, la majoria d'ells canten en anglès i les cançons, sobretot quan s'interpreten en directe, poden arribar a durar lo que el propi intèrpret cregui convenient. S'acaba amb la dictadura dels tres minuts i es dona pas a cançons que duren deu minuts o més”. Continuant amb la descripció, Font destaca una qualitat molt significativa en el rock progressiu, aquest generarà una evolució estilística que crearà uns llenguatges propis i que aportarà una personalitat inexistente fins aquell moment a la música del nostre país. En aquest element és on realment resideix el gran valor d'aquesta música.⁹²

Un altre document molt interessant és una publicació de 1971 feta per Albert Batiste⁹³ al numero onze de la revista CAU on es troba una definició exhaustiva del fenomen a partir de diversos punts. A mode de resum, en destaquen diferents aspectes: en primer lloc, el renaixement dels festivals de música pop en directe- com el ja esmentat festival de música progressiva de l'iris-; l'aparició d'un públic jove que passa de la nova cançó al folk i que arriba a la música progressiva, públic que demana i consumeix aquesta música; la intel·lectualitat troba

90 SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català...*, op.cit., pàg 33-41.

91 *Ibidem...*, pàg 59.

92 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...*, op. cit., pàg... 53. “Una diferencia importante que no podemos olvidar cuando nos fijamos en el trabajo entre la generación anterior, la del establecimiento del rock en nuestro país, y la generación del rock progresivo, es la evolución, ya que la generación anterior formada por bandas como Los Mustang o Los Sirex imitaban a grupos como The Beatles y Rolling Stones copiando su sonido i versionando sus temas. La generación del rock progresivo fue un paso más allá y partiendo de las influencias externas crearon su propio lenguaje y perfeccionaron el estilo y la personalidad de los conjuntos.”

93 Albert Batiste va formar part de grups progressius com Música Dispersa o Miniatura.

en aquesta música uns vincles amb als corrents culturals d'aquell moment i incorpora al fenomen el concepte "avantguarda"; els músics procedeixen de camps diversos; la irrupció dels discos anglosaxons és cada vegada més gran; la integració de la música progressiva als mitjans de comunicació; la no professionalització estable dels músics, amb la qual cosa el "boom" de la música progressiva serà valorat com un miratge. Per acabar, Batiste defineix el moviment afirmant: "Es tracta d'una música que trenca amb les formes establertes, que intenta comunicar alguna cosa, música d'avantguarda que ens ha d'estremir pregonament, donar-nos a conèixer quelcom per les vies del sentiment o per les del pensament" ⁹⁴.

És interessant una reflexió que fa Emili Baleriola en relació a la manera d'entendre i realitzar la música progressiva que, tot i que en certa manera pugui ser discutida per ser força personal, pot ajudar a entendre d'una manera general el concepte: "Per mi la musica progressiva es la música que fèiem amb Màquina! quan ens posàvem a improvisar (...), l'esperit era semblant al jazz. Triàvem un tema i el desenvolupàvem i podíem fer solos llargs (...). Crec que el concepte de música progressiva és aquest, el de agafar el concepte de jazz, agafar un tema i una coda que repeteix el tema per acabar, conservant la mateixa estructura harmònica del tema i anar fent solos. Però no en el terme swing sinó més aviat en un context de blues-rock, amb la llibertat que els solos i les improvisacions siguin obertes." ⁹⁵

Recapitulant, sabem que el rock progressiu català no tenia un patró concret i dintre d'aquesta etiqueta si algotinava una varietat de música molt diversa. Tot i això, sí que visualitzem diversos elements comuns que ens permeten afirmar que era aquella música que, a principis dels anys setanta, aportava quelcom innovador i transgressor, arribant a aconseguir un llenguatge i un so propi. Era una música amb un so elèctric, on generalment, si es cantava, es cantava en anglès i amb un fort protagonisme en la improvisació en directe. Es tractava d'una escena de gent jove que es movia fora dels paràmetres comercials de l'època i es desenvolupava a partir de circuits poc establerts, és a dir, anava íntimament lligada amb l'underground i la contracultura hippie de Barcelona. Per acabar, comentar que tenia una forta influència de tot allò innovador que es feia fora d'Espanya, sobretot en relació a la Weast Coast americana, les noves bandes de blues britàniques i el jazz-rock, aquest últim fortament desenvolupat a mitjans dels anys setanta amb l'ona laietana ⁹⁶.

⁹⁴ TURTÓS, J: *Alter músiques natives...*, op. cit., pàg... 76.

⁹⁵ GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...*, op. cit., pàg... 53.

⁹⁶ Voldria insistir en el fet que l'Ona Laietana, que més endavant comentarem breument, sovint és vista com l'evolució del rock progressiu i fins i tot en alguns llibres com *La Enciclopedia de la Música Progressiva en España* de José Antonio Barroso els dos moviments musicals són comentats com un de sol amb el nom de rock "Laietano y mediterráneo". Pàg 20.

3.4 Els Grups progressius (1969-1973)

A l'hora d'acotar unes dates concretes per tal de definir el període en el que se situa el rock progressiu se'n deriven dues etapes. La primera va des de la creació de Màquina! el 1969 fins l'any 1971, que és quan proliferen la major parts de grups i el moviment està en plena efervescència, i una segona etapa de resistència però també d'una certa evolució cap allò autòcton, on igualment sorgeixen grups de gran valor. Aquest moviment progressiu començarà a decaure quan la discogràfica Els 4 Vents, promotora de tota aquesta música i entitat que fa possible el moviment, ha de tancar el 1972 i es donarà per acabada amb el sorgiment de la Zeleste el 1973, entitat que aporta un nou impuls a la contracultura i la música de Barcelona. Un cop establert l'espai temporal d'aquests moviments, cal dir que, tot i aquestes dates, alguns d'aquests grups que ara ens disposem a comentar com la Batiste o Fusioon traspassen l'any 1973 i s'incorporen al que s'anomenarà Ona Laietana i tot l'entorn de la Zeleste.⁹⁷ L'ordre en que es comentaran els grups respon aproximadament a l'ordre en que van anar apareixent a l'escena progressiva i cal recordar que es pot trobar una descripció més bibliogràfica i en definitiva completa de cada grup a l'apèndix.

Màquina!

Aquest grup és reconegut com el pioner en la música progressiva a l'estat espanyol conjuntament amb els sevillans Smash. Sorgeixen el 1969 i debuten oficialment a Barcelona la setmana del 6 al 12 d'octubre al Club San Carlos⁹⁸. Al llarg de la seva curta existència la banda va arribar a patir una gran quantitat de canvis que marquen dues etapes. En la primera trobem dues grans figures, els membres fundadors Enric Herrera i Jordi Batiste, que provenien del desaparegut Grup de Folk, juntament amb el guitarrista Josep Maria París. El 1971 trobem la segona Màquina! quan es re-funda la banda després de que Enric Herrera tornés del servei militar i - ja sense Jordi Batiste - s'incorporen al grup un excel·lent trio anomenat Crac que s'havia fet conegut a partir del Primer Festival de Música progressiva del Saló Iris al mateix any⁹⁹.

Així, per tal de descriure aquest grup és important separar les dues etapes, en la primera on destaca LP *Why?* (Els 4 Vents/Diabolo, 1970), considerat un dels treballs més representatius del moviment i gravat just abans de la marxa de Jordi Batiste a causa del servei militar. Hi trobem una formació on destaca un Herrera molt influenciat per John Mayal, Soft Machine o

97 En el moment de parlar del rock progressiu Jordi Sierra i Fabra parla del moviment com quelcom que arriba fins al 1971 i situa una etapa de transició, no obstant això, i vist en distància, és més correcte situar aquest moviment fins al 1973 amb el sorgiment de la Zeleste. En aquest cas s'ha seguit més la visió que dona Àlex Gómez-Font tot i que ell també manifesta la idea d'una petita etapa de transició entre 1972 i 1973.

98 PUIG, F: *Màquina Funciona*. Text de la re-edició de LP "WHY?" Wah Wah Records, 2010

99 SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català...*, op. cit., pàg... 109.

King Crimson i, per contra, un Batiste que es decantava més per músics com Paul McCartney¹⁰⁰. Aquesta primera màquina articula una música que s'acosta a conceptes psicodèlics juntament amb improvisacions i elements del blues gràcies a la sonoritat del Hammond tocat per Herrera i on hi trobem influències de Hendrix, Cream o Brian Auger.¹⁰¹ LP *Why?* consta de tres temes de llarga durada entre els que destaquen *I believe* i *Why?*, que dona nom al treball. En el primer, compostat per París, trobem una base instrumental acompanyat d'un monòton Hammond que marca el ritme, per sobre del qual París desenvolupa complexos riffs de guitarra¹⁰². *Why?* destaca per ser un exemple clar de la música progressiva, és una improvisació de principi a fi¹⁰³ en la que la peça comença i acaba amb una gran interpretació vocal de Batiste i on entremig hi trobem una amalgama de diverses capes d'instruments sense una estructura molt determinada i que va evolucionant mitjançant crescendos per acabar amb un final més relaxat. En definitiva, tot el disc és una potent barreja de improvisacions Hammond, distorsió i psicodelia, qualitat vocal, una base rítmica de gran inventiva i grans efectes de fuzz i wah-wah a les guitarres.

El segon àlbum *En directo* (Als 4 Vents, 1972) ja forma part de la segona Màquina i hi trobem forts canvis. La formació s'ha modificat i la banda desenvolupa una música enfocada cap el jazz-rock on s'hi afegeix una secció de metalls¹⁰⁴. Aquesta Màquina! a nivell musical resultarà ser molt superior a la primera, però al mateix temps perdrà l'originalitat que tenia al principi, per aquest motiu no va arribar a tenir gaire popularitat i va ser un dels factors que va empènyer la seva dissolució. En clau de comiat es farà un concert amb Jordi Batiste com a convidat, on es gravarà aquest treball. Aquest LP conté temes com *Chains* on trobem una gran quantitat de solos de caire experimental o *Sonata (eppur si muove)*, una peça de llarga durada que destaca per una progressió plena de recursos jazzístics.

Vértice

El grup que representa més clarament l'influència del blues-rock en aquesta època, sorgeix al mateix moment que Màquina! el 1969 i de fet actuen conjuntament a pràcticament tots els llocs on van a tocar. El grup sorgeix a partir de la desfeta del grup Los Go Go quan Jordi Querol crea una nova banda amb el guitarrista Max Sunyer que destaca per tenir un gran talent

100 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...*, op. cit., pàg... 60.

101 BARROSO-RIBERA, J.A: *La Enciclopedia de la Música Progressiva en España*. Castellarte S.L. Castellar de la Frontera, 2007. Pàg 214.

102 En el tall 1 del CD adjunt podeu escoltar la cançó *I Believe* de Màquina!

103 Es té constància que el tema *WHY?* va ser gravat d'una sola tirada a partir d'una sessió d'estudi i sense haver acordat res prèviament.

104 *Ibidem...*, pàg. 214.

amb la guitarra on practica un blues d'influència britànica a la manera de Mick Taylor, Eric Clapton o Peter Green¹⁰⁵.

L'única gravació publicada és un single *You're not real/ Take me away* (Als 4 vents/Diàbolo, 1970) tot i que van gravar un Lp que no es va arribar a publicar. Destaca el primer tema on trobem harmònica i òrgan juntament amb una gran qualitat vocal en Jodi Querol i dos solos de guitarra per part de Max Sunyer d'estil blues¹⁰⁶.

Agua de Regaliz i Pan y Regaliz

Un dels grups més interessants de l'època serà Agua de Regaliz, aquest sorgeix el 1969 i es mou sempre a l'ombra de Màquina!. El 1971 després de diversos canvis de formació passaran a anomenar-se Pan de Regaliz amb la publicació del seu primer i únic LP que porta el mateix nom.¹⁰⁷ Aquesta banda sorgeix en un primer moment com una banda de folk anomenada Els Mussols, amb els nous aires impulsats per Màquina! o Música Dispersa la banda emergeix com a Agua de Regaliz amb un so fortament relacionat amb el rock i el blues que evolucionà cap a la psicodèlia i la improvisació. Destaca Guillem París a la flauta i les veus,¹⁰⁸ recordant molt a bandes com Jethro Trull i Pink Floyd¹⁰⁹. En aquesta primera etapa del grup s'edita un single que resulta ser una de les millors mostres de progressisme a la península. Editat al 1970 per Als 4 vents/Diàbolo consta d'un primer tema anomenat *Waiting in The Munster's Garden* i d'un segon, *When You Are So Bring Down*¹¹⁰, on es realitza una música de percussions misterioses i ambient força fosc que denota l'aureola progressiva. La primera peça del single és la més ben aconseguida on veiem les grans qualitats de Guillem París, amb una flauta a primer pla sonant a l'octava més greu de l'instrument¹¹¹.

El 1971 ja com a Pan y Regaliz publiquen LP *Pan y regaliz* (Ekipo/Dimensión) on trobem alguns temes molt ben aconseguits com l'instrumental *Thinking in Mary* o *One More Day* a la manera de Ian Anderson en Jethro Tull. Una altre tema força interessant és *Today it's raining*, una peça de llarga durada, uns dotze minuts, on trobem una lleugera assimilació amb la música de Pink Floyd i on hi sorgeix tot un món de diversos sons estranys produïts entre els mateixos músics i l'estudi on van gravar el disc com ecos, distorsions, solos de guitarra molt allunyats, filtres de veu i fins i tot diferents velocitats en la gravació.

105 DOMÍNGUEZ, S: *Bienvenido Mr. Rock. Los primeros grupos hispanos (1957-1975)*. SGAE, Madrid, 2002.

106 En el tall 2 del CD adjunt podeu escoltar la cançó *You're not real* de Vèrtice.

107 *Ibidem...*, Pàgs 549-550.

108 SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català...*, op. cit., pàg... 88.

109 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...*, op. cit., pàg... 62.

110 DOMÍNGUEZ, S: *Bienvenido Mr. Rock. Los primeros grupos Hispanos...*, op. cit., pàg... 550.

111 En el tall 3 del CD adjunt podeu escoltar la cançó *Waiting in the munsters garden* de Agua de Regaliz.

Miniatura

Aquest suposa una raresa dintre de l'època, més aviat es pot afirmar que *Miniatura* és un disc. El disc sorgeix a partir de la unió de diversos personatges molt importants per la progressia catalana i la música dels anys setanta en general. En aquest Ep de quatre temes col·laboren Albert Batiste, Pau Riba, Sisa i el Cachas. En el disc cada un aportarà un tema i es pot entendre com l'antecedent del que seria després Música Dispersa amb els mateixos components excepte Pau Riba¹¹².

A *Miniatura* (Als 4 Vents/Concèntric, 1969) trobem la cançó *Miniaturas* composta per Cachas on es prescindeix dels textos per utilitzar la veu com a un instrument més per a fer sons, a partir de murmuris intel·ligibles i que suposa un clar antecedent del que seria Música Dispersa. *El trist i desconsolat enterrament de la meva esposa* de Sisa sobresurt com a pop psicodèlic molt en la línia de l'època psicodèlica dels Beatles al igual que *Noia (queda't amb mi)* de Albert Batiste. L'últim tema, *Al matí just a trenc d'alba*, és de Pau Riba i està més enfocat al folk psicodèlic de grups com The Incredible Sting Band.¹¹³

Música Dispersa

Considerat un dels grups més originals de l'escena barcelonina de principis dels anys setanta, aquest grup va sobresortir el 1969 per deixar de banda l'anglès com a mitjà d'expressió i centrar-se en unes composicions plenament instrumentals on s'utilitzava onomatopeies i veus en comptes de text. El cervell del grup era Cachas juntament amb Sisa, Albert Batiste i Selene, qui buscaven amb aquesta fórmula no estar limitats per una llengua, aconseguint que la música fluís lliurement. Els seus concerts destacaven per ser totalment improvisats on hi sorgia una mescla de sons vocals amb instruments de tot tipus com flautes, guitarres, amòniques, diverses percussions i fins i tot alguns que es fabricaven ells mateixos¹¹⁴.

El seu estil és molt original i personal, fins al punt que l'hem de qualificar d'inclassificable i totalment underground, on hi destaca l'experimentació i el llenguatge no oral¹¹⁵. Música Dispersa va ser el primer grup que va escapar totalment de la influència anglosaxona i va fer un primer pas cap a una música totalment autòctona i personal anticipant-se a l'Ona Laietana, on aquesta característica serà cabdal¹¹⁶.

El seu LP *Música Dispersa* (Als 4 Vents/Diàbolo, 1970) ha esdevingut un mite i és una gran peça de col·leccionista per ser una raresa i un esclat de creativitat dintre d'una època

112 SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català...*, op. cit., pàg... 112.

113 GARCÍA, R: Ressenya disc "Miniatura": <http://lafonoteca.net/discos/miniatura> .
(M'ha set impossible aconseguir escoltar aquest disc)

114 PUIG, F: *Música Dispersa*. Text de la re-edició de LP "Música Dispersa" Wah Wah Records, 2002

115 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...*, op. cit., pàg... 64.

116 SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català ...*, op. cit., pàg... 113.

determinada tot i que els seus components no destaquin per tenir una gran tècnica. Trobem diversos temes acústics amb títols exòtics que parteixen del folk per anar cap allò més experimental a partir de llargues composicions instrumentals, que et transporten a un estat hipnòtic a base d'elements repetitius i una gran quantitat de sons diversos¹¹⁷. Destaquen temes com *Hanillo*¹¹⁸ d'una gran bellesa amb unes harmonies vocals molt ben treballades i, com a contraposició, altres composicions com *Arcano* de caire molt psicodèlic i so estrident. És un treball molt divers on també hi trobem temes com *Eco* molt influenciat pels sons de la West Coast o *Swani*, una cançó més jazzística amb sons de guitarra i harmònica que juntament amb unes grans veus tornen a aconseguir un tema de gran bellesa.

Om

Aquesta banda sorgeix després de la dissolució de Pic-Nic i en un primer moment neix com a grup per acompanyar a diferents cantants de la discogràfica Edigsa, que volia uns arranjaments més moderns. L'ànima del grup serà Toti Soler en la seva etapa més elèctrica juntament amb el pianista Jordi Sabatés que tocava l'òrgan amb un estil molt innovador. En aquesta primera etapa destaquen els acompanyaments per Maria del Mar Bonet i sobretot la participació amb Pau Riba i el seu ja mític disc *Dioptria* del qual parlarem més endavant. Posteriorment, Sabatés crearà el grup Jarka i Toti Soler continuarà amb Om experimentant amb una música de fortes arrels psicodèliques i d'influència jazz-rock¹¹⁹.

Primer de tot és rellevant el single *Vindrà la llum/Waiting Of Godot* (Edigsa, 1971) on destaca el primer tema per ser possiblement la primera cançó de rock psicodèlic cantada en català¹²⁰. El mateix any es publica el seu únic LP *OM* (Edigsa, 1971) on Toti Soler demostra tot el seu virtuosisme i la seva creativitat acompanyat d'una banda excel·lent, com ell afirma: “*el grup era una banda de jazz-rock anàrquic, fèiem el bestia, ens inventàvem el repertori de principi a fi*”¹²¹. En aquest treball trobem una gran qualitat tècnica i la combinació de frasejos i ritmes jazzístics amb elements del rock a partir de temes de llarga durada. Hi observem clares influències com Miles Davis o Hendrix¹²² i destaquen dues llargues “suites” anomenades *Excusa 6/8* i *Excusa núm 1*. En la primera hi trobem jazz-rock en estat pur que deriva cap a una música més àcida. La composició comença i acaba amb la guitarra de Toti Soler i entre mig el tema desenvolupa una primera part més psicodèlica que deriva cap a formules més jazzístiques.

117 Article a la revista Disco-Exprés. (Agost 1970), Pàg 5. Sobre Lp: “*Su primer “LP” y único disco es una obra base en la música actual y futura. Es una obra celestial, reverente, es una nueva concepción del sonido y de la música en el campo de la sensibilidad humana, algo que sobrepasa todo valor humano y pasa al campo de lo etereo, en un nirvana que sumerge todo cuanto les rodea.*”

118 En el tall 4 del CD adjunt podeu escoltar la cançó *Hanillo* de Música Dispersa .

119 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...*, op. cit., pàg... 68-69.

120 En el tall 5 del CD adjunt podeu escoltar la cançó *Vindrà la llum* de Om.

121 *Ibidem...*, pàg. 69.

122 BARROSO-RIBERA, J.A: *La Enciclopedia de la Música Progressiva en España...*, op. cit., pàg... 253.

Amb el protagonisme sempre present de Toti, que en alguns moments el cedeix als metalls i la resta de la banda, creen en conjunt un crescendo que va acompanyat d'una marcada improvisació per acabar de nou amb la guitarra de Toti Soler. També és destacable la peça *Zitro's Ache* on se'ns mostra la part del grup més experimental i lliure amb un tema molt dens on s'hi incorporen violoncel·ls.

Pau Riba

Aquest és el solista més important de la progressia catalana, un hippie total a l'època que després de deixar el Grup de Folk i altres projectes és l'home que, acompanyat per dues de les bandes més interessants del panorama de principis dels setanta, fa un dels discos més ben valorats de la història del rock català, *Dioptria I i II* (Als 4 Vents/Concèntric, 1969-70), el primer amb els arrangaments de Om i el segon amb la major part de components de Música Dispersa¹²³. El resultat és un disc doble amb cançons de gran bellesa i un contingut poètic molt potent, elements que han portat a que una gran quantitat de temes ja siguin considerats propis de la cultura popular catalana, com és el cas de *Noia de Porcellana*, i que aquest doble LP sigui valorat com un dels millors treballs de rock en català de tots els temps.

Destacar algun tema per sobre de l'altre resulta una feina força difícil ja que totes són d'una gran qualitat i el disc en la seva totalitat gaudeix d'un tractament i una força que no perd amb els anys. El que si que és interessant a comentar és que *Dioptria I* gravat amb Om té un so molt més elèctric i unes lletres que remetien a les relacions familiars i a la dona. Per contra *Dioptria II*, gravat amb Música Dispersa, és més acústic i el contingut va més enfocat cap als valors de la utopia hippie, valors en que creia i creu plenament Pau Riba, actualment encara en actiu.

Tot i la dificultat que comentàvem, trobem en *Dioptria 1* cançons molt encertades com *Ja s'ha mort la besàvia* o *Ars Erotica (non est mihi)*. Aquesta última formula una burla cap a una dona que porta anys buscant marit per tal de tenir fills a partir d'una cançó de paràmetres rock i amb certs matisos jazzístics aportats per Om¹²⁴. A *Dioptria II* el tema per excel·lència és *L'Home estàtic* de caràcter més folk, però també en sobresurten d'altres com *Taxista* o *Cançó 7 en colors* on hi apareix un home que en el seu cap van sorgint les diferents estacions de l'any acompanyat per unes bones melodies i les guitarres acústiques. En general en aquest treball hi trobem influència del folk psicodèlic representat per The Incredible Sting Band.

¹²³ GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...*, op. cit., pàg ... 70.

¹²⁴ En el tall 6 del CD adjunt podeu escoltar la cançó *Ars Eròtica (non est mihi)* de Pau Riba

Estratagema 1

Sota aquest nom es va gravar un single amb la discogràfica Als 4 Vents el 1970. Aquest va ser plantejat com un grup fantasma on se suposa que hi van participar els millors artistes de tres de les millors bandes de la progressia catalana; Herrera de Màquina!, Albert Batiste de Música Dispersa i Guillem París de Agua de Regaliz¹²⁵.

El single contenia els temes *Let Me See My Star* i *Harry Up*. Actualment és molt difícil de trobar-lo i escoltar-lo al complet, no obstant amb *Harry Up* veiem que la seva música no estava tan lluny de la primera Màquina!, tot i tenir certs aires més pop¹²⁶. Sembla que els temes eren compostats per Herrera i observem com predomina el Hammond amb un potent baix i un fort protagonisme de la veu.

Crac

Aquesta formació apareix el 1968, però no agafen força fins el 1970 quan es consoliden amb el Primer Festival de Música Permanent, on la seva actuació va ser una de les més ben valorades¹²⁷. Crac representen una de les agrupacions més tècniques i inspirades de la progressia catalana, tot i això no van arribar a gravar cap disc ja que en el moment que estaven en més bona forma Enric Herrera els va incorporar a la segona Màquina! i, per tant, el grup es va dissoldre. Posteriorment els seus components tindrien un paper molt rellevant en la música de la Zeleste i l'Ona Laietana¹²⁸.

A l'hora de comentar algun dels seus temes podem recórrer al recopilatori *Barcelona Progressiva* (Picap, 2011), on hi trobem la peça *Just then I got you* i on veiem que el seu estil està en la línia del blues-rock, amb una base rítmica sòlida, la guitarra d'Emili Baleriola predominant i un fort protagonisme de la veu¹²⁹.

Cal recordar que a partir de la desfeta de Crac i el sorgiment de la segona Màquina! arribem a la ja citada segona etapa de la progressia catalana que es situa als voltants de 1972 i on trobem la resta de bandes que seran analitzades.

Tapiman

El grup sorgeix el 1971 quan l'ex-bateria de Màquina! anomenat Tapi crea la banda. El conjunt pateix diferents canvis de formació però amb l'entrada de Max Sunyer, que provenia de Vértice, la qualitat del grup augmenta considerablement per la seva gran tècnica a la guitarra¹³⁰.

¹²⁵ SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català...*, op. cit., pàg... 98.

¹²⁶ En el tall 7 del CD adjunt podeu escoltar la cançó *Harry Up* de Estratagema.

¹²⁷ *Ibidem...*, pàg. 95.

¹²⁸ GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...*, op. cit., pàg... 71.

¹²⁹ En el tall 8 del CD adjunt podeu escoltar la cançó *Just then I got you* de Crac.

¹³⁰ SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català...*, op. cit., pàg... 131.

Amb aquesta banda Tapi pretén fer una formació a la manera de trios com Cream o Jimi Hendrix Experience creant uns temes de rock dur amb força elements progressius¹³¹.

A Lp *Tapiman* (Edigsa, 1972) trobem un dels millors treballs de hard-rock de l'època en tota la península, qualitat que ja es va reflectir en el seu moment al tenir una molt bona valoració per la crítica especialitzada. Realment ens trobem amb un conjunt de temes d'una gran qualitat tècnica i una solidesa impactant. El treball és força variat i hi podem destacar temes com *Wrong World*, que defineix força bé el que podem trobar en tot el disc: música d'arrels blues amb la bateria sòlida de Tapi combinada amb una gran quantitat de riffs a la guitarra de Max Sunyer¹³². Un altre peça interessant és *Don't ask why* on s'observa un potent blues de caire progressiu que acaba amb un final de guitarres apoteòsic. Per acabar, destaca l'últim tema del disc *Driving shadow (Pepe's song)*, un tema de llarga durada on apareixen parts d'una gran intensitat a l'estil hard rock, elements psicodèlics, un solo de bateria i diferents solos de gran complexitat per part de Max Sunyer a la guitarra.

Jarka

Jordi Sabatés deixa el grup Om¹³³ i funda Jarka al 1971, una banda que compagina amb altres projectes com diversos LP's en solitari o el disc *Vampyria* conjuntament amb Tete Montoliu, fins al 1975 que es desintegra el grup¹³⁴. La banda té una línia clarament jazzística, amb forta influència del free jazz i la música romàntica. Destaca l'impacte que crea en Sabatés la manera de tocar de Gary Burton el vibràfon, ja que a partir d'aquest ell es dona compte de les possibilitats d'una improvisació col·lectiva a l'estil de Nova Orleans i utilitza el concepte en el seu primer disc *Ortodoxia*¹³⁵.

Jarka publicarà dos treballs, entre els que destaca Lp *Ortodoxia* (Edigsa, 1971), on hi trobem una música de gran qualitat tècnica que podríem qualificar de jazz-rock psicodèlic. Per descriure Lp és interessant una reflexió de Àlex-Gómez Font: “*Les composicions d'aquest treball són del propi Sabatés portades al terreny de la improvisació col·lectiva amb una aparent ortodòxia. La ortodòxia que no està en l'ortodòxia, El mateix títol és com un joc de paraules, una provocació cap als puristes del jazz i els seguidors del rock progressiu.*”¹³⁶” Alguns dels

¹³¹ TAPIMAN: *Tapiman*, re-edició en CD, Picap, 2012, pàg. 10.

¹³² En el tall 9 del CD adjunt podeu escoltar la cançó *Wrong Would* de Tapiman.

¹³³ Jarka i Om són els màxim exponents en aquesta època de les noves influències provinents del jazz rock, i estan a cavall entre la progressia i les noves idees de revolucionaries del jazz, no obstant degut a la seva implicació en tota la esfera progressiva i la clara influència que exerceixen son imprescindibles en el moviment. Per contra trobem altres formacions certament relacionades amb la progressia que estan plenament influïts per els nous paràmetres del jazz rock i el free jazz. Algunes a destacar son BAF o Los Bueyes Modernos però tot i trobar informació en una recent publicació “*La Ciudad Secreta*” (Munster Records, 2013) de Jaime Gonzalo no he cregut pertinent el seu comentari exhaustiu ja que l'estil que defensen s'escapa dels paràmetres del rock progressiu i realment el seu protagonisme és rellevant a mitjans dels anys setanta.

¹³⁴ SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català...*, op. cit., pàg... 102.

¹³⁵ GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...*, op. cit., pàg... 77- 78.

¹³⁶ *Ibidem...*, pàg. 78.

temes més rellevants són *Resposta* on Sabates fa una gran demostració al piano creant una cançó molt bella; i *L.I.A.I* plena de sons, crescendos i un aire força psicodèlic¹³⁷. També apareixen altres peces com *Popiada* o *Sube la silla roja* d'estil plenament jazzístic.

Mi Generación

Formació que neix el 1967 i tot i no tenir un gran èxit comercial destaquen per ser un dels millors grups vocals de tot Espanya. La seva formació més estable és la de 1971, moment en que editen el seu únic LP. El seu so està molt influenciat per la West Coast americana, el folk rock i certs ambients psicodèlics i progressius aportats per el Hammond. El grup destaca per tenir una gran capacitat vocal al crear unes acurades harmonies amb les veus¹³⁸.

A LP *Mi generación* (Palobal, 1971) trobem tot un conjunt d'elaborades cançons vocals on hi destaca una base rítmica molt progressiva, unes guitarres netes i un Hammond agressiu, per contra, ressalten les lletres dels temes de caire molt idealista i en certa manera hippie. Podem destacar *Di porque* com un tema representatiu de LP, on hi trobem en una primera part de la cançó la veu a capella que el segueix un cor harmònic de veus d'una gran bellesa, i després continua amb la segona part del tema totalment instrumental i progressiu on el Hammond i la guitarra improvisen per sobre de la base rítmica. Escoltant aquest disc no podem evitar trobar la clara influència que aquest grup té amb Crosby, Stills & Nash.

Fusioon

És un grup de gran qualitat que apareix el 1971 al Primer Festival de Música Progressiva de Granollers, on essent pràcticament desconeguts enamoren al públic assistent. Aquest grup sorgeix a Manresa i està comandat per el bateria Santi Arisa i el teclista Manel Camp que componen la majoria dels temes del grup¹³⁹. La banda s'influencia de molts llocs: es centra amb el jazz que és mesclat amb elements de la música clàssica, el rock i la tradició popular espanyola. Els components de Fusioon destaquen per tenir un gran virtuosisme i fer una música plena de detalls. El grup sorgeix al final de l'etapa daurada del rock progressiu i aguanta els anys de poca activitat que succeeixen fins a l'obertura de la Zeleste. I en aquest re-sorgiment de l'activitat musical a Barcelona produeixen un dels millors treballs de caire progressiu espanyol anomenat *Minorista* (Ariola, 1975)¹⁴⁰ amb força elements de rock simfònic a l'estil de Emerson Lake & Palmer. Així, s'ha de valorar aquest grup com una peça clau en el desenvolupament de la música d'avantguarda a Catalunya i com un exemple de qualitat musical i gran solidesa com a grup.

¹³⁷ En el tall 10 del CD adjunt podeu escoltar la cançó L.I.A.I. de Jarka.

¹³⁸ *Ibidem.*, pàg. 76-77.

¹³⁹ VOTEL, A: *Absolute Fusioon*, (text d'un recopilatori en vinil). Finders Keepers Records, 2011.

¹⁴⁰ SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català...*, op. cit., pàg... 98-99.

Lp *Fusioon 1* (Belter, 1972) és el que entra dins de l'etapa que estem treballant. Aquest disc es desenvolupa a partir de tot un seguit de cançons populars espanyoles com *Danza del molinero*¹⁴¹ de Manuel Falla o *El cant dels Ocells*, les quals són transformades i variades a partir d'una base de jazz-rock, per sobre de la qual hi ha diverses guitarres molt modificades. En general, es procedeix agafant la forma clàssica de la cançó que és exposada al principi de la peça sobre un acompanyament de baix i percussió i, a continuació, es desenvolupa a partir de diverses intervencions solistes transformant totalment el tema a partir de diversos canvis de ritme i conceptes jazzístics.

Ia & Batiste

Aquest grup es forma el 1972 després de que Jordi Batiste torni del servei militar i no es vulgui reincorporar a Màquina!. Així, s'ajunta amb Ia Clua que provenia de la cançó catalana i la poesia i havia format part del grup Dos + un¹⁴². Estem davant d'un duo molt espacial del qual podem afirmar que és el grup que menys conté en ell uns paràmetres progressius clars, no obstant això, amb la seva primera referència aporten aires nous en una època molt fosca amb uns temes de gran originalitat i bellesa. Destaquen per fer una música que combina acústic amb percussió, gran domini de les veus i en certa manera senzillesa instrumental que el fa molt agradable a partir d'aquesta barreja entra rock i cançó d'autor¹⁴³.

Lp *Un gran dia* (Als 4 Vents/Diabolo, 1972) destaca per ser una amalgama de cançó catalana, música experimental i progressia i on hi trobem temes tant en català com en anglès. En general és un disc molt eclèctic en el que destaca la gran bellesa de les seves lletres, una base rítmica intensa, guitarres acústiques molt ben treballades i harmonies vocals. Algun dels seus temes més singulars son l'acústica *Pallarès*¹⁴⁴ o la potent *Un gran dia* que dona nom a LP. Aquesta última destaca per recordar en certa mesura a Màquina! i és un tema que s'hi van sumant instruments fins arribar a un final en crescendo plenament instrumental. Com a contrapunt trobem *Oliva* de llarga durada i cantat en els dos idiomes del disc en el que trobem elements progressius que deriven cap a una música més onírica.

Atila

Aquesta banda sorgeix al 1973, i tot i que no treu cap LP fins al 1975 és pertinent comentar-lo ja que seria un dels pocs grups de l'època que podríem emmarcar plenament dintre

¹⁴¹ En el tall 11 del CD adjunt podeu escoltar la cançó *Danza del molinero* de Fusioon.

¹⁴² *Ibidem.*, pàg. 100.

¹⁴³ Fermi, P: Lp *Un gran dia*, re-edició, Wah Wah Records, 2003

¹⁴⁴ En el tall 12 del CD adjunt podeu escoltar la cançó *Pallarès* de Ia & Batiste.

del rock simfònic. En un primer moment eren una banda de rock dur psicodèlic que va evolucionar cap a paràmetres més experimentals¹⁴⁵.

LP *The Beginning of The End* (New Promoción, 1975) trobem un sola peça en forma de suite amb una durada de mitja hora que agafa com a punt de partida la *Toccata y Fuga en Re m* de Bach. El tema comença amb el Hammond exposant la peça d'una manera clàssica i després evoluciona a partir de la guitarra i la bateria amb un estil plenament hard rock, destaquen grans solos de guitarra i el teclat moog. Podem veure aquí l'influència clara de King Krimson o Emerson, Lake & Palmer.

3.5 Final d'una etapa

La decadència del moviment es va començar a fer evident a partir del 1971, quan havia passat l'època daurada dels festivals i els primers grups que simbolitzaven el rock progressiu començaven a desaparèixer, va ser una època de crisi i de resistència del rock català després d'un inici revolucionari a nivell peninsular. Trobem diversos motius que justifiquen aquesta caiguda en picat de l'underground barceloní però un dels més clars succeeix amb la impossibilitat de continuar editant discos progressius per part de Als 4 Vents, la discogràfica que havia fet possible el sorgiment de tots aquests grups.

Aquesta discogràfica va ser la peça clau de l'engranatge i sense ella actualment no estaríem parlant de tot aquest moviment, és per això que és necessari una breu explicació i reconeixement de la seva feina. El mèrit de tot plegat va ser d'Àngel Fàbregas, la família del qual tenia la distribuïdora de llibres el Hogar del Libro que a mitjans dels anys seixanta va començar a editar algun llibre acompanyat amb un disc promocional creant la discogràfica. Alguns exemples són *Cançons a flor de llavis* que conté cançoners catalans o *Folk songs* amb cançons populars i adaptacions d'artistes americans per part del Grup de Folk. A partir d'aquí la discogràfica es dedicarà a publicar una gran quantitat de discs en català i a donar sortida a tots els projectes que sorgiran de la desfeta del Grup de Folk. Finalment, amb el sorgiment del rock progressiu serà fonamental amb la creació de Diabolo, una escissió de la mateixa discogràfica on es va publicar la major part de la música progressiva de Catalunya¹⁴⁶. Un altre element a destacar és que aquesta discogràfica no va ser només una editora, sinó que va invertir en infraestructures per tal de que tots aquests grups poguessin tocar, en una època en que els grups no disposaven d'amplificadors i instruments d'una mínima qualitat. La discogràfica funcionava com una família on els mateixos músics formaven part de Als 4 Vents, un exemple és Herrera de

145 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...*, op. cit., pàg... 80.

146 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...* op cit., pàgs 33-34.

Màquina que s'ocupava de la producció musical o Jordi Batiste i Guillem París, aquest últim de Agua de Regaliz, que feien la funció de dissenyadors gràfics¹⁴⁷. El motiu de la seva dissolució va ser la falta de diners. Després d'un problema amb Movieplay, que distribuïa els discos, a més a més de la falta de vendes i públic i la gran quantitat de discos editats, va fer que el segell discogràfic sense capital hagués de tornar el material, i sense aquest no es van poder fer concerts ni gravar nova música i per tant no hi van haver més grups¹⁴⁸.

És interessant una reflexió d'Àngel Fàbregas respecte tot això, on un cop aclarit que els diners van ser el motiu principal també destaca altres aspectes: “ *En primer lloc penso que es va abusar de l'underground. A la gent se la va voler enganyar i el públic no és idiota. Per altra banda, no hi va haver interès de ningú per tal de continuar i fer un altre gran llançament que podria haver salvat la situació (...) Agua de Regaliz, per exemple, podrien haver estat els nous grans monstres, però quan jo no vaig poder seguir, van marxar a Ekipo(...) També hi va haver un altre factor important, l'Administració va prohibir tots els festivals excepte a Girona. Va ser l'obscuritat fins a 1974, quan la Zeleste va agafar la bandera de Als 4 Vents.* ”¹⁴⁹

Observant l'evolució dels diversos grups progressius, hem d'afirmar que un factor clau en la destrucció del moviment va ser el servei militar obligatori, ja que pràcticament tots els grups d'aquesta època es van veure afectats per la mili provocant la dissolució del grup o diversos canvis en les formacions. Clars exemples d'això en són Màquina!, Musica Dispersa o Vértice. Continuant amb l'anàlisi del perquè del declivi de rock progressiu, toca parlar dels medis de comunicació. El moviment mai va comptar amb un suport destacat de la premsa, la radio o la televisió convencional i, en definitiva, sort en van tenir de revistes més alternatives com *Tele-express* o programes de radio com *Radio Juventud 2* que duia a terme Josep Maria Pallardó. En aquest programa s'oferia una cobertura de les noves propostes musicals al mateix temps que es posaven en antena la música de grups estrangers impossible d'escoltar a Espanya¹⁵⁰. Un altre factor, comentat per Fàbregas, va ser la prohibició de fer concerts a Barcelona, de tal manera que per ordre judicial van tancar locals emblemàtics com el Price i L'Iris, una prohibició que es va estendre fins al punt que només es podien fer concerts a Girona¹⁵¹.

Aquesta situació portarà a un 1973 fosc i de poca activitat on les poques actuacions i treballs sorgiran gràcies a els esforços individuals de tot una sèrie de conjunts que aguantaran la

147 SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català...* op cit., pàgs 22-25.

148 *Ibidem...*, pàg 24.

149 *Ibidem...*, pàgs 24-25.

150 DOMÍNGUEZ, S: *Bienvenido Mr. Rock. Los primeros grupos Hispanos...*, op cit... Pàg 527

151 SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català...* op cit... Pàg 53.

mala situació, com Jarka, Fusioon o Ia Batiste. Tot aquest panorama canviarà radicalment amb el sorgiment de la Zeleste, un local que evolucionarà i passarà a ser també una discogràfica i escola de música, entre d'altres funcions, aglutinant a partir de la segona meitat dels anys setanta tot un conjunt de bandes que faran ressorgir l'esperit de la primera progressia donant nom el que s'ha anomenat l'Ona Laietana.

4. Zeleste; L'Ona Laietana agafa el relleu

El maig de 1973 es va obrir, gràcies a les inquietuds de Víctor Jou, un nou local al carrer de l'Argenteria anomenat la Zeleste. Ràpidament va tenir una bona acollida de públic i des del primer moment s'hi va oferir una programació estable de música en directe. Aquesta programació tenia la virtut de ser molt lliure i variada i, així, sense marcar un estil van passar per la sala una gran quantitat de músics amb propostes molt variades de rock, flamenc, música electrònica, pop, jazz-rock o cantautors com Sisa i Pau Riba¹⁵².

Aquest local va tenir el mèrit d'aglutinar al seu voltant tota una massa de músics i de públic i per aconseguir-ho Víctor Jou va realitzar diversos projectes a partir de la Zeleste, fent possible el re-sorgiment de la progressia. Aquest cop amb l'ajuda de la Zeleste, sota l'etiqueta d'Ona Laietana i de les cendres de la primera progressia¹⁵³, sorgeix un nou moviment més professionalitzat, unit, madur i conscient de les seves possibilitats. Un d'aquests projectes va ser la creació del segell discogràfica Zeleste/Edigsa on Rafael Moll feria de productor musical. Aquesta discogràfica afiliada amb Edigsa va produir grans treballs on destaquen *Qualsevol nit pot sortir el sol* de Jaume Sisa o el primer àlbum de l'Orquestra Mirasol que van vendre la quantitat de 10.000 LP's¹⁵⁴. Un altre element a destacar és la creació d'una oficina de "management" que va proporcionar una infraestructura musical adequada per tal de poder realitzar concerts amb condicions. Gràcies a l'experiència de Rafael Moll amb la companyia de teatre Els Joglars, que tenien tota una infraestructura per tal d'actuar on fes falta, es va importar aquesta idea a l'àmbit musical. Es va comprar una furgoneta i equips de llums i de veu permetent a tots els grups de l'entorn de la Zeleste moure's per tota la geografia catalana i espanyola¹⁵⁵. Per acabar de valorar la importància d'aquesta entitat, és remarcable la creació al

152 GÓMEZ-FONT, À: *Zeleste i la música laietana...* op cit... Pàg 28-29.

153 Cal recordar que pràcticament tots els músics que van formar part del moviment progressiu de principis dels anys setanta ressorgiran amb la Zeleste creant noves bandes o continuant amb la seva carrera. Per anomenar-ne a alguns podem parlar de Pau Riba o Jaume Sisa com a cantautors; Max Sunyer com a component de Vértice o Tapiman, que passarà a formar part d'Iceberg i més tard Pegasus; Toti Soler investigant amb el flamenc; Jordi Sabatés de Jarka que col·laborarà amb en Toti Soler o amb Tete Montoliu i el mític disc Vampyria; Jordi Batiste amb el seu alter ego Rocky Muntanyola i l'Orquestra Plateria; o Emili Baleriola, component de Crac i Màquina que també passarà a formar part de grups com Equeixada Sniff i la ja esmentada Orquestra Plateria, etc.

154 SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català...*, op. cit., pàgs 63-64.

155 GÓMEZ-FONT, À: *Zeleste i la música laietana...*, op. cit., pàg 29.

1978 d'una escola de música – un fet de gran importància ja que fins aquell moment només existia el conservatori on s'ensenyava música clàssica- en la que per primer cop les noves generacions van poder estudiar música moderna i aprendre a tocar diversos estils com jazz o rock¹⁵⁶.

Un cop descrita la Zeleste, element aglutinador de tot el moviment, podem començar a apropar-nos al concepte Ona Laietana. Per una banda, s'observa que la música coneguda sota aquesta etiqueta és d'una gran diversitat i per l'altra, engloba una època d'efervescència musical al nostre país. Tot i aquesta varietat, si generalitzem veiem alguns paràmetres que uneixen el moviment, com per exemple que una gran part dels grups tenia una influència clara de Miles Davis i el jazz-rock, així com la recerca d'una entitat pròpia a través del concepte de música mediterrània i la recuperació de les arrels populars o l'experimentació musical¹⁵⁷. Tot i que el moviment a la llarga es va expandir amb força i també hi trobem grups amb característiques diferents, com per exemple Iceberg, més purament enfocats cap el rock, destaca aquesta recerca d'unes arrels a partir de la tradició, l'intercanvi amb altres tradicions com la llatina, la utilització del jazz, una actitud obertament anticomercial en contra de la música de consum i un augment notori de la tècnica instrumental que va donar lloc a grups d'una gran qualitat tècnica¹⁵⁸. Un altre aspecte important és la redescoberta de la música de ball que es porta a terme per un sector del moviment encapçalats per l'Orquestra Plateria, on es recuperaran les cançons de festa major i s'adaptaran als nous temps¹⁵⁹.

Respecte a l'origen de la denominació Ona Laietana en té l'autoria en Gato Perez, aquest personatge inquiet que va ser clau en la creació de la discogràfica Zeleste/Edigsa i l'evolució de la rumba catalana, i qui després d'un concert de Jaume Sisa va veure que existia un moviment al voltant de la Zeleste i la Via Laietana i la va batejar amb aquest nom¹⁶⁰. Aquesta música tenia unes arrels plenament barcelonines i el nom també podria ser associat amb la tribu celtiber, anomenada laietans, fundadors de la ciutat de Barcelona abans de l'arribada dels romans¹⁶¹. La llista de grups que van formar part d'aquest moviment és molt extensa i variada, no obstant, per fer-nos una idea podem trobar entra les seves files a grups de jazz com Blay Tritono, Esqueixada Sniff, Secta Sònica o Barcelona Traction; cantautors com el galàctic Jaume Sisa o Pau Riba; Gato Perez i la rumba elèctrica; Toti Soler i la seva experimentació amb les arrels mediterrànies i el flamenc; l'Orquestra Plateria i la recuperació de la música de ball; La

156 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...* op. cit., pàg 102.

157 GÓMEZ-FONT, À: *Zeleste i la música laietana...*, op. cit., pàg 33-34.

158 TURTÓS, J: *Alter músiques natives...*, op. cit., pàg 81.

159 GÓMEZ-FONT, À: *Zeleste i la música laietana...*, op. cit., pàg 32.

160 GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progressivo...*, op. cit., pàg 103.

161 TURTÓS, J: *To de Re per a mandolina i clarinet*. Santa&Cole/TV3, Barcelona, (Documental), 2011.

Companyia Elèctrica Dharma amb la seva fusió de jazz-rock i música popular en clau mediterrània; Tropopausa i la seva experimentació; Iceberg més influenciat per el rock; o L'Orquestra Mirasol i la seva fusió de diverses músiques, etc¹⁶².

El moviment fora de les parets de la Zeleste es va començar a fer present a partir del festival Ona Mediterrània al 1974 organitzat per la mateixa Zeleste, la productora Pebrots i la revista Extra, on es van donar a conèixer grups com el Gato Pérez i la Dharma i on es va consolidar l'Orquestra Mirasol. Aquest festival no va tenir gaire èxit però, tot i això, si que va servir perquè el moviment comencés a ser conegut i es fes present en el públic la idea de que el rock català ressorgia a partir d'una nova música progressiva que es passava a denominar Ona Laietana¹⁶³. L'any següent, amb l'escena laietana cada vegada més consolidada i amb Franco a punt de morir, es va donar el gran pas amb el Primer Canet Rock "12 Hores de Música i Follia" on més de 40.000 persones van assistir al festival on hi van actuar tots els representants de l'Ona Laietana juntament amb els invitats Gualbert i Lole y Manuel¹⁶⁴. Aquest festival es va realitzar fins a la seva quarta edició al 1978, coincidint amb la millor època del moviment laietà i essent una cita obligada per a qualsevol jove amb ganes de música i llibertat.

A partir del Canet Rock de 1975 el moviment creixerà exponencialment fins a finals dels anys setanta, podent marcar el 1977 com l'inici d'un declivi en el que, com diu Jordi Turtós: *"el punk comença a impregnar els escenaris de Barcelona i les noves generacions mostren un cert cansament de les propostes virtuoses i progressives"*¹⁶⁵. Finalment, el tancament de la Zeleste del carrer de l'Argenteria el 1980 representa el final d'aquesta etapa. La discogràfica Edigsa cau en fallida i com a depenent d'ella el segell Zeleste també ha de tancar, a continuació els estudis de gravació també van desapareixent i els diferents músics laietans es dispersen. Un fet molt rellevant també serà l'aparició de la movida *madrileña* que provoca que el focus musical i les seves infraestructures es traslladi a Madrid, i que rebrà el suport de les institucions agafant molta força¹⁶⁶. A Catalunya es viurà una època fosca i desoladora al llarg de la dècada dels vuitanta en relació al rock català, a més a més, els setanta seran oblidats pel públic en general i no serà fins a la dècada dels noranta que ressorgirà una nova etapa del rock català amb grups de masses com Els Pets, Sopa de Cabra, Sau etc.

162 No podem deixar de banda altres personatges i grups com Mirasol Colores, Patatas Fritas, la Rondalla de la Costa, Ia & Batiste, Fusioon, Toni Xuclà, Jordi Sabatés, Canaletas, Oriol Tramvia, Baff, Peruchó's, Jazzom o Sardineta...

163 SIERRA I FABRA, J: *Història y poder del rock català...*, op. cit., pàgs 71-72.

164 *Ibidem...*, pàg 74.

165 TURTÓS, J: *Alter músiques natives...*, op. cit., pàg 81.

166 GÓMEZ-FONT, À: *Zeleste i la música laietana...*, op. cit., pàg 141.

5. Coneixement i possible influència de l'etapa progressiva en l'actualitat.

En aquest apartat es pretén indagar en el coneixement que es té a l'actualitat del tema tractat en el present treball i en la seva possible influència als nostres dies. En un primer moment és important destacar que l'etiqueta rock progressiu i tot el que va representar és una part totalment oblidada i desconeguda per a la majoria de la societat catalana i sobretot per a les noves generacions. Es percep, això si, un reconeixement generalitzat dels cantautors més significatius d'aquest període com Pau Riba i Sisa, però, tot i això, aquests se'ls identifica amb el moviment progressiu sinó que directament es consideren personatges aïllats, sorgits excepcionalment en una època concreta o directament són situats a l'òrbita de la Nova Cançó. Havent deixat clara la desconexió que es té d'aquesta música i del seu entorn, cal puntualitzar certs aspectes.

Tot i aquest oblit, sempre hi ha hagut un conjunt reduït de persones que s'ha interessat per tot allò que va succeir a principis dels setanta a Barcelona i han sabut valorar la seva importància. L'interès per aquesta època ha portat a reeditar-ne la majoria dels treballs musicals d'aquest moviment, permetent-ne la seva difusió a les noves generacions, com és el cas de les discogràfiques Picap i Wah Wah Records. També ha estat important la facilitat que ha aportat Internet, per apropar la gent a la diversitat musical. El fet de que el material existeixi i es pugui aconseguir si un hi té interès, ha suposat que noves generacions interessades en la música i la seva història al nostre país hagi pogut arribar a conèixer mínimament aquest moviment. Amb aquesta afirmació, arribem al plantejament principal d'aquest apartat, podent afirmar que tot i el caràcter *underground* i ocult del rock progressiu trobem un reconeixement del moviment, una valoració i fins i tot una certa admiració cap aquest fenomen per part d'un sector molt concret de la nostra societat actual. Aquest públic és aquell que en general rebutja l'anomenat rock català dels anys 90, que tampoc se sent del tot agust amb la nova generació de grups "mainstream" sorgits als últims anys a Catalunya i que es nodreix principalment de les diverses influències que actualment provenen de l'estranger. Així doncs, si hem de buscar un possible interès pel rock progressiu en la societat catalana actual és en aquest col·lectiu, que forma una corrent alternativa que alguns han denominat *l'underground* actual, i on hi podem trobar gent que s'identifica i troba afinitats, en més o menys mesura, amb tot allò sorgit a principi dels anys setanta. Rebutja la música més comercial i indaga en circuits poc establerts per tal d'escoltar allò més avantguardista, trencador i original i a la vegada mostra interès per allò més autèntic de les èpoques passades. En aquest sector també trobem tot un conjunt de músics i bandes que pretén innovar i buscar una personalitat pròpia. Com veiem, les similituds socio-culturals entre un i altre són molt semblants i aquest element és el que provoca actualment un apropament i una valoració dels precursors progressius dels anys setanta.

Per tal de demostrar aquesta afirmació, s'han dut a terme un total de 16 qüestionaris¹⁶⁷ a diferents personatges rellevants d'aquest panorama alternatiu actual amb la creença de que aquests són els que d'una manera més fidedigne poden respondre certes qüestions. Així doncs en les entrevistes trobem diversos músics de l'escena actual com en Joan Pons d'El Petit de Cal Eril; en Dalmau Boada de Esperit! i Zeidun; en Luca Masseroni dels Mates Mates i Germà Aire; l'Aitor Bigas de Univers i Piñata; i en Pau Rodríguez dels Za, entre d'altres; així com promotors d'esdeveniments com la Maria Blay o en Pau Cristòful; agents discogràfics rellevants com Bankrobber, Famèlic Records o Fohen Records i co-fundadors de diverses revistes on-line que fan de difusors d'informació com és el cas de Lluís Huedo amb Gent Normal o Arnau Sabater amb A Viva Veu.

Un cop analitzades podem arribar a diverses conclusions. En primer lloc, que tots els entrevistats coneixen el moviment i el valoren com un període important de la nostra cultura musical. A més a més, en els casos que denoten una coneixença mínima del fenomen resulten ser músics que ja es desvinculen més d'aquest escenari alternatiu actual, com és el cas del grup La Iaia, tot i que en aquest aspecte tenim poques dades per treure'n una reflexió exhaustiva.

Per contra, també s'ha de ser conseqüent i afirmar que tot i que es té un coneixement general de la música dels anys setanta, aquest no és elevat ja que en molts casos es confonen etiquetes com la Nova Cançó amb el Grup de Folk o el rock progressiu amb l'Ona Laietana. Aquests, tot i que són conceptes que van molt lligats i és fàcil barrejar-los, ens fan observar una falta de coneixement de l'època que ens porta a afirmar que, tot i valorar aquest període a nivell global i coneixen diversos grups, no hi ha un coneixement profund sobre el tema. Respecte les bandes de rock progressiu, s'observa un fenomen que té relació amb el que acabem de comentar, la major part dels entrevistats coneix als grups més coneguts d'aquell moviment com Màquina!, Música Dispersa, Om, Pau Riba o Ia & Batiste però per altra banda només els més entesos en el tema, que són molt pocs, coneixen grups com Fusioon, Jarka o Vértice.

Continuant amb l'anàlisi, destaca l'influència que aquest període i les seves bandes poden haver exercit en el moment actual. En aquest punt trobem diverses opinions. Per una banda, veiem gent que l'ha influït intensament i fins i tot l'han ajudat a introduir-se a conceptes com la psicodèlica, àcid o rock progressiu. D'altres com el músic Dalmau Boada - de qui cal destacar que ha col·laborat amb Pau Riba - afirmen plenament aquesta influència com un procés inconscient. Una altra tònica important és l'idea que una de les coses que ha marcat molt, més

¹⁶⁷ Podeu trobar els qüestionaris a l'Apèndix del treball.

que la pròpia música, és la seva actitud i manera de fer davant la vida, aquest “*Do it yourself*” tan propi de l’època i la seva idea de llibertat musical. Per acabar i en el terreny de la música és important la reflexió de Joan Pons quan afirma l’influència clara per part de diversos grups de l’època que segons ell l’atrauen pels seus continguts temàtics, la seva música i la manera com aquesta ha estat produïda. Per acabar, dir que pràcticament a tots els que se’ls hi ha preguntat afirmen l’influència de Pau Riba però que, per altra banda, a excepció d’algun músic en particular que ja hem comentat, predomina l’idea d’una influència inconscient, d’uns valors i d’una manera de procedir més que d’una influència directament musical.

En relació a aquesta influència musical trobem alguns músics que les accepten directament. I ho corrobora el fet de que les bandes d’aquests músics són a la vegada citades per la majoria dels altres entrevistats com a possibles grups influenciats per la música de principis dels setanta a Catalunya. És el cas d’Esperit!, Mates Mates, Germà Aire, El Petit de Cal Eril o Zeidun i tota l’escola al voltant de Sant Celoni, com per exemple el grup UMA de caràcter més laietà. Per altra banda, també es suggereixen altres noms interessants com Joan Colomo, plenament lligat a Zeidun i Sant Celoni, Ocellot, Isaac Ulam o Ronaldo & Clara. Finalment, és rellevant i revelador que en general tots els entrevistats coincideixen en destacar que l’aportació més rellevant d’aquest període va ser el fet d’introduir al nostre país els nous corrents avantguardistes de l’època que provenien de l’exterior, com els anglosaxons, permetent que la música del nostre país s’enriquís i evolucionés tot creant la seva pròpia personalitat. Així doncs, si més no, en aquest sector *underground* actual o circuit independent es reconeix la importància que tots aquests grups progressius van tenir per el desenvolupament de la nostra música.

6. Conclusions

Vista en perspectiva aquesta etapa de la nostra cultura musical i havent analitzat detingudament el fenomen que va ser anomenar rock progressiu, ha arribat el moment de valorar aquest moviment i extreure'n certes conclusions. El rock progressiu a Catalunya sorgeix a principis dels anys setanta dintre d'una Espanya repressiva i atraçada que comença a despertar degut a la debilitat, cada vegada més evident, del règim franquista. Aquest fenomen sorgit a Barcelona suposa una revolució, juntament amb Sevilla, dintre del panorama musical de la península espanyola, ja que es desvincula dels circuits més comercials per crear una música plenament marcada per les noves influències de la música popular provinent de l'estranger. Aquests músics seran els primers que crearan a partir d'un llenguatge rock una música autòctona, podent ser considerats com els iniciadors del gènere al nostre país.

Trobem tot un seguit d'antecedents a la dècada dels seixanta que s'han de vincular directament amb el rock progressiu, entre els que hi destaquen unes primeres bandes inspirades principalment per The Beatles i The Rolling Stones, com Els Xerracs o Els Dos + un. Aquests imitaran el so i faran versions de grups estrangers i ja tindran dintre de les seves files diversos músics d'una importància cabdal a la dècada dels setanta. El punt d'inflexió serà el Grup de Folk, de clara ideologia *hippie*, que després de la seva dissolució a finals dels seixanta, la seva branca més elèctrica evolucionarà per separat creant les bases del que serà el rock progressiu dels anys setanta amb grups com Màquina!, Música Dispersa o Pau Riba. Aquesta etapa estarà plenament influenciada pel moviment Hippie de Sant Francisco, el folk, la psicodèlia, el blues-rock i el jazz-rock, entre d'altres. A més a més, després de la caiguda del rock progressiu sorgirà una segona progressia anomenada Ona Laietana, que destacarà per accentuar aquest caràcter autòcton i on hi trobarem una continuïtat de la majoria de músics dels primers progressius a les files de nous projectes musicals. D'aquesta manera, amb alguns d'aquests músics i les seves diverses bandes, com Jordi Batiste, Toti Soler o Emili Baleriola, podem veure l'evolució de l'inici del rock al nostre país a partir d'una línia continua que va des de mitjans dels anys seixanta fins a finals dels anys setanta. Aquesta s'inicia amb els primers grups de música que copien literalment temes de grups estrangers, continua amb l'explosió de la psicodèlia i el rock amb el moviment progressiu i culmina amb l'assentament d'una música pròpia i d'arrels mediterrànies a Catalunya a partir de L'Ona Laietana.

Centrant-nos amb el tema d'estudi és necessari insistir en la definició del concepte de rock progressiu. Aquest, es va associar amb *l'underground* i la música més avantguardista i innovadora que sorgí a principis dels setanta i va donar cabuda a dintre del mateix moviment a una gran diversitat de grups. Aquest fet ens permet qualificar el fenomen com a clarament

eclectic, on s'hi podien trobar propostes fins i tot oposades en un sentit estilístic. Tot i això, els unia una actitud, uns ideals i una voluntat transgressora que feia d'aglutinador del moviment. Si volguéssim descriure el rock progressiu en termes generals, podríem afirmar que era una música que innovava a partir d'un so elèctric; on generalment si hi havia lletra -molts grups eren instrumentals- aquesta era principalment en anglès i sinó amb català; la improvisació en directe tenia un paper molt important; i el seu públic era molt jove i es movia fora dels paràmetres comercials preestablerts. A més a més, aquest moviment bevia directament de les noves influències que arribaven de l'estranger per anar més enllà i aportar un llenguatge propi. També cal destacar que com a fenomen *underground* que va ser, mai va gaudir d'una gran popularitat tot i que va tenir un públic fidel i força nombrós que s'acabaria de consolidar a mitjans dels anys setanta amb l'Ona Laietana. El moviment també té un aspecte interessant a comentar en relació als músics, i és que si ens posem a analitzar els diferents grups que en van formar part, veurem que hi ha una gran quantitat de músics que van pertànyer en més d'un grup, que tenien més d'un projecte a la vegada o que simplement desfeien un grup per crear-ne un de nou, un fet que també trobem més endavant amb l'Ona Laietana i que demostra el poc nombre de músics inquiets que practicaven aquesta nova música, així com tampoc gaire públic.

És important fer un petit incís respecte l'entorn en que es movia el rock progressiu, el que es va anomenar *l'underground* a l'època. Aquest estava molt influenciat per la cultura *hippie*, l'experimentació amb substàncies psicotròpiques i una voluntat clara de llibertat. Dins d'aquest entorn es va desenvolupar el rock progressiu, van sorgir diversos locals on poder tocar, com el Saló Iris o el Prince, i un conjunt de persones que van fer possible que el moviment emergís i aguantés quatre anys. Dins de la gran quantitat de persones que van formar-ne part, van ser claus Àngel Fàbregas i Oriol Regàs, sense voler treure importància als propis músics i sense voler desmerèixer a ningú, ja que era un col·lectiu on hi va participar gent diversa. Fàbregas va fer possible que la gran majoria de les bandes d'aquesta època poguessin sortir a la llum gràcies a la seva discogràfica Als 4 Vents i la filial Diàbolo. Aquesta afirmació la corrobora el fet que quan el segell va haver de tancar, el moviment va rebre un cop mortal i pràcticament va desaparèixer com a tal, veient-se afectat encara més quan un ordre judicial va anular la possibilitat de fer concerts a Barcelona, tot provocant el tancament de diversos locals. Oriol Regàs per la seva banda, va ser un home molt actiu i el promotor més destacat de la progressia Catalana. Gràcies a ell es va organitzar el "Primer Festival Permanent de Música Progressiva" al Saló Iris, que va ser una de les fites més importants del moviment juntament amb el "Primer Festival de Música Progressiva de Granollers", on també va participar com a assessor de Joan Illa Martorell, alies "Jim", que era el promotor de l'esdeveniment. També destaca per organitzar concerts de bandes estrangeres com King Krimson juntament amb Gay Mercader.

Finalment queda parlar de la repercussió que aquests grups han tingut al llarg de la nostra història i en l'actualitat i les similituds que es poden observar entre aquella època i l'actual. Realment el coneixement que es té de totes aquestes bandes i el moviment del rock progressiu a Catalunya només es pot trobar en un nivell molt especialitzat, es a dir, en àmbits musicals i de col·leccionisme. En general la societat catalana desconeix aquesta etapa de la nostra cultura a excepció de noms consagrats com el de Pau Riba o Jaume Sisa i aquesta ha passat a ser una època molt poc coneguda i valorada que pràcticament ha caigut en l'oblit. No obstant això, actualment trobem un col·lectiu de gent, el qual podríem denominar alternatiu o tanmateix *underground*, que en general coneix en més o menys intensitat el moviment i el valora. De fet, podem establir certs paral·lelismes entre l'*underground* dels setanta i aquest moviment alternatiu actual, ja que com a tal comparteixen una manera de fer i unes actituds molt semblants que provoquen aquesta afinitat. Bàsicament és una voluntat de conèixer música original i de qualitat tan del passat com del present que porta a valorar positivament aquesta etapa. Tan en un com en l'altre trobem petites discogràfiques que lluiten per tirar endavant, festivals alternatius que agrupen el col·lectiu, una gran quantitat de músics que tenen i coincideixen en més d'una banda, una escena pròpia, una voluntat de innovar i una mirada continua cap a l'exterior tot i que actualment amb Internet les influències poden ser infinites.

Tot i aquest rastre més alternatiu que valora el moviment, la influència d'aquest no és generalitzada i clara dintre aquest mateix àmbit, fet que porta a reflexionar i acceptar que realment el coneixement que es té d'aquesta època de manera global és mínima. Aquesta és en certa manera aïllada i esporàdica, ja que com a molt podem trobar algun rastre més intens en aquests nuclis i ambients més *undergrounds* o independents on la música té un gran valor per si mateixa. M'ha semblat pertinent esmentar alguna d'aquestes manifestacions esporàdiques que he pogut detectar. Un exemple és la gran feina de revalorització i reconeixement d'aquest moviment que està duent a terme Àlex Gómez-Font amb el seus estudis i amb algunes jornades o conferències-concert com la duta a terme el passat 10 de maig que recordava el Festival de Música Progressiva de Granollers. També trobem de caràcter més literari la novel·la *100.000 candelas* de Jordi Sanglas publicada el 2013, on dintre d'una narració on apareixen moltes referències bibliogràfiques i musicals el protagonista canta pràcticament tota la lletra, i així està escrita al llibre, de la cançó *Anna* de Ia & Batiste. Un altre exemple és l'obra de teatre *Consejos de un discípulo de Morrison a un fanático de Joyce* de l'escriptor Roberto Bolaño, dirigida per Fèlix Pons i presentada al més de maig del 2014 al teatre Tantarantana de Barcelona, en que destacava una de les escenes on la música era del grup Iceberg. Per acabar, és interessant el nou subsegell que la discogràfica Bankrobber ha posat en marxa anomenat Brabo i que busca aglutinar propostes de caràcter experimental. Com afirmen els promotors d'aquest nou segell,

tant el nom com la línia editorial del subsegell són un homenatge explícit a Juan Manuel Brabo, al·lies Cachas, cervell del grup Música Dispersa. Totes aquestes petites manifestacions demostren que tot i la desconeixença que es té del rock progressiu, està allà, subsistint tot i el seu poc reconeixement com no podria ser d'una altra manera degut a tot el que va suposar. Respecte a grups de música actuals podem veure certes influències amb algunes bandes com El Petit de Cal Eril, Esperit, Issac Ulam i potser Germà Aire, tot i això seria massa arriscat fer paral·lelismes i tampoc crec que sigui necessari.

Com a conclusió final només queda dir que el rock progressiu va ser una de les etapes més innovadores i trencadores dintre de l'història de la música popular a Catalunya i Espanya, però que degut al seu caràcter contracultural mai ha tingut el reconeixement que es mereixia. Si bé, si que s'ha de reconèixer que aquests grups no van ser gaire sòlids, tots van tenir una curta durada i que la seva música en general no tenia la mateixa qualitat a nivell tècnic ni de producció que la nova música pop que s'estava portant a terme a fora la península. Tot i així, ells van ser uns precursors, uns grups i uns personatges imprescindibles que van fer evolucionar la música del nostre país i van preparar el camí a tot un conjunt de noves generacions.

7. Apèndix

7.1 Biografia i discografia dels grups progressius.

Amb aquesta secció es pretén donar dades més bibliogràfiques en relació als grups de rock progressiu de principis dels anys setanta a Catalunya i, així, complementar la descripció que ja s'ha fet en el treball, de caràcter més valoratiu i estilístic. A la vegada, també es vol anomenar la discografia més rellevant d'aquests dintre del període que s'ha treballat. Respecte a la bibliografia utilitzada és important destacar que s'ha fet servir la mateixa que es pot trobar en el cos del treball, on es realitza la valoració de cada grup - *Els grups progressius (1969-1973)* - i per tant en aquest apartat no esdevé necessari de ser referenciat.

Agua de Regaliz/ Pan y Regaliz

Un del tres grans grups de l'inici de la progressia juntament amb Màquina! i Música Dispersa, s'origina a partir d'un grup de Gràcia que conreava el folk anomenat Els Mussols. Aquesta formació destaca el 1969 quan comencen a evolucionar cap el rock, el blues i la psicodèlia, després de ser influenciada per la nova música que plantejava gent com Vértice i Màquina! El nom del grup sorgeix de les narracions de la sèrie *Guillermo* escrites per Richmal Crompton. La banda fitxa per Als 4 vents amb la seva primera formació integrada per Guillem París a la veu i la flauta, Alfons Bou "Muiti" a la guitarra, Artur Domingo al baix i Santiago Garcia Cortés "Jackie", després de deixar Màquina!, a la bateria. El grup gravarà un single i després, a causa de diverses desavinences amb el segell, marxaran a la discogràfica Ekipo, on per motius de drets del nom de la banda passaran a dir-se Pan de Regaliz. Els components del grup es van mantenir a excepció del bateria que passaria a ser Pedro Van Eeckout, amb qui van gravar dos singles i un LP. Més endavant el grup es disgregarà donant lloc a altres projectes com Jarka o Evolution. Per la seva banda, Guillem París, l'ànima del grup, encara formarà un altre Pan y Regaliz al 1972, però la discogràfica ja no els hi donarà suport i acabaran per dissoldre's.

Discografia

"Waiting in the Munster's Garden" i "When You Are So Bring Down" (Diabolo/Als 4 Vents, SG- 1970)

"Dead of love" i "Thinking in Mary" (Dimensión/Ekipo, SG- 1971)

Pan y Regaliz (Dimensión/Ekipo, LP- 1971)

"Magic Colors" i "A Song for the Kids" (Dimensión/Ekipo, SG- 1971)

Atila

Provinents de Girona, el 1973 comencen com un trio que ràpidament esdevé un quartet amb Eduard Niebla a la guitarra, Joan Punyet a la bateria, Miquel Blasco al baix elèctric i Francesc Ortega als teclats, aquest últim substituït més endavant per Bernat Nogué. En un primer moment van estar tocant per França, on hi destaquen actuacions com la del *Teatre Villesparis*, a *La Mutualité* conjuntament amb Paco Ibañez o un concert al Café de la Gare davant de 3000 persones. Quan van tornar van rebre molt bones crítiques arribant a tocar al Canet Roc. Destaca el fet que el 1976 la revista Popular els va escollir com a millor grup en directe de l'any.

Discografia

The beginning of the End (Auto-editat, LP- 1975)

Intención (BASF, LP- 1976)

Reviure (Emi-Odeón, LP- 1977)

Crac

Aquesta formació sorgeix al 1968 i es consolida el 1970 al concert que van fer al Primer Festival de Música Progressiva celebrat al saló Iris. La banda va sorgir a partir de tres amics d'escola, Emili Baleriola, Carles Benavent i Salvador Font i no va publicar cap treball, ja que en el moment de més èxit del grup, els seus membres es van incorporar a la segona Màquina!. Els seus components a l'època de l'Ona Laietana tindran un gran protagonisme amb altres bandes, Benavent i Font tocaran amb Música Urbana i Baleriola formara part de diversos grups com Esqueixada Sniff o l'Orquestra Plateria, entre d'altres.

Discografia

Barcelona Pogrressiva “ Just then I got you” (Picap, CD- 2011)

Estratagema

Grup fantasma que va editar un single sense cap tipus d'informació Als 4 Vents inspirat en grups ficticis com The Archies. El nom és un joc de paraules ja que la gravació del disc es va

fer als estudis Gema1. En aquest treball trobem a Henric Herrera de Màquina! juntament amb altres músics com Albert Batiste de Música Dispersa, Guillem París de Agua de Regaliz i algun altre component del grup Dos + Un, segurament Ia Clua. Les lletres les creava Isidor Martí i la composició musical Herrera.

Discografia

Estrtagema 1 (Cactus, Diabolo/Als 4 Vents, SG- 1970)

Fusioon

Procedents de Manresa, la seva trajectòria va ser una de les més exemplars i de llarga durada en relació a la progressia catalana, ja que van està en actiu de 1971 al 1976 aguantant les èpoques dolentes i arribant a formar part de l'Ona Laietana. El grup estava dirigit per el bateria Santi Arisa i el teclista Manel Camp, conjuntament amb Marti Brunet i Alfredo Pla a la guitarra i Paco Chacón al baix, tot i que al cap de poc va canviar la formació entrant Jordi Camps al baix. Van debutar al Festival de Música Progressiva de Granollers, on hi van tenir un fort èxit tot i ser desconeguts. Tots els seus treballs són d'una gran qualitat i essencials per tal de comprendre la progressia catalana. Destacarà Santi Arisa que després de deixar Fusioon col·laborarà amb Jordi Sabatés enregistrant un doble disc d'una gran qualitat anomenat *Jordi Sabatés, solos de piano. Duets de Jordi Sabatés i Santi Arisa* (1979).

Discografia

"No hay habitacion para..." i "Ciclos" (Belter, SG- 1972)

"Danza del molinero" i "Negra sombras" (Belter, SG- 1972)

"Fusioon" (Belter, LP- 1972)

"Tocata y fuga" i "Rapsodia para un violin" (Belter, SG- 1973)

"Farsa del buen vivir" i "Rondó y final" (Belter, SG- 1974)

"Fusioon 2" (Belter, LP- 1974)

"Minorista" (Ariola, LP- 1975)

Ia & Batiste

Al 1972 Jordi Batiste després de deixar Màquina! i Ia Clua que havia militat al grup Dos + un, s'uneixen per crear aquest duo que combinava allò acústic amb allò bucòlic i que es caracteritzava per unes veus afinades i harmòniques. Es van presentar al camp de futbol de La Palmera a Sants i ràpidament van destacar pels seus directes plenament escènics que agafaven com a referència el teatre provocador de *The Living Theatre*. Amb ells van col·laborar grans músics com Max Sunyer d'Iceberg, Josep Más, Francis Rabassa, Jordi Clua o Santi Arisa. El grup sorgeix a partir de l'intent de fer un "supergrup" anomenat Pàgina Blanca, un projecte avalat per Joan Manuel Serrat. Al final el projecte no es porta a terme i Ia i Jordi Batiste decideixen crear un grup ja que s'entenien molt bé. De la seva unió en sorgirà un primer treball molt original gràcies a que Als 4 Vents, el seu segell discogràfic, no va assignar cap productor que imposés criteris i va donar temps il·limitat als estudis per tal de gravar el disc. Destaca l'espectacle Villa Montserrat conjuntament amb Sisa al teatre Caspa, en el que ja es podien trobar la major part dels temes del seu segon LP.

Discografia

Un gran dia (Diàbolo/Als 4 Vents, LP- 1973)

Chichonera's Cat (Òliva/Edigsa, LP- 1975)

Jarka

Grup liderat per Jordi Sabatés de 1971 a 1975 després d'abandonar OM. El van acompanyar Alfonso de Lucas al baix i Peter Van Eeckout a la bateria després d'abandonar Pan y Regaliz, amb els quals va gravar el seu primer treball. Aquest últim serà substituït per Tom Furgal i més endavant entrarà al grup Danny Somoza que acabaven d'arribar de Nova York després de tocar amb grans mestres del jazz modern com Michael Gibbs i Chick Corea, i amb els quals es gravarà el segon i últim treball de la banda. Tot i això, el grup continuarà en actiu fins al 1975 tot i anar canviant la formació de la banda i durant aquesta època s'hi incorporarà a la bateria Peter Hodgkinson, que havia tocat amb OM; i col·laboraran altres músics com els guitarristes Josep Maria París, Max Sunyer o Luigi Cabanach, Rafa Molina al baix i Ivan Bargas a la bateria. Després Jordi Sabatés seguirà actiu amb projectes personals i celebrades col·laboracions amb músics com Toti Soler, Santi Arisa o Tete Montoliu.

Discografia

Ortodoxia (Edigsa, LP- 1971)

Morgue o Berenice (Edigsa, LP- 1973)

Màquina!

Aquest va ser el grup pioner del rock progressiu a casa nostra. Aquesta banda va aparèixer el 1969 trencant tots els esquemes i esdevenint un mite per als amants del gènere. Màquina! va tenir un llançament important, amb molta promoció tenint en compte l'època que estem tractant, fet que va provocar que ràpidament agafessin fama a nivell estatal. En un primer moment la banda era el grup d'acompanyament de Sisa però, un cop acabat aquest projecte, Jordi Batiste i Enric Herrera que provenien del Grup de Folk van ajuntar-se amb el bateria Santiago García Cortés, anomenat Jackie, i el guitarrista Lluís Cabanach per gravar un primer single. Després d'aquest, Josep Maria Vilaseca, al·lies Tapi, va entrar a tocar la bateria i Jackie va marxar a Agua de Regaliz. Amb aquests components, més el gran guitarrista Josep Maria París que s'incorpora al grup, es gravarà un dels treballs més mítics de la progressia catalana *Why?*, just abans que Jordi Batiste marxi al servei Militar. A partir de la seva sortida del grup, la banda canviarà totalment, Enric Herrera re-fundarà Màquina! amb la incorporació de Crac juntament amb el trompeta Carlos Avallone i el trumbó Ricardo Solís, amb els quals es gravarà el single *A sun bring the summer i Burning butts*. El grup continuarà fent canvis i intentarà incorporar cantants com és el cas del cantant de color Teddy Raster amb el que es gravarà un altre single *Take it easy i King Kong rides again*. Finalment, el 1972 es gravarà el seu segon i últim LP: un LP doble gravat en directe en el seu concert de comiat a l'Aliança del Poble Nou. En aquest treball es convidava a Jordi Batiste i té la particularitat de ser l'únic LP doble en directe que existeix de la progressia catalana i el primer d'aquesta característica que es va publicar d'un grup espanyol.

Discografia

"Lands of Perfection" i "Let's Get Smashed" (Diàbolo/Als 4 Vents, SG- 1969)

"Look Away our Happiness" i "Earth's Daughter" (Diàbolo/Als 4 Vents, SG- 1969)

"I Believe" i "Thank You" (Diàbolo/Ariola, SG- 1970)

Why? (Diàbolo/ Als 4 Vents, LP- 1970)

“Sun Brings the Summer” i “Burning Butts” (Cactus/Ariola, SG- 1971)

“Take it easy” i “King Kong Rides Again” (Diábolo/Als 4 Vents, SG- 1972)

Màquina! en directo (Diábolo/Als 4 Vents, 2LP- 1972)

Mi Generación

La formació neix a finals de 1967 a partir de Toni Palacín i agafa el nom de la cançó *Mateo y mi generación* de Sam & Pharaons. Pateixen diferents canvis de formació fins al 1971 quan guanyen el Festival Pop del Puerto de Segunto i editen el seu primer single. Els components són Elíseo Parra a la bateria, Toni Palacín als teclats i la veu, Xavier Garriga i Francisco Fernández a la guitarra i la veu, i José Valverde al baix elèctric i a la veu. Podien tocar a partir de dues formules diferents: Mi Generación com a grup i Tríada com a banda acústica. Destaquen els diversos concerts que efectuen amb Oriol Tramvia a la Zeleste durant el 1976. Posteriorment Eliso Parra formarà part de l'Ona Laietana amb bandes com Blay Tritono, La Rondalla de la Costa, La Sardineta, Gato Pérez, Orquestra Plateria etc.

Discografia

“Toma tu parte de felicidad” i “Triste y solo” (Palobal, SG- 1971)

“Otro sueño” i “Di por qué” (Palobal, SG- 1971)

Mi Generación (Palobal, LP- 1971)

Miniatura

Aquesta banda suposa una raresa dintre de l'època, més aviat es pot afirmar que Miniatura és un disc. El disc sorgeix a partir de la unió de diversos personatges molt importants de la progressia catalana i la música dels anys setanta en general. En aquest EP de quatre temes col·laboren Albert Batiste, Pau Riba, Sisa i el Cachas. En el disc cada un aportarà un tema i es pot entendre com l'antecedent del que seria després Música Dispersa amb els mateixos components excepte Pau Riba.

Una de les curiositats d'aquest EP és un retallable que acompanya al disc. L'home feia pocs mesos que havia arribat a la lluna i aprofitant aquesta fita es va afegir aquest objecte amb el que

es podia construir una nau per poder anar a conquerir Venus. En el retallable també si trobaven quatre figures on l'astronauta era Jaume Sisa amb el nom James M. Sisa i els altres representant extraterrestres amb els noms Josh M. B. , Cachas, Paul, R. Riba i Al T. Batiste.

Discografia

Miniatura (Concèntric, EP- 1969)

Música Dispersa

Grup molt original que sorgeix al 1969 i entren a formar part de Als 4 Vents. Sorgit de manera casual entre un grup d'amics, el grup el formaven Albert Batiste, que provenia d'Els Tres Tambors i tocava el baix, l'harmònica, l'òrgan i la bateria; Jaume Sisa amb la guitarra acústica, percussió diversa i la veu; Cachas, arribat de Madrid, que tocava la guitarra, mandolina, flauta i veu; i Selene que tocava la flauta, el piano, percussió i veu. El cervell del grup era Cachas amb el qual el grup va fer un camí cap a l'experimentació i el llenguatge no oral. Van estar actius un any i mig sense tampoc fer una gran quantitat de concerts, tot i això la seva música va marcar i ha estat molt ben valorada al llarg dels anys.

Discografia

"Eco" i "Swani" (Diàbolo/Als 4 Vents, SG- 1969)

Música Dispersa (Diàbolo/Als 4 Vents, LP- 1970)

Om

Toti Soler després de deixar el seu grup Pic-Nic fundarà Om al 1969 juntament amb Jordi Sabatés al piano, Doro Montaberry al baix, Jordi Soler a la guitarra i Josep Polo a la bateria. Amb aquesta banda es faran els arrangements per un disc de Maria del Mar Bonet i el celebrat *Dioptria I* de Pau Riba. El 1970 el grup canvia diverses vegades amb la incorporació dels britànics Peter i Tim Hodgkinson, la marxa de Montaberry i posteriorment deixa el grup Tim Hodgkinson per incorporar-se al grup britànic Henry Cow. Finalment entrarà Manolo Elías al baix i és completarà la formació que gravarà el seu primer LP. Dintre la trajectòria del grup destaca l'acompanyament per part de Jordi i Peter al músic Taj Mahal. El gran music d'aquesta

banda era Toti Soler, juntament amb Jordi Sabatés, després de la dissolució de Om seguirà el seu camí amb treballs com *Liebeslied* (1972) o *El gat blanc* (1973) i Jordi Sabatés crearà Jarka.

Discografia

“Vindrà la llum” i “Waiting of Godot” (Edigsa, SG- 1970)

OM (Edigsa, LP- 1971)

Pau Riba

Pau Riba és el cantautor més destacat d'aquesta època juntament amb Sisa que despuntarà més en solitari a partir del sorgiment de la Zeleste. Pau Riba serà un dels personatges més autèntics de la progressia catalana que encara avui es manté fidel a la seves conviccions i manera de viure. Rebutjat per Els Setze Jutges, fundarà conjuntament amb altres músics el Grup de Folk i un cop aquest dissolt i amb l'underground i la música progressiva ja activa, seguirà la seva carrera musical com a cantautor. La presentació multitudinària del seu primer disc amb l'espectacle “Electric Tòxic e Claxon So” al Prince és considerat una de les dates claus de la progressia d'aquells primers anys setanta. Després del disc *Dioptria I i II* es retirarà a Formentera on tindrà els seus dos primers fills i crearà el seu segon LP. A partir de 1975 tornarà a Barcelona i continuarà produint música i portant a terme una gran quantitat de projectes diversos. Estem davant d'un personatge inquiet que no ha parat de fer coses fins als nostres dies, ja que actualment encara està actiu portant a terme un espectacle conjunt amb el músic Pascal Comelade.

Discografia

Taxista (Concèntric, EP- 1967)

“Noia de porcellana” i “Els morts de l'any 40” (Concèntric, SG- 1968)

“L'home estàtic” i “S'ha mort l'estel del pol” (Concèntric, SG- 1969)

Dioptria I (Concèntric, LP- 1969)

Dioptria II (Concèntric, LP- 1970)

Jo, la donya i el gripau (Edigsa, LP- 1971)

Electròccid àccid alquimístic xoc (Gong/Movieplay, LP- 1975)

Licors (Gong/Movieplay, LP- 1977)

Tapiman

El 1971 el bateria Josep Maria Vilaseca, alies Tapi, després d'abandonar Màquina! funda el grup Tapiman. El nom d'aquest sorgeix de la unió de Tapi amb les inicials del guitarrista Miguel Ángel Núñez que també formarà part del grup juntament amb el baixista Pepe Fernández que provenia de Vértice. Per culpa del servei militar el guitarra es veurà obligat a deixar el grup i entrarà Max Sunyer aportant molta més qualitat al grup. Gravaràn diversos singles i un LP abans que el grup es dissolgui. El 1973 Tapi editarà un single com a solista i al 1974 entrarà a formar part de Lone Star. Posteriorment, ja dins de l'Ona Laietana Max Sunyer fundarà Iceberg.

Discografia

"Hey you" i "Sugar Stone" (Edigsa, SG, 1971)

"Love country" i "Walkin All Along the Live" (Edigsa, SG, 1971)

Tapiman (Edigsa, LP- 1972)

Vértice

Aquesta banda va ser la segona que va posar al marcat Als 4 Vents i sempre a l'ombra de Màquina! van mantenir l'activitat fins que el servei militar va provocar la desfeta del grup. L'origen del grup es troba a una altra banda anomenada Go-Go de mitjans dels anys seixanta, que tocava molt sovint a El Pinar, un garatge de cotxes que es convertia en sala de concerts al cap de setmana. Allà els va veure Oriol Regàs que els va contractar per actuar en diversos clubs com el Saló Iris o la Arboleda de Palamós. A partir d'aquí Àngel Fàbregas, el director de Als 4 Vents, es va interessar per el grup i els va incorporar a la discogràfica amb la condició que canviessin el nom del grup ja que no li agradava. Els components de la banda eren Jordi Querol a la veu, Max Sunyer a la guitarra, Pepe Fernández a la bateria, José Marin al piano i Tito Artigas a la bateria.

Discogràfica

"You're Not Real" i "Take Me Away" (Diábolo/Als 4 Vents, SG- 1970)

7.2 Qüestionaris

. Qüestionari:

L'Aitor Bigas actualment és el bateria d' Univers, un dels grups revelació de la temporada i de més projecció internacional després d'haver fet una gira per els EUA amb èxit i haver tocat dintre del Primavera Sound amb una gran quantitat de públic. A més a més, també ha format part de bandes com Piñata i ha dut a terme diversos videoclips de bandes barcelonines.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Un moviment musical i contracultural que va renovar i reinventar tota la música feta fins aleshores, a partir de conceptes polítics, musicals, estètics, etc.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

Coneix-ho Els Dracs, Dos + Un i Els Tres Tambors. Els Dracs no recordo molt bé com els vaig conèixer, però em van agradar molt de primeres, I em va fer molta gràcia el fet de que un grup català d'els anys seixanta es dediqués a fer versions dels Yarbuds I altres bandes d'Estats Units I Anglaterra.

Els Dos + Un i Els Tres Tambors els coneix-ho a través de Ia-Batiste, ja que eren els grups de música en que van començar els músics Ia Clua I Jordi Batiste.

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?
 - La Nova Cançó: La va ser un moviment contracultural i reivindicatiu, de músics I artistes que s'expressaven en català.
 - Grup de Folk: No coneix-ho el Grup de Folk.
4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altra manera la música underground de principis dels anys setanta al nostre país-.
 - Definició: Un moviment musical I contracultural que va renovar i re inventar tota la música feta fins aleshores, abarçant tots els conceptes; polítics, musicals, estètics, etc.
 - Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostra història musical i en relació a la cultura catalana en general?

Personalment sí.

- Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

El fet d'introduir i renovar tota la nova forma d'entendre i de fer música.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: Sí	Tapiman: Sí
Vértice: No	Mi Generación: No
Música Dispersa: Sí	Ia & Batiste: Sí
Jarka: No	Fusioon: No
Om: Sí	Atila: No
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una musica on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

Personalment penso que tota música anterior a la nostre generació és una font per poder-hi trobar influències, no només musicals sinó també estètiques, i penso que aquest és un moviment molt a tenir en compte per la manera en que ha influït directe o indirectament al nostre present.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: Sí
- Concèntric/ Diabolo: No
- Bocaccio Records: No
- Zeleste/Edigsa: Sí

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

És l'etiqueta per anomenar tota l'escena de grups i d'estils musicals que van sortir a Catalunya a principis dels anys 70's.

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Musicalment parlant, no coneix-ho cap grup que estigui tocant actualment, i que demostrï que te aquestes influències de la musica progressiva catalana.

D'altre banda, és evident que tot el que escoltem I fem ens acaba influïnt, per tant, no descarto que hi hagin bandes actuals que estiguin influïdes d'alguna manera o altre per tot aquest moviment.

Qüestionari:

L'Arnau Sabaté és cofundador de A Viva Veu, un portal d'Internet que ha estat fent una feina de difusió considerable de la cultura del nostre país durant uns quans anys. Destaquen per tenir una mirada crítica de l'actualitat cultural i, en relació a la música, per haver dut a terme diverses edicions del Cicle A Viva Veu on han passat músics i bandes d'una gran qualitat. A més

a més, podem considerar l'Arnau com un promotor incansable d'una gran quantitat de concerts i diferents projectes fora de A Viva Veu, entre aquests destaca el segell Discos la Gàbia. Per acabar vull comentar que és una de les persones que ha fet aquest qüestionari que coneix més l'època dels setanta i el rock progressiu.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Catalunya, i més concretament Barcelona, va ser el bressol de l'underground a la península, al costat d'Andalusia. Això no significa que a la resta de l'Estat hi haguessin altres bandes que també poguïn incloure's dins d'aquest sac. Però és evident que el tret característic i genuí de la música underground en contacte amb elements culturals amb molt de caràcter, a Catalunya el Mediterrani, i a Andalusia la cultura del Flamenc, van fer que la rellevància fos major. Així doncs, és una gran etiqueta que engloba diferents sub-estils que van conviure durant poc més d'una dècada arreu dels Països Catalans (des de Pep Laguarda al País Valencià fins a Pascal Comelades a la Catalunya Nord). D'altra banda, i cenyint-me més estrictament al que es pregunta, la música underground és l'alternativa a la corrent majoritària, que en aquella època era, d'una banda, la cultura pop espanyola que difonia l'establishment a través de l'únic canal de radio i televisió que hi havia en aquella època, i alternativa també a l'establishment català que vertebrava l'oposició al franquisme, altrament conegut com la Nova Cançó. L'underground català dels setanta, també feia oposició al franquisme, però no d'una forma específicament polititzada sinó d'una manera més irreverent. D'alguna manera, aquest paral·lelisme segueix existint avui en dia.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

Tot i que és una corrent de la música del país amb la qual encara no m'hi he familiaritzat gaire, sí és cert que em desperta interès. Hores d'ara no puc parlar-ne amb gaire fonament, tot i això Els Xerracs i Els Dracs són referents de la cultura pop a Catalunya, aconseguint generar un producte fortament genuí posant a la coctelera influències del pop dels seixanta i aspectes tradicionals catalans. El resultat és curiós i bizarro. Dos + Un és, sens dubte, un referent a la música del país: Jordi Batiste i Ia Clua han estat en altres bandes imprescindibles per a la història de la música moderna: Màquina! Ia-Batiste, Grup de Folk, etc. Per cert, a Els Xerracs, si no m'erro, també hi va tocar Toti Soler, un altre referent musical català.

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

- La Nova Cançó: moviment musical imprescindible per a la unificació lingüística als Països Catalans i per a vertebrar l'oposició franquista els darrers anys de dictadura. De tendència més aviat massiva, i que amb els anys s'ha anat assimilant com el que ara podríem considerar com a mainstream. La influència principal és la Chanson Francesa.
- Grup de Folk: Si la influència de la nova cançó era la chanson francesa, i l'intel·lectualisme il·lustrat, el Grup de Folk buscava les seves arrels en el que en aquella època estava succeint al món anglosaxó, encisats per la cultura hippies. Més romàntics i irreverents, van construir l'alternativa que segueix sent l'alternativa.

4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altra manera la música underground de principis dels anys setanta al nostre país-.

- Definició: El rock progressiu al nostre país va ser un intent de crear els fonaments d'una indústria musical independent professionalitzada, als anys setanta, que va fracassar estrepitosament. Va passar tan desapercebuda que fins i tot, ara, segueix sent desconegut per a la majoria. Es van crear grups, segells discogràfics, clubs i festivals que tan com van venir se'n van anar. És probable que l'explicació de que el Rock Progressiu a Catalunya hagués passat tant desapercebut, en aquella època, malgrat la gran qualitat d'algunes bandes, perquè l'elit cultural d'aquella època no el va saber entendre, i per tant no es va aconseguir consolidar entre l'audiència de l'època.
- Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostra història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí
- Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

En la meua opinió, el més important és que van aconseguir reinterpretar influències culturals de l'època des d'un punt de vista molt concret. De la mateixa manera que d'una mateixa espècie de raïm i un procés d'elaboració tradicional, la qualitat del vi pot variar en funció de la seva procedència, amb la música passa el mateix. El que més m'agrada d'aquest corrent musical tant desconegut a Catalunya és la vinculació que hi trobo en la nostra personalitat: la influència del Mediterrani ha estat clau en el toc genuí que té el rock progressiu català. L'actitud dels músics, el disseny de les portades, etc.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: Sí	Tapiman: Sí
Vértice: Sí	Mi Generación: Sí
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste: Sí
Jarka: Sí	Fusioon: Sí
Om: Sí	Atila: Sí
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?
- No m'ha influït a nivell artístic, perquè no ho sóc, però sí que m'ha obert un univers en el qual submergir-m'hi i descobrir música. El vincle és molt més proper perquè és música que d'alguna manera porta imprès el caràcter de la nostra terra, això és evident. Per això m'hi sento més identificat amb ells que amb un disc de la Incredible String Band, per exemple. Sense desmerèixer-los gens ni mica, és clar!

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: Sí!
- Concèntric/ Diabolo: Sí
- Bocaccio Records: Sí
- Zeleste/Edigsa: Sí

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

L'ona Laietana és un corrent musical dins del rock progressiu català que estava molt relacionat amb la Sala Zeleste, i el segell discogràfic, que en aquella època estava situat a la Via Laietana de Barcelona. El vincle de tot aquest moviment amb la música d'arrel llatina.

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

No crec que actualment existeixi cap grup que pugui considerar-se estrictament hereu dels grups progressius dels setanta. És cert que tots coneixem Sisa i Pau Riba, i que aquestes són, probablement, les influències més evidents que poden persistir avui en dia. Però el vast desconeixement que hi ha en la matèria és el que em duu a formular aquesta afirmació. Dit això, és cert que el paral·lelisme es pot establir, però jo em cenyiria a definir-lo com quelcom estrictament sociocultural. Actualment hi ha una corrent majoritària que segueix el que dicta l'establishment cultural, i una altra que segueix una corrent, que, actualment, és suposadament alternativa. Aquesta tendència, però, també existia a la Catalunya dels 70's. Les influències, en aquests dos moments històrics, venen de l'estranger, i cadascú els ha adaptat a la seva manera, i en la seva llengua. No veig que actualment hi hagi cap grup que pugui aproximar-se al so de Màquina!, per citar un referent indiscutible d'aquest moviment. Potser sí que en actitud hi ha grups que prenen el relleu generacional: El Petit del Cal Eril seria un Pau Riba; Mates Mates un Mirasol Colores; Ocellot uns Música Dispersa i Isaac Ulam un Grup de Folk, però tampoc m'hi vull trencar el cap. Maleïda necessitat de buscar paral·lelismes!

Qüestionari:

En Dalmau Boada és un músic polifacètic que a tingut una gran quantitat de projectes musicals de gran interès. En l'actualitat deixa anar la seva creativitat amb el seu projecte personal Esperit! però també a format part de bandes mítiques com Zeidun o The Sesa, a més de haver fet una gran quantitat de col·laboracions amb molts músics i bandes, entra elles el mateix Pau Riba. A més a més, també disposa d'un estudi de gravació on a produït diversos discos. És un dels personatges on podem observar una influència i una manera de fer més clara en relació a l'època dels setanta.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Barcelona, els carrers amb gent vestida d'aquella manera, més casolana, els cotxes més antics i els carrers menys moderns... m'encanta com era el món llavors... La gent que formava els grups de l'època del Canet Rock són els nostres titets... gent propera i familiar.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

Conec Els Dracs perquè n'he sentit a parlar i he vist algun single. Els Dos + un també em sonen molt.

3. Podries descriurem breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

- La Nova Cançó: Una revisió de la cançó tradicional duta a terme per gent inquieta culturalment i amb desig de llibertat.
- Grup de Folk: Grup que té tota la meua admiració, me'ls imagino als seus membres jugant a tocar els instruments i cantar les cançons. Amb un esperit molt participatiu i obert. Molta alegria. D'allà van sorgir Increïbles artistes.

4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altra manera la musica underground de principis dels anys setanta al nostre país-.

- Definició: Corrent musical (no se si fou conscient o inconscient de la pròpia corrent) que experimentava amb sons i ritmes nous pel lloc i pel moment.
- Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostra història musical i en relació a la cultura catalana en general?

Sí (Déu ni do).

- Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

La seva pròpia existència. No sé si realment tenien pretensions a aquest nivell. Ho dubto. Simplement em sembla que s'expressaven i experimentaven i aquesta és l'aportació que m'han fet a mi personalment.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: Sí	Tapiman: No
Vértice: No	Mi Generación: No
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste: Sí
Jarka: Sí	Fusioon: Sí
Om: Sí	Atila: No
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

Sí, sens dubte m'ha influït i inspirat molt. Jo la influència no l'entenc com un procés conscient, sinó inconscient, simbòlicament digestiu. Una energia de la què un es nodreix, penetra en el seu organisme i, llavors, floreix de forma quasi biològica.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: Sí
- Concèntric/ Diabolo: Sí
- Bocaccio Records: No
- Zeleste/Edigsa: Sí

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

Sí, és el nom que se li va posar a tot un conjunt de grups i segells que hi va haver en una època concreta i que compartien certes característiques.

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Sí, val a dir que l'escena musical actual és immensa i em dona la sensació que n'hi ha per remenar i triar. I que hi ha moltes influències, moltes expressions. Sé del cert i ho sé perquè ho visc al meu poble, que hi ha gent a qui li encanta la "moguda laietana" i que han fet grups molt inspirats per tota aquesta moguda, un exemple és en Dani de l'Orquestra de Sant Celoni que va fer un grup rotllo laietà i ell segueix molt flipat amb grups com l'Orquestra Mirasol, el grup es deia UMA.

Qüestionari:

L'Eduard Vila forma part del grup Furguson i és un dels cofundadors de la discogràfica Famèlic Records. Aquesta a crescut exponencialment els últims anys i té a les seves files bandes com els ja esmentats Mates Mates o Germà Aire i d'altres com l'Hereu Escampa, Ocellot o Univers. A més a més, també forma part del col·lectiu que organitza el Festival Hoteler de Vic, on s'aglutinen una gran quantitat de bones propostes musicals amb canons poc convencionals.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Doncs sense rumiar-ho gaire el primer que em ve al cap és en Pau Riba. Potser és dels personatges més icònics d'aquella època. Em ve el cap gent que feia música intentant transgredir tant el sentit estètic de la música com la funció social de la música. Gent que intentava criticar un estat repressor i una societat adormida i esporuguida. Però a la vegada fent-ho des d'una creativitat molt lliure i alliberadora. Assumint riscos musicals, socials i psicològics.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

Aquests tres només em sonen i segur que els he escoltat voltant per el youtube, però no en ser gaire res més. Sí que els hagués situat dins d'aquesta època però poc més.

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

- La Nova Cançó: La Nova Cançó va ser un moviment que reivindicava la cançó en català i la llengua i la cultura catalana. Una reacció contra el franquisme i contra la dictadura del moment en favor de la democràcia. Artistes representatius: Lluís Llach, Raimon, Serrat, Guillermina Mota, Maria del Mar Bonet, etc.
- Grup de Folk: De la mateixa època però suposo que emmirallant-se en artistes folk americans com Bob Dylan, Neil Young, Pete Seeger, etc. No se exactament quina gent en formava part però devien tenir relació amb Xesco Boix, Els joglar, Els esquiroles, etc.

4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altre manera la musica underground de principis dels anys setanta al nostre país -.

- Definició: Grups que s'emmirallaven amb referències estrangeres com Frank Zappa, Pink Floyd, King Crimson, etc. Portant la modernitat musical i cultural del moment a Catalunya.
- Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostre història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí/No. Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

Sí que té un valor molt important. Em dóna la sensació que ells devien ser els primers de fer grups de rock en el sentit modern de fer un grup de rock. El fet d'ajuntar-se amb gent amb qui hi tens afinitat musical i fer una banda, amb una estètica i un so concret, i moltes vegades sense ser grans musics en el sentit tècnic.

Suposo que la seva aportació més important devia ser introduir una manera nova d'entendre la música dins d'un panorama cultural prou difícil i tancat, una manera més global de fer música, en un sentit més de internacional i no tant província.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: NO
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: NO	Tapiman: NO
Vértice: NO	Mi Generación: NO
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste: Sí
Jarka: NO	Fusioon: NO
Om: Sí	Atila: NO

Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: NO
--------------	---------------------

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

Tot els que escoltes i tot el background musical d'una zona en concret (com és Catalunya) d'una manera o altra t'influeix. La seva actitud i la seva música han set clarament inspiradors per fer la meua pròpia música encara que no es noti gaire musicalment.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: Sí
- Concèntric/ Diabolo: Sí
- Bocaccio Records: No
- Zeleste/Edigsa: Sí

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

Fa uns anys la Hara de l'Heliogàbal ens va gravar un cd amb música laietana. Però me'n recordo de poc. Crec que tenia un rollo més llatí no? Com rock progressiu i també elements de jazz. Pot ser? O dic un disbarat?

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Potser el grup que em sona més a aquesta època (formalment) és El Petit de Cal Eril, per les melodies, els tocs d'improvisació, lletres delirants a l'estil d'en Sisa i en Pau Riba, etc. Esperit també té alguna cosa de tot això. De totes maneres crec que la influència estilística no es nota gaire en general en els grups actuals. Però la gran majoria de gent que fa música a Catalunya ha mamat dels discos d'en Riba, d'en Sisa, i això d'alguna manera es nota.

Jo crec que lo que fem ara molts grups és lo que van fer els del rock progressiu en el seu moment. Mamem molt més de la música estrangera i la fem a la nostra manera, aquí a Catalunya. I sense fer-ho en un sentit nacionalista ni gaire polític. Molts fem la música en un sentit més global que no en un sentit catalanista o exclusivament local.

Qüestionari:

L'Ernest Crusats és el líder del grup La Iaia, aquesta banda es va fer un lloc al panorama català després de guanyar el concurs Sona 9 el 2010. A partir d'aquí tot han set èxits sent grup revelació del 2011 i 2012 per la revista Enderrock. Han publicat dos treballs de llarga durada amb una música que s'acosta al folk més renovat i que en el seu segon disc evoluciona cap a millor amb un so més electrònic.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: “La música underground dels anys setanta a Barcelona”?

El que em passa pel cap és la Onda Laietana. Em passa pel cap el fenomen del JazzRock liderat per bandes com Iceberg en contraposició a la movida madrileña, (encara que això potser es situa més als anys 80's). Em passa pel cap la onda de la nova cançó liderat per grup de Folk, Ribas, etc... En general això és el que em sona, però en cap cas no ho associó a “l'underground”. Nose si et refereixes a això.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

No en se res, hauré d'investigar.

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

- La Nova Cançó: Sense posar-hi la mà al foc i sent conscient del desconeixement que en tinc, la nova cançó és un moviment inspirat amb la clàssica cançó protesta folk. Artistes que es manifesten inspirats en un context social de protesta generalitzat, de trencament generacional, ideològic, i on les estructures socials clàssiques com l'església, la família o l'estat s'estan veient alterades per una generació que posa en dubte el seu funcionament normal. A part de la crítica del franquisme. La nova cançó entenc que s'inscriu en aquest context i que l'acompanya i l'empeny endavant. Entenc que a nivell estètic s'inspiren en el folk, les guitarres acústiques, la importància de les lletres, etc i es comença a generar un moviment musical nou que és capaç de connectar amb aquesta nova realitat.
 - Grup de Folk: No en se massa res. Se que era un col·lectiu format per Jaume Arnella, Pau Riba crec, i nose si Llach, i alguns altres. Em sona una versió de Puff de magic dragon que tenia en un petit vinil. Entenc que és un col·lectiu que per l'època regenerador i que defensava la música cantada en català, però no en conec l'obra. Tinc la sensació que era bastant “light” en quant a contingut, que era un punt “monyes”, però ja et dic. Tampoc no hi posaria la mà al foc.
4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altre manera la musica underground de principis dels anys setanta al nostre país -.
- Definició: N'idea. No m'ha arribat aquest moviment i no te'n puc dir massa res.
 - Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostre història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí/No. Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

Suposo que té un pes important en el moment que “un paio” il·lustrat com l'Erra n'està fent un treball. Entenc que sovint les corrents “underground” i que passen desapercebudes si que exerceixen una certa influència, ja que deixen un pòsit d'actituds, de segells i de treballs, que d'alguna manera traslladen aquesta cultura. A part, d'alguna manera, aquestes corrents sovint emergeixen cap a “l'underground” i el que fins llavors eren corrents més marginals es poden popularitzar, canviant l'ordre musical establert. Suposo que part de l'escena actual si que hi està connectada, però no puc aprofundir-hi massa.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: No	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: No	Tapiman: No
Vértice: No	Mi Generación: No
Música Dispersa: No	Ia&Batiste: Sí
Jarka: No	Fusioon: No
Om: No	Atila: No
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

Sens lloc a dubte Pau Riba per mi és essencial. M'ha inspirat en molts aspectes, però potser el més important és l'ús del català en música que m'agrada. És a dir, durant un cert temps, la meua percepció era que cantar en català era igual a ser un cutre. Doncs bé, Pau Riba va contribuir a canviar aquesta lògica. L'univers de Pau Riba per mi sí que flota en l'escena actual. De fet, m'atreviria a dir que artistes mainstream com Manel reconeixrien sense embuts la seva influència. En el meu cas, la potència de la seva lírica m'ha influenciat (veure l'arbre que vol ser humà, cançó de La iaia). I l'actitud sense lloc a dubte, potser és un dels artistes catalans més "de debò" que tenim, un paio que segueix vivint i defensat els ideals a capa i espasa. Un hippie que perdura en el temps com a tal, i un dels pilars de la música catalana. I jo entenc que en Pau Riba va canviar la música a Catalunya.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: No
- Concèntric/ Diabolo: No
- Bocaccio Records: No
- Zeleste/Edigsa: No

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

Si que em sona però no en se massa res. Nose perquè ho associo a actituds republicanes i lliberals.

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

No ho sé dir. El que deia, si Pau Riba forma part d'aquests grups doncs sí. Suposo que els grups de l'escena "underground" a Catalunya sí que els deuen conèixer bé i segurament hi ha connexions. Suposo que segells com Bankrobber sí que deuen tenir una certa tradició

relacionada amb aquest moviment. El que segur que es pot dir és que en tot cas no són grups que de moment tinguin un ampli públic, la qual cosa no vol dir que no tinguin importància alhora de crear tendència i/o influir en grups més coneguts. I jo apostaria que no han quedat sepultats per la història i que a nivell d'actituds i la forma d'entendre el món, d'alguna manera segueixen inspirant i influint en noves generacions.

Qüestionari:

En Gerard Segura forma part de vàlius, un dels grups de llengua catalana més celebrats en l'actualitat dintre del circuit més independent. Destaquen per tenir un repertori molt directe i sincer, amb lletres quotidianes i una música que veu des del pop fins al punk. En Gerard també destaca per el seu projecte anterior anomenat El Pèsol Feréstec.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Penso que devia ser una època collonuda per a la música. No puc evitar idealitzar i pensar en coses com passió, anhel de llibertat, amor, sexe, drogues. Després els preguntes als pares i et diuen que això eren quatre i que ells no hi eren. També penso que tot i tenir alguns grups al cap (Riba, Why? Màquina!, Uc, Sisa, Toti Soler i alguns més) no en sé gaire. També m'agrada pensar que l'escena underground actual s'hi assembla...

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

He escoltat alguna cançó dels xerracs (Jo he pres dels teus ulls) o la versió de la casa del sol naixent dels dracs. Però poca cosa...a casa hi havia força cançó i bàsicament escoltàvem els membres dels setze jutges i així. Els més undergrounds no els tenia gaire coneguts fins fa pocs anys quan vaig començar a escoltar Uc, Batiste i companyia. I tot a partir de Riba.

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

Els dos grups són molt germans, oi? Formats per joves que cantaven cançons amb un contingut polític: contra el franquisme, en defensa de la identitat catalana, idees progressistes de llibertat, etc... els de la Nova cançó podríem dir que eren més "cançó d'autor" i els del grup de folk anava més per la branca de la cançó tradicional i el kumbayà boyscout.

4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altre manera la musica underground de principis dels anys setanta al nostre país -.

Un bon nombre de grups i músics de qualitat (això ho hem sabut amb els anys: Soler, Benavent...) que flipen amb el rock progressiu que escolten i l'intenten imitar. Es troben en un moment social i polític en què el rock progressiu representa un estil que representa el que necessiten: llibertat, soroll, creativitat, dispersió....

- Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostre història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí

- Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

La influència d'aquests músics i aquesta època és innegable en la tradició de la cançó i molts dels artistes que després seran claus en la cultura catalana és innegable: Soler n'és un exemple. Val a dir, però, que avui dia el rock progressiu no té gaire popularitat.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: No	Tapiman: No
Vértice: No	Mi Generación: No
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste Sí
Jarka: No	Fusioon: Sí
Om: Sí	Atila: No
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

Crec que els discs de Música Dispersa, Riba, Ia & Batiste comparteixen un so molt honest i poc pretensions i això m'encanta. Els escoltes i penses quina meravella, sembla gravat en 3 dies i en directe. I molts cops és així. Riba...dels 18 als 22 només vaig escoltar Riba. Hi ha moltes cançons que em semblen insuperables.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: No
- Concèntric/ Diabolo: Sí
- Bocaccio Records: Sí
- Zeleste/Edigsa: Sí

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

De fet és la penya d'aquesta època que m'agraden més: els laietans. El nom no sé d'on surt però són tota aquesta colla (Sisa, Riba, Tramvia, els Om) que fan música molt influenciada per diferents estils (diria música mediterrània però és un concepte vaga). Música molt rica d'estils amb pocs clixés, desinhibida, honesta, etc.

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Si parles amb qualsevol persona que faci música de l'escena "indie" d'avui segurament et dirà que Riba és un dels grans i que Sisa i Toti i etc. Però crec que la seva influència és més pel carisma del personatge i la qualitat i quantitat de discs que ha fet que no pas per l'atracció pel rock progressiu. I no cal dir que tot es perverteix d'una forma tan extraordinària que avui et trobes una cosa com la recuperació del Canet rock i penses que cada dia som pitjors.

.Qüestionari:

En Jaume Pla actualment està en actiu amb el seu projecte personal anomenat Mazoni, aquest ha rebut molt bones crítiques per la premsa i el públic català el llarg de la seva trajectòria . Jaume Pla va començar a despuntar a principis del 2000 amb el grup indie Holland Park i, a més a més, també té un estudi de gravació on a produït diverses bandes.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Em venen al cap moltes coses però també a la vegada molt difuses. Coses que he llegit o m'han explicat però que em costa ubicar correctament en el temps. Pau Riba, Musica Dispersa, el primer emplaçament de "Zelete", Ona Laietana...No se ben bé perquè no ha arribat a mi amb la mateixa força que la música underground anglosaxona. Segurament és per desinterès meu però també per ser una cosa poc coneguda, poc reivindicada i sovint descatalogada.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

Només em sonen vagament els noms de "Els Dracs" i "Dos+un".

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?
 - La Nova Cançó: El primer que em ve al cap és la figura del cantautor. Un col·lectiu fent cançons pròpies d'influència sobretot francesa i de caràcter reivindicatiu. Les dues grans reivindicacions eren a favor de l'idioma propi i dels principis democràtics.
 - Grup de Folk: Crec que el seu enfocament és menys dens en quan a ideologia i més directe per transmetre la seva música. En aquest cas més basada en els prototips anglosaxons.
4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altra manera la musica underground de principis dels anys setanta al nostre país -.
 - Definició: Primer de tot no en soc un expert així que potser fàcilment que m'equivoqui. A mi, el que em sembla, és que com a país amb el llast de la dictadura sempre hem anat imitant (a la nostra manera) el que passava a Anglaterra o a Estats Units. De la mateixa manera que en aquests països van sorgir grups que desafiaven les formes establertes de les cançons: durada, estructura, instrumentació...aquí van sorgir músics interessats en vincular-se a aquest corrent sumant-hi el seu tret diferencial: la cultura mediterrània.
 - Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostra història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí/No. Quina creus que va

ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

No ho se. Jo no hi era, per tant és molt difícil saber-ne l'aportació en el context musical i polític. Com a mínim es pot dir que anava lligat als joves de llavors i els va acompanyar i inspirar en les seves reivindicacions. Potser el que esperonava als seguidors de la nova cançó era el missatge en forma de lletra i en el cas del rock progressiu era una cosa més abstracte, l'energia de la música. El que sí puc assegurar és que el llegat ens ha arribat molt difuminat. La fi de la dictadura va suposar un desert en quan a música en català que només es va revifar amb el "rock català" dels 90 on ningú o gairebé ningú reivindicava aquesta escena.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: Sí	Tapiman: Sí
Vértice: No	Mi Generación: No
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste Sí
Jarka: No	Fusioon: No
Om: Sí	Atila: Sí
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

Sobretot m'ha influït en Pau Riba. Vaig fer una versió seva en el meu primer disc en català perquè m'agradava molt el Dioptria I i II. Dels altres conec poca cosa tot i que vaig tenir l'honor de tocar amb Màquina! al Jamboree en un cartell conjunt al 2007. El que sí que veig clar és que de la mateixa manera que el "Rock català" no reivindicava aquesta època, nosaltres també ens volem allunyar del "Rock català" i ens sentim més a gust amb en Riba i en Sisa.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: Si
- Concèntric/ Diabolo: Si
- Bocaccio Records: Si
- Zeleste/Edigsa:Si

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

Rock progressiu a Barcelona. No en se gaire res més del que he anat explicant i em costa saber que és Ona Laietana i que no.

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Crec que és difícil imaginar a la gent o a un grup de gent prou important amb la paciència suficient per escoltar rock progressiu. Si ja no ens podem escoltar un disc sencer imagina't un disc de cançons de deu minuts amb canvis d'estructura, amb llargs passatges instrumentals....sembla que tot vagi en contra del que es porta ara a nivell comercial. Vull dir que llavors, aquests grups eren populars entre els joves, no eren una cosa que només sabien tres o quatre persones com sembla que passi amb l'underground actual.

No conec cap grup actual molt influenciat per aquest moviment. Evidentment com a músics individuals segur que molts han escoltat en algun moment algun grup d'aquesta època i alguna cosa ha quedat però ho veig bastant llunyà.

Qüestionari:

En Joan Pons és El Petit de Cal Eril, una de les bandes de més qualitat del panorama català. Amb un discurs molt coherent, una música de gran qualitat tècnica i una poètica molt bella i sensible en les seves lletres ha arribat a fer treballs d'una gran qualitat. També destaca per haver produït diversos discos com els de Mates Mates o el de Germà Aire que es publicarà properament. Juntament amb en Mau Boada és el músic on podem observar l'influència més clara amb la música dels setanta al nostre país, concretament de Musica Dispersa i Pau Riba. A més a més, trobem en els seus directes pinzellades de improvisació i jazz-rock molt propis d'aquella època.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Doncs una sèrie de grups i persones que jugaven amb la música, amb un esperit experimentador i trencador. És però una imatge que sóc conscient pot diferir de la realitat, sempre penso que potser si m'hagués trobat en aquell moment potser no m'hauria agradat tant com imagino.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

Dels dos primers en conec el nom però no els he escoltat, almenys conscientment, dels Dos+un crec que hi havia un disc dels meus pares a casa; sé que hi tocava en Clua. Però tampoc ho he escoltat conscientment.

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

- La Nova Cançó: Una agrupació de cantautors que lluitaven per la llibertat i la llibertat d'expressió a Catalunya i en català.
- Grup de Folk: Una altra agrupació de cantautors que paral·lelament i amb certes similituds a la Nova Cançó tendien més cap la cançó popular i el folk americà.

4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altra manera la musica underground de principis dels anys setanta al nostre país -.

- Definició: Música d'experimentació i viatge.
- Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostre història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí/No. Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

Sí. Crec, però ho dic des de la distància temporal i doncs totalment influït pel que he sentit, un moviment lliure i trencador.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: No	Tapiman: No
Vértice: Sí	Mi Generación: No
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste: Sí
Jarka: No	Fusioon: Sí
Om: Sí	Atila: No
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

Pau Riba m'ha influït moltíssim. També Música Dispersa. Són grups què m'aturen tan temàticament, com musicalment com a nivell de producció.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: Sí
- Concèntric/ Diabolo: No
- Bocaccio Records: No
- Zeleste/Edigsa: Sí

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

Doncs és una escena musical catalana dels 70 on s'hi engloben musics de rock (passen pel folk, el jazz i la fusió) i que tots ells tenen en comú un esperit progressiu. La relaciono amb Barcelona, la sala Zeleste i el Gato Perez.

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Crec que tot el que ens precedeix ens influeix, amb més o menys accent, ara mateix veig moltes bandes on és nota més i d'altres on és veu poc o gens. Jo no sóc cap expert amb aquesta etapa ni conec molts grups d'aquella època, però tot i així m'hi sento prou pròxim.

.Qüestionari:

En Lluís Huedo és un dels cofundadors del portal informatiu Gent Normal. Aquest actua com a difusor cultural en diversos àmbits, tenint com a un dels puntals fonamentals la música. A més a més, també ha realitzat diversos videoclips i alguns documentals i entra molts altres projectes és l'encarregat de les projeccions del grup Ocellot.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

La música underground de qualsevol època ha sigut underground. Desconeguda, apartada dels mitjans. Sigui per voluntat pròpia dels músics o per les característiques intrínseques de la música en qüestió. Sobretot en la era pre Internet. Un cop les connexions es disparen un es val de sí mateix per descobrir la música amagada, però abans no. Això permetia l'incapacitat de crear bombolles al seu entorn, mantenir-la pura, però també és el que la feia miserable rellevant-la a la foscor de la societat. Afegim-hi a això el franquisme i una cultura denigrada i ja tenim l'underground dels '70.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

Grups dels '60 sí, però música rellevant dels '60 poca. I el poc que he anat descobrint ha sigut ja d'adult, excepte, és clar, el tòtems acceptats pels mitjans com Pau Riba. Els Dracs i els Dos + Un tan sols em sonen de nom.

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

- La Nova Cançó: Moviment musical que parteix de la chanson francesa als Països Catalans amb l'intencionalitat de revindicació i cantat en català. Seria una mica com en Jordi Pujol, que durant el franquisme va acabar a la presó per ser reivindicatiu i després ell era l'establishment qui pactava amb Aznar.

- Grup de Folk: Grup anòmal allunyat de la chanson i més proper al folk americà que cantava en català durant el franquisme.

4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altra manera la música underground de principis dels anys setanta al nostre país -.

- Definició:

- Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostra història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí/No. Quina creus que va

ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

No. No té un valor important però l'hauria de tenir.

Com qualsevol moviment sorgit a les esquenes de l'establishment, d'entrada ja té una voluntat única i autèntica. I tot sovint, com és aquest cas, una voluntat transgressora.

L'aportació més gran és la de demostrar que hi ha una altra manera de fer, de pensar i d'actuar. Que és possible. La música només és la vehiculació de les idees, el pati on també es posa en pràctica els objectius de risc i transgressió que primera i últimament ho són mentals. Aquesta és la importància, on roman la rellevància històrica tan d'aquell règim com el de l'actual. Perquè, no ho oblidem, segueix interessant no demostrar gaire que hi ha altres maneres de fer.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: No	Tapiman: No
Vértice: No	Mi Generación: No
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste Sí
Jarka: No	Fusioon: No
Om: No	Atila: No
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

Conscientment no. No tinc cap influència directa ja que el meu període de formació va transcorre abans de conèixer cap d'aquest grups. Ara, estic segur que la seva influència va arrelar a altres grups que sí m'han influït. És molt difícil que siguent pioners de l'underground de casa nostra no m'hagi arribat indirectament res.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: No
- Concèntric/ Diabolo: No
- Bocaccio Records: No
- Zeleste/Edigsa: No

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

Ona Laietana és l'estandardització de l'underground anterior. Tot i seguir siguent molt desconegut, tot el moviment tenia una alçada i una ubicació (Zeleste), i és d'on es van crear

alguns dels noms que encara avui en dia copsen TV3. La Nova Cançó va sobreviure per la seva acceptació social, per, tot i ser reivindicatiu, tenir uns modals aptes per tots els públics. Ona Laietana, tot i que probablement fos d'una manera inconscient, va facilitar aquesta acceptació per part del públic de molt de l'undergorund barceloní. És la fi de l'underground de l'època.

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Veient que en Mau Boada (Esperit!, Les Aus, The Cheese) ha tocat junt a en Pau Riba podem dir ràpidament que sí, però més que ser una etapa poc coneguda, és una etapa força rebutjada. Tota la música d'aquell moment és entesa com La Transició. Un canvi de paradigma que va acabar per imposar-se i una generació amb tipus d'aspiracions que al final només han fet de tap per les següents generacions. Tot el que en un principi es podia esperar que fessis al contrari. Els únics que es volen deixar influir per aquells, els que es deixen fotografiar al costat d'aquells, ho fan amb ànim comercial. D'aquella època en queden uns quans d'autèntics, cert, però han estat desplaçats.

Cada època té una necessitat de matar i enterrar l'anterior i les posteriors no ho han aconseguit amb la de llavors. La última va ser la del Rock Català, que no era res més que una flatulència d'aquella època.

En tots els àmbits socials, la generació del final del franquisme segueix acaparant tots els punts estratègics de la societat, són els promotors de la transició, els de la Crisis, i tot allò que no és mainstream no en vol saber res, i la resta, segurament ho fa per apropar-se al poder.

El que més podríem comparar amb aquell moment són els d'anti folk, com The Missing Leach.

Sé que pot semblar contradictòria la meua resposta de que no té el valor que hauria i que és un tap per les següents generacions. I és que no es valoritza l'època, la manera i la voluntat dels inicis, si no que es dona supremacia al que esdevingué. No es focalitza en la voluntat transgressora, la manera de cultivar-se i evolucionar, si no que s'agafa directament alguns dels valors de l'època posterior a Ona Laietana i s'emmascara el seu passat amb il·lustracions romàntiques i no contundents de què va significar realment.

Qüestionari:

En Luca Masseroni forma part dels grups Mates Mates i Germà Aire. El primer presenta una música que s'acosta al folk psicodèlic amb tocs de caire festiu mentre que amb Germà Aire s'aporta molta més qualitat amb una música molt treballada harmònicament i de caràcter més experimental.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Em passa pel cap la moguda de l'ona laietana, músics com Ia Clúa, Jordi Batiste, Jaume Sisa, Pau Riba.. grups com Màquina!, Música Dispersa, Ia Batiste, ... Una època de la música catalana, reivindicació de l'idioma en ple franquisme. La sala Zeleste i rock progressiu amb personalitat dels músics que hi havia. Influències de la música d'arreu, folk del nostre país i de fora.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

Conec els Dracs. Sé que feien versions de música Anglesa com The Beatles o The Animals. S'havien dit Los Dracs, suposo que per temes de política franquista.

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

- La Nova Cançó: La Nova Cançó va ser un gènere nou, diferent del què hi havia, reivindicava el Català, encara que fos prohibit pel franquisme. El valor de cantar en Català perquè estaven perseguits. Hi havia el grup Setze Jutges.
- Grup de Folk: Grup de Folk que agafava cançons populars estrangeres i catalanes, per reproduir-les. Era un grup on els músics anaven variant. Hi van participar músics com Jaume Sisa, Pau Riba, Jordi Batiste... crec que com un rotlló més festiu comparat amb els Setze Jutges.

4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altra manera la música underground de principis dels anys setanta al nostre país -.

- Definició: Un impuls a la música pura i lliure. Cançons populars. Jo abans d'aquest moviment no sé molt bé com estaven les coses sincerament. Però tinc la sensació que va ser necessari treure aquella música. Com si fos un respir a tot el que passava, en termes polítics i musicals. El que és la contracultura.
- Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostra història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí
- Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

Musicalment van introduir música popular d'arreu del món, la música cantada en Català, en un moment molt difícil pel país, amb la dictadura. Per tant crec que van donar exemple musical i polític per impulsar la música de manera lliure i pura, sense complexos.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: Sí	Tapiman: No
Vértice: No	Mi Generación: No
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste: Sí
Jarka: Sí	Fusioon: No
Om: Sí	Atila: No
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha

set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

Està clar que sí. Personalment crec que el fet de cantar i tocar de manera natural i lliure em marca molt amb el què faig. Perquè crec que la música ha de ser lliure en tots els sentits. També musicalment aquests grups com Jaume Sisa (Música Dispersa), Pau Riba o la & Batiste, sense voler he crescut amb la seva musica, entre d'altres, sobretot Jaume Sisa, que és el músic que primer em va sobtar de tots els discos i cassetts que arrossegava dels meus pares. Un tio galàctic amb molta personalitat, inconformista, original i molt natural. Tots busquem la llibertat musical i les ganes de buscar una sonoritat pròpia. La llibertat i l'ànima per davant de tot. Les influències musicals és més complicat de definir, ja que tenim la sort d'haver navegat per diferents estils i moviments musicals, d'arreu del món.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques:

- Als 4 vents: Si
- Concèntric/ Diabolo: Si
- Bocaccio Records: No
- Zeleste/Edigsa: Si

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

Sé que va ser un moviment com en contra de la música popular catalana que va sorgir a la zona de la via laietana de Barcelona, com la mítica sala Zeleste, la pionera, que va crear un segell discogràfic. barreja d'estils i generacions. Músics com Toti Soler, Jaume Sisa, Jordi Sabatés...

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Crec que nosaltres tant amb Mates Mates com Germà Aire, tenim una certa influència musical i de caràcter, potser també grups com Esperit!, El petit de Cal Eril i Joan Colomo. Tot i que ha evolucionat tot molt per moltes influències barrejades. Crec que és una part de la nostra història musical, que ha sigut necessari que hi fos. Poc coneguda potser, però que no fa falta que es conegui perquè és com una part d'un camí inacabable de la nostra música, que ningú pot arribar al final. Ara com ara, molts grups agafen influències de tot el món, perquè tenim molta informació i ho tenim tot molt a l'abast. Per tant és molt ampli parlar d'influències ja que cada banda o col·lectiu pot tenir unes influències molt variables respecte els altres, però potser la seva arrel es basa en aquella idea dels grups progressius de l'època.

Qüestionari:

En Marc Campillo és el fundador de la discogràfica Fohen Records, un dels segells més originals i atrevits dins de l'escena catalana actual.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Doncs no gaire, però entenc perfectament que fos underground pel moment i el context en què es vivia.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

No. Com he comentat, no tinc gaire coneixements de la música que es feia aquí als seixanta, encara que sóc un gran consumidor de la música dels seixanta i setanta anglesa i americana.

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

- La Nova Cançó: Un moviment musical que mitjançant la cançó d'autor o música folk manifestava la seva disconformitat amb el règim franquista.
- Grup de Folk: Jo sempre he entès el folk com música folklòrica, música tradicional moderna originària d'una regió.

4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altra manera la música underground de principis dels anys setanta al nostre país -.

- Definició: Dons suposo que era el sorgiment d'una sèrie de bandes catalanes influenciades per un nou estil originari de UK però que alhora aportaven sentiments d'aquí en les seves composicions.
- Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostra història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí/No. Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

Suposo que sí. El rock progressiu era també un estat d'ànim, una actitud i una forma d'entendre les coses que despertava la inquietud entre la gent jove i que era diferent a tot el que es vivia en aquells moments. Suposo que va ser una manera més de manifestar la necessitat d'un canvi en la societat

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: No	Tapiman: No
Vértice: No	Mi Generación: Sí
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste No
Jarka: No	Fusioon: No
Om: Sí	Atila: No
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una música d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient

l'època i el moviment com a referent a tenir en compte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

No, els vaig descobrir massa tard.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: No
- Concèntric/ Diabolo: Sí
- Bocaccio Records: Sí
- Zeleste/Edigsa: Sí

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

Em sona, però no sé gaire. Crec que era un estil o moviment musical que suposo que té alguna relació amb la Via Laietana.

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Conec grups que si han estat influenciats o han seguit aquestes bandes, inclús han estat bandes d'avui les que m'han descobert algunes d'aquestes bandes. La gent que té inquietud i dedicació musical sempre està i estarà oberta a descobrir i conèixer música d'ara i d'abans.

Qüestionari:

La Maria Blay és una promotora de concerts força destacable dintre del panorama musical actual, a més a més, realitza una gran diversitat de feines on destaquen la realització del programa Balcony TV Barcelona on actuen una gran quantitat de grups de l'escena actual barcelonina, el management de diverses bandes amb Lizardqueen Music i la realització del festival Foramuralla.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Curiosament, el que em passa pel cap és la figura del Jordi Sierra i Fabra, un dels primers periodistes musicals que ha tingut el país. Fundador del programa de ràdio El Gran Musical, i director de la mítica revista Disco Expres, per exemple. Després d'ell, em ve al cap l'ona laietana, Zeleste, Lone Star, el Grup de Folk, el Max Sunyer, el Sisa, el Pau Riba donant-ho tot al Canet Rock...

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

No em sona cap nom dels 3. Dels 60 no en conec gaires, potser alguns, però són més del final de la dècada (1968/1969), com Oriol Tramvia, Jaume Sisa, Pau Riba, els Batiste, Falsterbo 3...

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

- La Nova Cançó: Una corrent artística que si no m'equivoco sorgeix a finals dels 50 a Catalunya, en plena època franquista. Es cantava en català.
 - Grup de Folk: Banda formada per una dotzena, aproximadament, de cantants i músics arribats de tots els Països Catalans. Van ser un element clau dins del folk i la cançó popular del nostre país. El Grup es va començar a dissoldre en el moment en que va entrar la branca elèctrica, ja que n'hi havia que no hi estaven d'acord.
4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altra manera la música underground de principis dels anys setanta al nostre país -.
- Definició: Gairebé es podria definir amb una sola paraula: Màquina!
 - Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostra història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí/No. Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

Personalment, crec que és una època gens valorada. I tant que té un valor, és una base bestial que té part de la música que es fa avui en dia a Catalunya; però no és una informació que estigui a l'abast de tothom, i això és trist. Hauriem de reivindicar aquesta part de la nostra història cultural. A nivell musical (i cultural) va crear uns ponts molt interessants i desacomplexats amb la música anglosaxona, va fer que la generació de llavors pogués mirar més enllà del seu melic, créixer tot aprenent del que es feia als països veïns.

Paral·lelament, el panorama polític era també decisiu (i crispant). Això sumat a les ganes de llibertat d'expressió, d'individualitat i de desobediència va crear una bomba de rellotgeria. La música era un instrument clau en l'actualitat política del país.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: Sí	Tapiman: Sí
Vértice: Sí	Mi Generación: No
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste: Sí
Jarka: No	Fusioon: Sí
Om: Sí	Atila: Sí
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha

set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

Sí, sempre m'ha cridat moltíssim l'atenció tota aquesta època. I no només el que es feia llavors, sinó el que se n'ha desenvolupat. Encara ara escolto discos d'alguns d'aquests grups. No només m'interessa el que feien musicalment parlant, sinó també pel que fa a l'actitud i les reaccions. Repeteixo: cal reivindicar-ho i estendre-ho!

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: No
- Concèntric/ Diabolo: Sí
- Bocaccio Records: Sí
- Zeleste/Edigsa: Sí

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

És un estil musical que neix cap a mitjans dels anys 70 a Barcelona. Gèneres com el rock o el jazz-rock n'eren els protagonistes. La idea era barrejar estils sense complexos, fent el que doni la gana. Grups laietans serien Iceberg, Música Urbana, Ia&Batiste, Barcelona Traction...

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Sempre hi ha grups que fan el seu petit homenatge, ni que sigui simbòlic. És un percentatge petitíssim comparat amb la gran majoria de bandes d'avui, però sempre podria ser pitjor! És agraït trobar, de tant en tant, artistes o bandes que es nota que beuen de referents de llavors, com els que hem comentat!

Qüestionari:

En Pau Cristòful és guitarrista del grup Ohios, a la vegada el podríem qualificar de crític musical ja que col·labora amb diversos diaris o revistes. També destaca com a productor d'una gran quantitat de concerts i per formar part del col·lectiu que organitza el Festival Hoteler a Vic, actualment un referent on poder trobar la música més alternativa o underground al voltant de Barcelona i Catalunya.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Ideals i influències adoptada dels hippies americans i anglesos. Formacions com el Grup de Folk, molta iniciativa cultural, connexió amb la cultura catalana, el Canet Rock i en els cercles més adinerats la *gauche divine*, el Bocaccio i tota aquesta colla.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

Els conec de nom però no te'n sabria dir cap cançó. Els relaciono amb la primera part del que t'explicava al primer punt (hippies, catalans, iniciativa, ...). Bé, dels Dos + un sé que en van sortir els Ia & Batiste i d'aquesta època també conec Música Dispersa, Pep Laguarda, etc.

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?
 - La Nova Cançó: Moviment emmarcat en els setanta a Catalunya protagonitzat per uns pujants Riba, Sisa, etc. Parteixen de la influència de la cançó i hi aporten els sons i l'imaginari hippie.
 - Grup de Folk: Formació clau en el moviment on tocava Sisa.
4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altra manera la música underground de principis dels anys setanta al nostre país -.
 - Definició: La versió nostrada de grups d'èxit internacional del moment com Pink Floyd, King Crimson, etc. La implicació cultural més enllà de la música hi va jugar un fort paper.
 - Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostra història musical i en relació a la cultura catalana en general? **Sí/No.** Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

Parlo sense conèixer massa, però imagino que promoure un seguit d'idees i ideals liberals i moderns en contraposició amb el pensament conservador del moment. Van servir per donar una mica de color al final de la dictadura i el principi de la transició i obrir la ment a part de la població.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: No	Tapiman: Sí
Vértice: No	Mi Generación: Sí
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste Sí
Jarka: No	Fusioon: No
Om: Sí	Atila: Sí
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una música d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en compte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

No directament però suposo que sí que indirectament van propiciar uns ideals i idees liberals que han derivat a part d'un pensament modern amb el que m'identifico.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: No
- Concèntric/ Diabolo: Sí
- Bocaccio Records: Sí
- Zeleste/Edigsa: Sí

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

És com es coneixia el so progressiu català en aquells moments.

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Tot i que no sigui la tònica predominant sí que crec que hi ha artistes que beuen d'aquest so, per exemple Germà Aire o Renaldo & Clara.

Qüestionari:

En Pau Rodríguez és un dels dos components del grup ZA!, una de les bandes més interessants del panorama alternatiu espanyol. Destaquen per tenir una gran qualitat musical amb un esperit plenament marcat per a l'experimentació i la improvisació donant com a resultat uns directes d'una força i una energia molt impactant.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Em passen pel cap imatges de pioners arribant per primer cop a l'àrtic. Imagino un col·lectiu heterogeni de gent convulsa amb un impuls irrefrenable de experimentar amb noves formes de fer, amb molta llibertat i innocència i el més important sense antecedents.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

No conec a cap d'aquests grups!!

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

- La Nova Cançó: Per mi és la Nova Cançó forma part d'un moviment cultural molt ampli emmarcat dintre de la lluita pels drets civils a occident que va tenir lloc als anys seixanta a Europa i a EEUU. A Catalunya en el context de la dictadura dels seixanta i principis dels setanta la Nova Cançó va agrupar diferents músics amb una marcada consciència política i identitària que es reivindicaven davant de la repressió cultural franquista.
- Grup de Folk: Si no tinc mal entès el Grup de folk va ser un col·lectiu alternatiu i obert de Barcelona que dins del marc de la Nova Cançó catalana promovien la cançó popular catalana com músics de folk americà.

4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altra manera la musica underground de principis dels anys setanta al nostre país -.
- Definició: El Rock Progressiu Català és l'adaptació del rock post-psicodèlic anglès de finals dels 60 i principis dels anys 70. El rock progressiu s'apropiava d'estructures melòdiques, rítmiques y harmòniques de la música clàssica simfònica, romàntica i dodecafònica. Representa un canvi de convencions i valors en favor de la complexitat, el barroquisme, el virtuosisme, cerca d'intensitat, abstracció imaginària i l'obsessió per buscar els extrems i límits del rock.
 - Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostre història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí/No.

No, penso que va ser un moviment minoritari, molt centralitzat a Barcelona i amb molt poca difusió. Segurament que ni un noi de 18 anys de Terrassa ni un professor d'institut de Tarragona, ni una mestressa de casa d'Olot a l'any 1972 no coneixia res de tot això.

- Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

Penso que el col·lectiu de grans músics que formaven part d'aquest grups van ser la llavor del gran planter de músics i escoles de música moderna que hi ha ara a Barcelona. Molts d'aquest pioners són grans mestres o figures internacionals, com per exemple en Carles Benavent o el Kitflus.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: Sí	Tapiman: Sí
Vértice: No	Mi Generación: No
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste: Sí
Jarka: No	Fusioon: Sí
Om: Sí	Atila: No
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

Crec que en un sentit platònic em va influir un documental sobre Màquina! i Smash, on es parlava del vincle entre Barcelona i Sevilla a finals dels 60. El meu pare que estava més en la ona de l'Orquestra Plateria també m'ha parlat sempre del Benavent, el Kitlfus, després el Gato Pérez.. penso que és admirable que amb la situació de bloqueig cultural que hi havia sorgissin músics tan desperts, innovadors i poc convencionals potser aquesta admiració si és una gran influència.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: No
- Concèntric/ Diabolo: No
- Bocaccio Records: sí
- Zeleste/Edigsa: sí

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

L'Ona Laietana eren els músics que durant els 70 al voltant del Zeleste van fer mil i un grups intercanviant constantment membres. Van treure molts discos amb formacions com l'orquestra Mirasol, Pegasus, Màquina!, Secta Sònica...

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

És un moviment que ha quedat aïllat i que costa de vincular. No hi ha revival progressiu però potser per la fertilitat i l'efervescència jo ho vinculo molt al moviment de Sant Celoni que va sorgir a principis dels 2000 amb Zeidun. No hi ha una connexió musical directe però tots són uns hippies de cuidao amb 1000 bandes i projectes que d'alguna manera transmeten la llibertat de crear música igual que feien els pioners del rock progressiu català.

. *Qüestionari:*

En Xavi Carreras forma part de la direcció de la jove discogràfica Tigre Discs que fins al moment s'ha dedicat a la publicació de cassetes i algun Ep com La Pedregada del grup Univers. A més a més, és un personatge inquiet que coneix i s'interessa per la música del nostre país sent una de les amistats amb qui he pogut parlar més sobre la música dels anys setanta a Catalunya.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Penso en un so i una estètica que es va voler desmarcar de la Nova Cançó. També penso en un col·lectiu de persones pertanyents a la burgesia barcelonina de l'època. Parlant estrictament de música penso que fou una de les etapes més fascinants i interessants de la música popular del nostre país, on el risc i l'experimentació van situar Catalunya en un nivell alt a nivell europeu, tot i el context polític i social tan diferent a la dels altres països de l'Europa Occidental.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

Especialment conec a Els Dracs. Els altres els conec més aviat només de nom. Dels Dracs en destacaria que són un dels pioners (sinó els pioners) del pop en català. Un grup que alternava composicions pròpies i brillants versions de temes d'èxit internacional, i personalment crec que en molts casos millorant-los.

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

- La Nova Cançó: la veig com un moviment de música accessible que neix al rebuf de la chanson francesa, amb grans tocs mediterranis i amb un clar esperit anti franquista.
- Grup de Folk: com una alternativa menys seriosa als 16 jutges. Veig al grup de folk com un heterogeni i mòbil grup de músics que s'agrupaven per crear esdeveniments i enregistraments en contra de la seva naturalesa perenne. Igualment anti franquistes, però des d'un punt de lluita més festiu i distès.
- 4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altre manera la musica underground de principis dels anys setanta al nostre país -.
- Definició: Un moviment musical i estètic diferenciat de la resta de l'Estat Espanyol, que sense tenir la potència i visualització mundial del kraut alemany, el progressiu italià o el so Canterbury anglès va suposar una fita en la música i en l'estat de la cultura a Catalunya.
- Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostre història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí/No. Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

Opino que si, que té un valor important dins la nostra música, i també dins la cultura catalana en general. Crec que l'aportació més gran fou el situar a Catalunya dins el panorama de músiques populars avançades europeu, i sobretot dotar-les d'una veu pròpia. Una veu fortament localista, però amb voluntat internacional. I sobretot moderna.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: No
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: Sí	Tapiman: Sí
Vértice: Sí	Mi Generación: No
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste: Sí
Jarka: Sí	Fusioon: Sí
Om: Sí	Atila: Sí
Pau Riba: Sí	Bueyes modernos: No

- 5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

Aquests grups per mi van significar el començar a mirar en el passat de la nostra música. Em van introduir a conceptes com psicodèlia, progressiu i també al de folk àcid. La influència ha durat fins als nostres dies, i de fet, alguns dels discs de l'època pertanyen als meus discs de capçalera. No tan sols a nivell nacional, sinó universal. Personalment em quedo amb la música,

amb la manera de fer i actituds hi tinc certes diferències, tot i que valoro l'escena de llavors com una primera escena independent, que són les esferes on m'agrada moure'm.

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: si
- Concèntric/ Diabolo: si
- Bocaccio Records: si
- Zeleste/Edigsa: si

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

El concepte Ona Laietana em porta a pensar en fusió del jazz amb el rock i amb un ús desinhibit de la llengua catalana. Igual que el krautrock a Alemanya, el concepte Ona Laietana em porta a pensar en la conciliació de la música popular del moment amb la identitat catalana, amb la creació d'una pròpia identitat musical.

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Crec que és una etapa menys coneguda del que li pertocaria, tot i que veig grups i escenes actuals amb les quals hi veig relació. Penso en grups moderns com Zeidun, El Petit de Cal Eril, Mates Mates, Esperit!, entre d'altres. En aquests grups hi veig el punt de relació de la seva música amb la naturalesa, i unes idees musicals que juguen amb l'abstracció tan com amb la recerca de la melodia reconeixible.

. *Qüestionari:*

En Xavier Riembau és un dels tres cofundadors de la discogràfica Bankrobber, una de les més destacables en l'actualitat al nostre país. De les seves diverses bandes destaquen El Petit de Cal Eril, Esperit o Mazoni de les quals hem parlat en el treball i s'ha entrevistat a diversos músics que són els motors d'aquests projectes musicals.

1. Primer de tot i abans de contestar la resta de preguntes voldria saber a grans trets (com a molt 5-8 línies) què és el primer que et passa pel cap amb la frase: "La música underground dels anys setanta a Barcelona"?

Blay Tritono, Música Dispersa, Sisa, Perucho's, Macromassa, Pascal Comelade... Em vénen el cap tant al post psicodèlia, com l'ona laietana com l'industrial que explotarà sobretot els vuitanta. Star, Vibraciones, Ajoblanco, Makoki Frank Zappa, Incredible String Band, Smash, Gualberto, Canet Roc, La Banda Traperera del Rio, La Orquestra Mirasol, Soft Machine, Kevin Ayers, Pau Riba, Gong, David Aellen... I la sensació de llibertat i la mitificació de coses ni viscudes ni en molts casos escoltades. Penso més amb el que era escoltar aquella música dins el seu entorn i en la vivència que era i penso que algunes coses van tenir personalitat i altres, les que no esmento són més fruit de la moda i del moment i encara estaven molt pendents de trobar un discurs que s'allunyés dels patrons anglosaxons.

2. Coneixes algun grup dels anys seixanta a Catalunya com per exemple Els Xerracs, Els Dracs o els Dos + un? Què en saps?

Si, en sé poques coses, els he escoltat poc i els hi dono més un valor de llavor. Hi ha grups que són més important pel que representen i per ser els primers que pel valor musical intrínsec del que fan. Són interessants per ser els primers en un format de pop –rock a cantar en català.

3. Podries descriure breument el que va ser La Nova Cançó? I el Grup de Folk?

- La Nova Cançó: És un camp d'acció que mai m'ha interessat especialment. Sempre l'he l'associat més a la paraula que a la música i a mi el que m'agrada és la música. Per posar un exemple Bob Dylan m'interessa més per com ho canta que pel que canta. Amb el temps és evident que hi ha coses a recuperar de la nova cançó, sempre m'ha grat en serrat, crec que fins els 70 té música interessant a pesar de les produccions “camp” d'alguns discos, he de reconèixer que en Llach i la Bonet tenen coses que al final les he disfrutat, però no és “my cup of tea” que diuen els anglosaxons.
- Grup de Folk: Tampoc en són molt fan però com que els patrons són la cançó folk anglosaxona que m'arriba més que la francesa en què es va inspirar la nova cançó. Però si escoltes el grup de folk està clar que Sisa i Riba estan molt per sobre de la resta d'artistes, massa kumba pel meu gust-

4. Em podries definir amb poques paraules el que significa per a tu el concepte rock progressiu a Catalunya? -o dit d'una altra manera la música underground de principis dels anys setanta al nostre país -.

- Definició: Impossible definir-ho. Música dispersa i Màquina són dos grups que s'engloben en el mateix progressiu que no poden ser més oposats. El primer troba en la progressia la llibertat per experimentar més enllà dels patrons, una ruptura del format de cançó pop en el sentit més tradicional i ho fa amb una ment oberta. Diguem que està clar que Música Dispersa parteixen de l'Incredible String Band però van més enllà mentre que Màquina es queden amb Brian Auger i no el porten més enllà,
- Opines que el rock progressiu a Catalunya té un valor important respecte a la nostra història musical i en relació a la cultura catalana en general? Sí/No. Quina creus que va ser l'aportació més important d'aquests grups dintre del context musical i polític on van sorgir?

La importància d'uns es limita a Catalunya i només pels perseguïdors del col·leccionisme del gènere tenen valor fora de les fronteres. I a mi les fronteres no m'interessen. El valor dins el context polític del moment va ser important i ens va portar bona música (veure primera resposta) i un sentit de llibertat que solem mitificar, no tinc ni idea del que va significar per qui ho ha viure en el seu moment.

- Anomenaré diversos grups de música emmarcats dintre d'aquesta etiqueta musical de principis dels anys setanta, respon amb un Sí en el cas que els coneguis i un No en cas negatiu:

Màquina!: Sí	Crac: Sí
Agua de Regaliz/Pan de Regaliz: Sí	Tapiman: Sí
Vértice: Sí	Mi Generación: Sí
Música Dispersa: Sí	Ia&Batiste: Sí
Jarka: Sí	Fusioon: Sí
Om: Sí	Atila: Sí

Pau Riba: Sí

Bueyes modernos: Sí

5. Creus que alguns d'aquest grups t'han influït d'alguna manera? Tan en quan que ha set una musica d'on poder agafar unes influències musicals o simplement veient l'època i el moviment com a referent a tenir en conte per altres motius com la seva actitud o manera de fer?

La majoria de música que es fa avui el país segueix més enfocada els patrons que vénen de fora i la seva influencia real sobre el que es fa és més per la coincidència de referents anglosaxons que perquè ho hagin mamat com a font original. És una música que ha estat oculta i que ara surt a la llum. I alguna si la mires en el context del temps esta lligada a la moda del moment i altra la podem disfurtar sense pensar quan va estar feta.

Modern és el que no passa de moda

6. Has sentit a parlar d'alguna d'aquestes discogràfiques: Sí/No

- Als 4 vents: sí
- Concèntric/ Diabolo: sí
- Bocaccio Records: sí
- Zeleste/Edigsa: sí

7. Et diu alguna cosa el concepte Ona Laietana? Què en saps?

Com el progressiu té moltes branques, algunes més properes al que estava fent Chick Corea, Weather Report i el jazz rock i altres propostes buscaven també a les arrels per construir el seu discurs. La Mirasol, Dharma i Blay Tritono són els equivalents a dispersa o pau riba, són bandes que només podien haver sortit en el context de Barcelona, en el cas de la Dharma tot i no agradar-me, tenen importància fundacional mentre que Pegasus i iceberg es queden amb la còpia de patrons. I després la Plateria van a l'altre extrem a muntar el seu discurs en la música llatina no autòctona

El Gato Pérez si que treballà una passada el dia de la rumba, una música que és molt més d'aquí que el progressiu.

8. Per acabar, veus en l'escena musical actual alguna banda o col·lectiu que pugui estar influït per aquesta època del rock català i els seus grups progressius? O per contra, és més una etapa poc coneguda que està allà, simplement com una part de la nostra història musical?

Això crec que ja t'ho he contestat, influència directe no la veig en quasi cap cas. És un episodi que ens ha deixat com totes les etapes de la història, moments bons i moments per oblidar. No hi ha millors moments que altres, una ha d'aprendre a cercar anant endavant i enrere i no pensant amb fronteres

7.3 CD

En aquest CD adjunt es pot trobar una petita mostra del que va ser la música progressiva. Les cançons han estat totes comentades o esmentades en el cos del treball i es poden trobar citades en l'apartat on es parla dels grups progressius més importants de l'època.

1. *I Belive* - Màquina!
2. *You're not real* - Vèrtice
3. *Waiting in the munsters of garden* - Agua de Regaliz
4. *Hanillo* - Música Dispersa
5. *Vindrà la llum* - Om
6. *Ars Eròtica (non est nihi)* - Pau Riba
7. *Harry Up* - Estratagema
8. *Just then I got you* - Crac
9. *Wrong Would* - Tapiman
10. *L.I.A.I* - Jarka
11. *Danza del molinero* - Fusioon
12. *Pallarès* - Ia & Batiste

8. Bibliografia

- BARROSO-RIBERA, J, A: *La Enciclopedia de la Música Progressiva en España*. Castellarte S.L., Castellar de la Frontera, 2007.
- BERENDT, J, E: *El jazz. De Nueva Orleans al jazz rock*. Fondo de cultura económica, Madrid, 1993.
- CARLES, P: *Diccionario del jazz* (1988). Anaya & Mario Munchnik, Madrid, 1975.
- DISTER, A: *El rock Inglés. De Tommy Steal a David Bowie* (1973). Ediciones Jucar, Barcelona, 1983.
- DOMÍNGUEZ, S: *Bienvenido Mr. Rock. Los primeros grupos hispanos (1957-1975)*. SGAE, Madrid, 2002.
- DOMÍNGUEZ, S: *Los hijos del rock*. SGAE, Madrid, 2004.
- FONT-RIBERA, V: *Guía del pop español de los 60 y 70*. Rama Lama Music S.L., Madrid, 2006.
- GARCIA-SOLER, J: *Crònica apassionada de la nova cançó*. Flor de vent, Barcelona, 1996.
- GILLET, C: *Historia del Rock. El sonido de la ciudad (2)*. Ediciones Robinbook, Barcelona, 2003.
- GIOTA, T: *Historia del jazz*. Turner publicaciones, Madrid, 2002.
- GÓMEZ-FONT, À: *Barcelona, del rock progresivo a la música layetana*. Milenio, Lleida, 2011.
- GÓMEZ-FONT, À: *Zelete i la música laietana*. Pagès Editors, Lleida, 2009.
- GONZALO, J: *La ciudad secret. Sonidos experimentales en la Barcelona pre-olímpica (1971-1991)*. Munster Records-Distrolux S.L., Madrid, 2013.
- GREIL, M: *Mystery Train* (1975). Círculo de Lectores, Barcelona, 2003.
- IÑIGO, J, M – DÍAZ, J: *Música pop y música folk*. Editorial Planeta, Barcelona, 1975.
- KAISER, URICH, R: *El mundo de la música pop*. Barral ediciones, Barcelona, 1972.
- LOGAN, N-WOFFINDER, B: *The illustred new musical express, ENCYCLOPEDIA OF ROCK*. A Salamander Book, London, 1977.
- MALVIDO, P: *Nosotros los malditos*. Anagrama, Barcelona, 2004.
- MARÍN, A: *La música nueva. Del industrial al tecno-pop*. Teorema, Barcelona, 1984.
- NAZARIO, V, L: *La Barcelona de los años 70 vista por Nazario y sus amigos*. Ellago Ediciones, Madrid, 2010.
- ORDOVÁS, J: *Historia de la música pop española*. Alianza Editorial, Madrid, 1987.
- ORDOVÁS, J: *El Rock Ácido de California* (1976). Ediciones Júcar, Barcelona, 1984.
- PARAIRE, P: *50 años de música Rock* (1988). Ediciones del Prado, Madrid, 1992.
- PAREDES, J: *Historia universal contemporánea. Del a primera Guerra Mundial a nuestros días*. Ariel Historia, Barcelona, 1999.
- Peiro, P: *La madrugada eterna. Antes y después del ambient*. Futura Ediciones, Barcelona, 1996.
- PÉREZ, PICAZO, Mª T: *Historia de España del siglo XX*. Crítica, Barcelona, 1999.
- PORTER-MOIX, J: *Una historia de la nova cançó*. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1987.
- PUJADÓ, M: *Diccionari de la cançó – Dels setze jutges al Rock Català*. Diccionaris de l'Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 2000.
- REGÀS, O: *Los años divinos*. Destino, Barcelona, 2010.
- RIBAS, J: *Los 70 a destajo, ajoblanco y libertad*. RBA Libros S.A., Barcelona, 2007.
- SIERRA I FABRA, J: *1962-72. Historia de la música Pop*. Ediciones unidas S.A., Barcelona, 1972.
- SIERRA I FABRA, J: *Historia de la música rock (Vol.1). De los Beatles a San Francisco* (1978). Edicomunicación, Barcelona, 1986.

- SIERRA I FABRA, J: *Historia de la música rock (Vol.2). Del Underground al Glam Rock*. Edicomunicación, Barcelona, 1986.
- SOLDEVILA I BALART, LL: *La Nova Cançó(1958- 1987). Balanç d'una acció cultural*. L'Aixernador Edicions, Argentona, 1993.
- TIRRO, F: *Historia del jazz moderno*. Ediciones Robinbook, Barcelona, 2001.
- TURTÓS, J: *Alter músiques natives*. KRTU, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1995.

Altres fons:

- MANRESA, L-DÍES, S: *Morir de día*. Estudi Playtime/Severo Films/ TV3, Barcelona, (Documental) 2010.
- MORROSKO-VILA, S,J: *Barcelona era una fiesta underground (1970-1980)*. ICIC/ Monseïur Alain/Septimo Elemento/TV3, (Documental), 2010.
- MONTAÑA, C: *Spanish Underground*. Revista Vibraciones nº5, 1975, p 19-20.
- *Música Dispersa*. Revista Disco-Exprés, Agost de 1970, p 5.
- PUIG, F: *Màquina Funciona*. Fulletó de la re-edició de LP "WHY?". Wah Wah Records, 2010.
- PUIG, F: *Música Dispersa*. Fulletó de la re-edició de LP "Música Dispersa". Wah Wah Records, 2002.
- PUIG, F: *Ia & Batiste*. Fulletó de la re-edició de LP "Un gran dia". Wah Wah Records, 2003.
- TURTÓS, J: *To de Re per a mandolina i clarinet*. Santa&Cole/TV3, Barcelona, (Documental), 2011.
- TAPIMAN: *Tapiman*. Fulletó de la re-edició en CD, Picap, 2012.
- VOTEL, A: *Absolute Fusioon*. Fulletó recopilatori en vinil. Keepers Records, 2011.

Conferències/Concerts:

- BCN mp7: *El Rock Progressiu dels 70 a la península*. Teatre CCCB, Barcelona, 28 de juny de 2013.
- Jornada/Concert en record del Primer Festival de Música Progressiva de Granollers. Nau B1, Granollers, 10 de maig de 2014.

Web:

- GARCÍA, R: Ressenya disc "Miniatura": <http://lafonoteca.net/discos/miniatura> (22-04-2014).
- TORRA, K: *Granollers, capital de la música moderna i la psicodèlia*. 31/10/2013. <http://www.lwsn.net/article/granollers-capital-de-la-musica-moderna-i-la-psicodelia> (15-03-2004).